

СТЕНОГРАФСКИ ДНЕВНИЦИ

НА

XXIII-ТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

I РЕДОВНА СЕСИЯ

Брой 109

София, вторникъ, 5 юлий

1932 г.

113. заседание

Четвъртъкъ, 16 юний 1932 г.

(Открито отъ подпредседателя Н. Шоповъ въ 17 ч. 5 м.)

СЪДЪРЖАНИЕ:

	Стр.		Стр.
Отпуски, разрешени на народни представители	2521	2) за разрешаване на Поповската градска община да сключи заемъ. (Трето четене)	2522
Питане отъ народния представител Н. Пждаревъ къмъ министра на войната, относно изнесения въ обществото слухъ, че единъ офицеръ, достигналъ до най-високия чинъ на иерархията, комуто сж били повърени голъми интереси на държавата, билъ уличенъ въ корупция. (Съобщение)	2521	Предложение за одобрение конвенцията, декларацията, протоколитъ и заключителния актъ, приети отъ Международната организация на Обществото на народитъ въ Женева, на 17 юний 1925 г. (Съобщение)	2550
Законопроекти:		Бюджетопроектъ за приходитъ на държавата за 1932/1933 финансова година. (Докладване и разискване)	2522
1) за допълнение на чл. 1, буква „г“, отъ закона за разрешаване на Бургазката градска община да сключи заемъ, публикуванъ въ „Държавенъ вестникъ“, брой 16, отъ 20 априлъ 1932 г. (Трето четене)	2522	Дневенъ редъ за следващото заседание	2550

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Присъжествува въ нужното число народни представители. Обявявамъ заседанието за открито.

(Отъ заседанието отсъствуватъ следнитъ г. г. народни представители: Алексиевъ Никола, Арабаджиевъ Петко, Бошнаковъ Тодоръ, Василевъ Йото, Василевъ Ради, х. Галибовъ Юсеинъ, Ганевъ Георги, Георгиевъ Павелъ, Дековъ Петко, Деневъ Андрей, Дилянв Минчо, Дойчиновъ Стефанъ, Ецовъ Борисъ, Икономовъ Андрей, Икономовъ Димитъръ, Илиевъ Илия, Йотовъ Никола, Казанаклиевъ Георги, Калфовъ Христо, Кирковъ Кирко, Кораковъ Крумъ, Кръстевъ Гето, х. Лековъ х. Андрей, Лоловъ Сава, Мариновъ Василъ, Милевъ Милю, Молловъ Владимиръ, Молловъ Янаки, Момчиловъ Стоянъ, Нейковъ Димитъръ, Панайотовъ Петъръ, Пастуховъ Кръстю, Петковъ Борисъ, х. Петковъ х. Георги, Петковъ Стефанъ, Петровъ Никола, Ралевъ Георги, Ризовъ Стойне, Свинаровъ Добри, Станевъ Митю, Станишевъ д-ръ Константинъ, Станковъ Владимиръ, Ташевъ Димо, Тодоровъ Димитъръ, Христовъ Димитъръ, Юртовъ Георги и Якимовъ Тодоръ).

Съобщавамъ на Събранието, че бюрото е разрешило отпускъ на следнитъ народни представители:

На г. Константинъ Караджовъ — 3 дни;
 На г. Вълчо Кушевъ — 2 дена;
 На г. Ради Василевъ — 1 день;
 На г. Стефанъ Кирчевъ — 2 дена;
 На г. Тодоръ Момчиловъ — 3 дни и
 На г. Георги Шонговъ — 1 день.

Следнитъ г. г. народни представители сж се ползували сж повече отъ 20 дни отпускъ и следва Събранието да имъ разреши искания отпускъ.

Който отъ г. г. народнитъ представители е съгласенъ да се разреши на г. Петко Запряновъ 3-дневенъ отпускъ по

болестъ, моля, да вдигне ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Който отъ г. г. народнитъ представители е съгласенъ да се разреши 1-дневенъ отпускъ на г. Никола Каракашевъ, моля, да вдигне ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Който отъ г. г. народнитъ представители е съгласенъ да се разреши на г. Андрей Пеневъ 3-дневенъ отпускъ по домашни причини, моля, да вдигне ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Постъпило е питане отъ народния представител г. Никола Пждаревъ, къмъ г. министра на войната, относно изнесения въ обществото слухъ, че единъ офицеръ, достигналъ до най-високия чинъ на иерархията, комуто сж били повърени голъми интереси на държавата, билъ уличенъ въ корупция.

Това питане ще се изпрати на г. министра на войната, за да отговори.

Пристъпваме къмъ дневния редъ.

Г. Костовъ (раб): Г. председателю! Искамъ думата преди дневния редъ.

Обаждатъ се: Чакай, бе! (Глъчка)

Председателстващъ Н. Шоповъ: Моля ви се, г-да, тишина!

Г. Костовъ (раб): Касае се за единъ въпросъ, г. председателю, за питането, което сме депозирали въ връзка съ процеса противъ 12-тъ комунисти.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Когато му дойде времето, тогава ще го развиемъ.

Г. Костовъ (раб): Той продължава при една скандална обстановка . . . (Тропане по банкитъ отъ мнозинството. Шумъ)

Председателстващ Н. Шоповъ: Нѣмате думата. Стенографитѣ нѣма да бележатъ.

Г. Костовъ (раб): Подсѣдникитѣ сѣ бити, окървавени. Защитата е отстранена отъ процеса и той се гледа въ отсъствие на подсѣдникитѣ. (Тропането по банкитѣ продължава) Настоявамъ да се отговори на питането ни. Протестираме!

Г. Калъповъ (д): Това е работа на съдебната властъ. Разберете го това! Парламентътъ трѣбва да мълчи.

Г. Костовъ (раб): Ние протестираме срещу полицейския начинъ, по който се съдятъ!

Г. Калъповъ (д): Тѣ се съдятъ по съдебенъ редъ и при спазване на всички закони. Ти си поне адвокатъ и знаешъ закона за углавното сѣдопроизводство.

Председателстващ Н. Шоповъ: Първата точка отъ дневния редъ е: трето четене законопроекта за допълнение чл. 1, буква „г“, отъ закона за разрешаване на Бургазката градска община да сключи заемъ и пр.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретаръ Н. Гавриловъ (нац. л): (Прочита законопроекта изцѣло, безъ измѣнение)

Председателстващ Н. Шоповъ: Който отъ г. г. народнитѣ представители приема на трето четене законопроекта за допълнение на чл. 1, буква „г“, отъ закона за разрешаване на Бургазката градска община да сключи заемъ, публикуванъ въ „Държавенъ вестникъ“, брой 16, отъ 20 априль 1932 г., така, както се прочете, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема. (Вж. прил. Т. II, № 64)

Пристъпваме къмъ втора точка отъ дневния редъ — трето четене законопроекта за разрешаване на Поповската градска община да сключи заемъ.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретаръ Н. Гавриловъ (нац. л): (Прочита законопроекта изцѣло, безъ измѣнение)

Председателстващ Н. Шоповъ: Който отъ г. г. народнитѣ представители приема на трето четене законопроекта за разрешаване на Поповската градска община да сключи заемъ, така, както се прочете, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема. (Вж. прил. Т. I, № 65)

Пристъпваме къмъ точка трета отъ дневния редъ — второ четене бюджетопроекта за приходитѣ на държавата за 1932/1933 финансова година.

Моля г. докладчика да го докладва.

Докладчикъ Д. Дрънски (д): (Чете)

„БЮДЖЕТЪ“

за приходитѣ на държавата за 1932/1933 финансова година“.

Председателстващ Н. Шоповъ: Който отъ г. г. народнитѣ представители приема заглавието на бюджетопоекта, както се докладва, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Дрънски (д): (Чете)

„Глава I.

Първи данѣци“.

Г. г. народни представители! Комисията направи следнитѣ измѣнения: сумата по § 1 — поземеленъ данѣкъ (ниви, лозя, гори, овощни градини, ливади и др.) — вмѣсто 350.000.000 л., става 200.000.000 л.

Сумата по § 2 — данѣкъ занятие — вмѣсто 200.000.000 л., става 210.000.000 л.

Сумата по § 4 — данѣкъ върху дружествата — вмѣсто 35.000.000 л., става 40.000.000 л.

Сумата по § 8 — данѣкъ за освобождаване отъ редовна трудова повинностъ — вмѣсто 40.000.000 л., става 45.000.000 л.

Сумата по § 9 — данѣкъ воененъ — вмѣсто 30.000.000 л., става 35.000.000 л.

* За текста на бюджетопоекта вж. прил. Т. I, № 76.

„Глава II.

Косвени данѣци“.

Сумата по § 11 — мита отъ вносни стоки и процентовъ сборъ — вмѣсто 950.000.000 л., става 960.000.000 л.

Сумата по § 14 — магазинажъ, статистично право, пломби, такси и др., събирани отъ митницитѣ — вмѣсто 60.000.000 л., ставатъ 70.000.000 л.

Сумата по § 15 — акцизъ върху спирта и разни мѣстни и иностранны пития и върху сода и лимонада — отъ 48.000.000 л. става 63.000.000 л.

Сумата по § 16 — акцизъ отъ солъта и разни други мѣстни и иностранны стоки — отъ 352.000.000 л. става 357.000.000 л.

Сумата по § 17 — акцизъ върху материалитѣ, отъ които се вари ракия — отъ 30.000.000 л. става 33.000.000 л.

Сумата по § 18 — акцизъ върху виното — отъ 35.000.000 л., става 55.000.000 л.

Сумата по § 19 — отъ игри за развлѣчения — вмѣсто 15.000.000 л., става 20.000.000 л.

Сумата по § 20 — данѣкъ върху фабрикувания тютюнъ (бандеролъ) и мурурие — вмѣсто 820.000.000 л., става 840.000.000 л.

Сумата по § 21 — отъ продажба на кибритъ — вмѣсто 110.000.000 л., става 112.000.000 л.

Сумата по § 22 — отъ продажба на цигарени книги, бобини и карти за игра — вмѣсто 41.000.000 л., става 43.000.000 л.

Сумата по § 23 — отъ патенти за правофабрикуване тютюневи издѣлия, захаръ, пиво, спиртъ, моторни коли и др. — вмѣсто 15.000.000 л., става 18.000.000 л.

Или всичко по глава II, вмѣсто 2.481.000.000 л., предвиждатъ се да постѣпятъ 2.566.000.000 л.

Има измѣнение на стр. XX, последната, въ § 88 — остатѣци отъ суми, отпущнати по сключени бюджети — вмѣсто 150.000.000 л., предвиждатъ се 190.000.000 л.

Общо цѣлата сума на приходитѣ на държавата за 1932/1933 финансова година се запазва, както бѣше предвидено — 6.000.000.000 л.

И. Лѣкарски (д. ст): Какви сѣ били съображенията на бюджетарната комисия за увеличение или за намаление на тия цифри?

Докладчикъ Д. Дрънски (д): Г-да! Бюджетарната комисия прие единъ допълнителенъ членъ къмъ закона за бюджета на държавата, който има переденъ № 57, съ следното съдържание: (Чете) „Освобождаватъ се отъ поземеленъ данѣкъ за 1932/1933 финансова година (по § 1, глава I, на приходния бюджетъ) само отъ размѣра за държавата:

„1. Засѣтитѣ съ зърнени храни, слънчогледъ и сусамъ земи, изключая оризищата, на стопанства до 100 декара;

2. Първитѣ 100 декара за всичкитѣ по-големѣ стопанства, засѣти съ поменатитѣ въ т. 1 култури;

3. Първитѣ 10 декара, засѣти съ тютюнъ, на стопанствата въ райони, въ които главното производство е тютюневото. Тѣзи райони се опредѣлятъ отъ Министерския съветъ, и

4. До 5 декара лозя“.

Въ бюджетарната комисия се възприе една терминология и, съгласно тоя текстъ, 100 декара земя, засѣти съ зърнени храни, слънчогледъ и сусамъ, съставятъ абсолютно необлагаема площъ, представятъ нѣщо като екзистенцъ-минимумъ за земеделското стопанство, следователно, абсолютно необлагаеми сѣ тия 100 декара.

Министъръ С. Стефановъ: Само за държавния дѣлъ.

Докладчикъ Д. Дрънски (д): Само за държавния дѣлъ, защото и общинитѣ иматъ дѣлъ. За всички по-големѣ стопанства тия 100 декари се намаляватъ отъ общия брой на декаритѣ, и, както казахъ, тѣ сѣ абсолютно необлагаеми.

Втората категория, необлагаеми земи сѣ въ районитѣ, дето се произвежда тютюнъ, въ които необлагаеми сѣ първитѣ десетъ декара отъ всѣка засѣта съ тютюнъ площъ.

И. Лѣкарски (д. ст): Въ всички райони ли?

Министъръ С. Стефановъ: Въ чисто тютюневитѣ области.

Докладчикъ Д. Дрънски (д): Въ тия райони, въ които главното производство е тютюневото. Тия райони се разпредѣлятъ отъ Министерския съветъ и въ тѣхъ първитѣ десетъ декара, засѣти съ тютюнъ, не се облагатъ съ поземеленъ данѣкъ.

Най-сетне, всичките лозя в България се облагат надъ петт декара; първите 5 декара сж необлагаеми.

Това измѣнение, безспорно, води следъ себе си едно намаление на общата сума, която се предвижда въ бюджета като приходъ отъ поземелния данѣкъ отъ облагането върху ниви, лозя, гори, овоцни градини, ливади и др. Това намаление отъ 150.000.000 л. се разхвърля по другитѣ параграфи, както ги прочетохъ, цифритѣ на които сж увеличени, съгласно доклада, който ви направихъ. Ясно ли е?

И. Лѣкарски (д. сг): и С. Таковъ (з): Ясно е.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. д-ръ Иванъ Бешковъ.

Д-ръ И. Бешковъ (з): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Следъ обширнитѣ дебати, които се развиха тукъ по разходния бюджетъ на държавата, намѣ е представенъ на разглеждане и обсъждане приходниятъ бюджетъ на държавата. Чухме отъ г. докладчика измѣненията, които сж станали въ бюджетарната комисия, и промѣнитѣ въ цифритѣ на отдѣлнитѣ приходни параграфи, като общата цифра все пакъ остава 6 милиарда лева. Съществено въ промѣнитѣ е, че предвиденитѣ постѣпления отъ поземелния данѣкъ се намаляватъ отъ 350 милиона лева на 200 милиона лева, като разликата отъ 150 милиона лева се разхвърля върху нѣкои отъ прѣжитѣ и върху нѣкои отъ косвенитѣ данѣци.

Приходниятъ бюджетъ на държавата, г. г. народни представители, ни дава характеристика преди всичко за данъчната система у насъ. И азъ трѣбва още въ началото да констатирамъ, че настоящиятъ приходенъ бюджетъ, отъ гледище на данъчна система, отъ гледище на данъчни реорганизации, не представлява почти нищо ново. Ние имаме сѣщия приходенъ бюджетъ, който сме имали и презъ миналия режимъ, и презъ миналитѣ години. Нѣщо повече, много цифри се повтарятъ. Нѣкои сж много малко измѣнени, сж огледъ на постѣпленията отъ данѣцитѣ презъ миналитѣ години. Приходниятъ бюджетъ общо е намаленъ съ около 400 милиона лева, въ сравнение съ приходния бюджетъ за 1931/1932 финансова година.

Думата е за данъчната система, г. г. народни представители, която и днесъ не е измѣнена; тя продължава да бѣде сѣщата. Въ една данъчна система, въ една бюджетна политика въобще, въ която трѣбва да вложимъ повечко разумъ и чувство на справедливостъ и на целесъобразностъ, трѣбва да има преди всичко два елемента: единъ елементъ бюджетенъ, финансовъ, бихъ казалъ, фискаленъ, и другъ елементъ стопански, социаленъ. Ако елиминираме първия отъ тия два елемента, фискалния, и речемъ да организираме мимо него една данъчна система, ние ще бждемъ на погрѣшенъ пътъ, защото фискътъ, държавната хазна безогледно ще иска пари, постѣпления за нуждитѣ на държавата, за да може да даде отплатение на държавнитѣ разходи. Другиятъ елементъ, социалниятъ, социалната справедливостъ, сѣщо не трѣбва да се изпуска изъ предъ видъ. Той е, който ще коригира неджитѣ на всѣка данъчна система; той е, който ще ни даде възможностъ да имаме едно разумно, едно целесъобразно данъчно облагане, което ще държи смѣтка и за отдѣлнитѣ стопански слоеве, за тѣхната платежоспособностъ, за тѣхната възможностъ, плащайки данѣцитѣ, да могатъ да запазятъ жизнеспособността на своитѣ стопанства.

Настоящиятъ приходенъ бюджетъ се внесе, безъ да има нѣкакви съществени измѣнения въ нашата данъчна система. Споредъ менъ, трѣбваше да имаме една реорганизация на нашитѣ данѣци, преди да се внесе бюджетътъ въ Камарата. Това ние не можахме да направимъ, това правителството, предполагамъ, не е могло да направи затуй, защото бѣше ангажирано да оправя редъ батаци, оставени отъ миналия режимъ (Оживление всрѣдъ сговориститѣ), защото бѣше ангажирано въ една борба да отстоява нашата кауза въ чужбина, което погълна на правителството не малко време, не малко усилия и не малко трудъ. Затуй днешниятъ приходенъ бюджетопроектъ не дава, г. г. народни представители, нѣщо много ново. Тукъ-тамъ промѣната на цифритѣ не промѣня системата, а тя трѣбваше да бѣде промѣнена съ огледъ на платежната способностъ на данѣкоплатцитѣ и съ огледъ на онова чувство на социална справедливостъ, което трѣбва да бѣде база за всѣка една данъчна политика. Преглеждамъ отдѣлнитѣ данѣци. Тѣ сж били и въ миналитѣ години. Въ много отъ тѣзи данѣци никога при опредѣляне глобалнитѣ имъ суми не се е вземало въ съображение обстоятелството за платежната способностъ, за доходитѣ на данѣкоплатцитѣ и обектитѣ, които се облагатъ.

На пръвъ планъ, което бие въ очи, е поземелниятъ данѣкъ, г-да — поземелниятъ данѣкъ, който бѣше опредѣленъ на 350.000.000 л. и едвамъ днесъ, въ бюджетарната комисия е смѣкнатъ на 200 милиона лева, като се прибавя единъ § 57, съ който до 100 декари оставатъ необлагаеми и по такъвъ начинъ се намалява цифрата на поземелния данѣкъ на 200.000.000 л.

Г. г. народни представители! Не вѣрвамъ да има наивникъ въ тая Камара, който да смѣта, че предвиденитѣ да постѣпятъ отъ поземеленъ данѣкъ 200.000.00 л. ще постѣпятъ, още повече когато се премахва поземелниятъ данѣкъ за притежания до 100 декари. Това перо, следователно, е фиктивно; сумитѣ по него нѣма да постѣпятъ. И ако ние навремето сме повдигали въпроса за премахането на поземелния данѣкъ, едно отъ съображенията ни било и това, че сумитѣ, които сж предвиждани въ бюджета редица години да постѣпятъ отъ този данѣкъ, сж били винаги фиктивни и постѣпленията, които сж се реализирали, сж били винаги незначителни.

Но не това е било най-важното съображение, което ни е ръководило на пръвъ планъ. Г. г. народни представители! Съображението, за да искаме премахането изцѣло на поземелния данѣкъ е било това, че поземелниятъ данѣкъ е свършено несправедливъ, че той е единъ ретрограденъ данѣкъ, който отдавна е премахнатъ въ по-културнитѣ отъ насъ държави, че този данѣкъ е единъ развѣтателенъ данѣкъ, на който първоначално се опредѣля глобалната цифра, разпредѣля се по окръзи, отъ окръжитѣ по околии, околитѣ го разхвърлятъ по общинитѣ и общинитѣ сж длъжни да го плащатъ въ тѣзи му размѣри, въ които е опредѣленъ и както е размѣтанъ.

Не се обръща внимание на доходитѣ отъ земята, не се обръща внимание на оная социална справедливостъ, която трѣбва да лежи като основа на всѣки единъ данъченъ облогъ, на всѣка една данъчна политика.

Поземелниятъ данѣкъ е свършено несправедливъ, защото той не засѣга дохода. Той обръща внимание само на количеството декари, безъ да обръща внимание, обаче, какъвъ е доходътъ и не се интересува отъ това, дали земята въ дадена година ще даде повече или по-малко, дали никакъ нѣма да даде, дали наводнение ще има, дали неурожай, дали ще има измръзване, и т. н., и т. н. Данѣктъ се размѣта, той се опредѣля и се събира. И ако не се събере презъ тая година, остава въ недоборъ да тежи върху българския данѣкоплатецъ и да му се прашатъ бирници да го събиратъ като недобори.

Не само че този данѣкъ е несправедливъ, г. г. народни представители, но той и не е постѣпвалъ отъ редъ години въ предвиденитѣ размѣри. Така напр. отъ 1925/1926 г., отъ когато е билъ опредѣленъ да постѣпва въ размѣръ на 350.000.000 л., този данѣкъ е постѣпвалъ както следва: въ 1925/1926 г. е постѣпилъ въ размѣръ 159.700.000 л.; въ 1926/1927 г. — 104.622.000 л.; въ 1927/1928 г. — 156.875.000 л.; въ 1928/1929 г. — 201.906.000 л.; въ 1929/1930 г. имаме вече намаление — 139.900.000 л.; въ 1930/1931 г. — 149.959.000 л.; и въ 1931/1932 г., за първитѣ 12 месеци отъ бюджетното упражнение, сж постѣпили 92.355.000 л.

Ф. Рафанловъ (д. сг): Безъ боноветѣ сж 92.000.000 л.

Д-ръ И. Бешковъ (з): Безъ тѣхъ.

Ф. Рафанловъ (д. сг): Турете и тѣхъ въ смѣтката.

Д-ръ И. Бешковъ (з): Тѣ сж около 26 милиона лева; като се прибавятъ и тѣ, ще достигнемъ къмъ цифрата 118 милиона лева.

А. Ляпчевъ (д. сг): Г. Бешковъ! Не можахме да разберемъ добре. Вие вземате ли въ съображение постѣпленията отъ недоборитѣ?

Министъръ С. Стефановъ: Отъ глава X.

А. Ляпчевъ (д. сг): Въ глава X, § 86, фигуриратъ: 366.000.000 л., 316.000.000 л., 305.000.000 л. и т. н. Вие вземате ли предъ видъ тия постѣпления, като говорите какви сж постѣпленията отъ поземелния данѣкъ?

Д-ръ И. Бешковъ (з): Азъ вземамъ постѣпленията отъ държавнитѣ бюджети въ края на бюджетното упражнение.

А. Ляпчевъ (д. сг): Значи, не вземате.

Д-ръ И. Бешковъ (з): Азъ разбирамъ мисълта на г. Ляпчевъ. Той иска да изтъкне, че азъ не съмъ обръ-

наля внимание въ моитѣ цифри на събранитѣ недобори отъ минали години.

А. Ляпчевъ (д. сг): Да.

Д-ръ И. Бешковъ (з): Азъ ще се поясня. Това сж постѣпления, г. г. народни представители, въ края на всѣко бюджетно упражнение до 30 юний следващата година. Шо се отнася до постѣпленията отъ недобори, за тѣхъ не можемъ да имаме точни данни, защото тѣ сж слѣти за нѣколко години.

А. Ляпчевъ (д. сг): Слѣти сж до 1925/1926 г. Другитѣ не сж слѣти.

Д-ръ И. Бешковъ (з): Азъ нѣмамъ данни за постѣпнитѣ недобори за всѣка година поотдѣлно.

А. Ляпчевъ (д. сг): Но общо ги имате.

Д-ръ И. Бешковъ (з): Общо ги имамъ. И тѣ не възлизатъ, разпадатъ за последнитѣ 5 години, на повече отъ 35.000.000 л. годишно.

А. Ляпчевъ (д. сг): Не може да бжде. Четете: постѣпили недобори за 1928/1929 г. 366.000.000 л. 800—900.000.000 л. сж всичкитѣ, а само поземелниятъ данѣкъ е 350.000.000 л. Главнитѣ постѣпления въ тѣзи недобори сж отъ поземелния данѣкъ.

Д-ръ И. Бешковъ (з): Това Вие не можете да го видите отъ цифритѣ. Вие презумирате.

А. Ляпчевъ (д. сг): Не презумирамъ. Азъ давамъ данни. Толкова сте разбрали. Азъ ще взема думата.

Д-ръ И. Бешковъ (з): Добре. — Г. г. народни представители! Постѣпленията отъ този данѣкъ, както виждате, сж били недостатѣчни и сж давали значителни недобори. Въ последнитѣ 5 години отъ 1.750.000.000 л. разхвърлянтъ поземелния данѣкъ имаме постѣпили около 800.000.000 л., а около 950.000.000 л. сж останали недобори. Не искамъ да кажа, че тия недобори нѣма да постѣпятъ. Напротивъ, тѣ ще постѣпятъ, защото тѣ висятъ като неплатени данѣци, като задѣлжения върху гърба на българскитѣ данѣкоплатци, и това е най-страшното, че тѣ ще се събиратъ отъ тѣхъ. Онова, което искамъ да изтъкна, то е липсата на възможностъ у българския селянинъ-земледелецъ да понесе тоя данѣкъ въ тия му размѣри вследствие на неговата обеднѣлостъ. У насъ, г. г. народни представители, нѣма споръ по въпроса, че българското село изнемогва. И днесъ, когато ние слагаме въпроса за премахване поземелния данѣкъ, като единъ данѣкъ, отреченъ отъ културнитѣ страни, като единъ данѣкъ, който не носи исканитѣ приходи, като единъ данѣкъ, който тероризира нашето селско население, все пакъ се намиратъ мнозина, които се явяватъ противници на неговото премахване. Нека не се забравя при това и друго едно обстоятелство — че въ 1925/1926 г., когато се опредѣлише поземелниятъ данѣкъ въ размѣръ на 350.000.000 л., ние имаме една съвсемъ друга стопанска конюнктура у насъ, ние имаме и съвсемъ друга конюнктура на пазара. Тогава ценитѣ на земеделскитѣ произведения бѣха съвършено други, тогава житото струваше 6—7 л. килограмътъ, царевичата струваше 3-50—4 л. килограмътъ, а днесъ положението е съвършено промѣнено и нѣма изгледи за близко бждеще то да бжде подобро. Ценитѣ на земеделскитѣ произведения и специално на зърненитѣ храни, които ангажиратъ голѣмата площъ отъ нашата земя, сж спаднали съ около 65%. Поземелниятъ данѣкъ, обаче, и до днѣсъ днешенъ продължава да се размѣта въ сщия размѣръ, въ който се размѣташе преди 5—6 години. Това е явна несправедливостъ. Ако ние не държимъ смѣтка за ипотатнитѣ сили на тия, които плащатъ, естествено, ние ще трѣгнемъ по единъ погрѣшенъ пътъ, по който Демократическиятъ съговоръ въ продължение на 8 години вървѣше и докара работитѣ до това положение да не можемъ да ги оправимъ днесъ. При опредѣляне на данѣцитѣ трѣбва да се държи смѣтка за платежната способностъ на данѣкоплатцитѣ. Ако ние се затваряме въ нашитѣ кабинети, рѣководени само отъ желанието да свържемъ двата края на бюджета, да направимъ балансъ на приходитѣ и разходитѣ и да не държимъ смѣтка за това, дали ще разстроимъ тия стопанства, които произвеждатъ, дали, като ги облагаме съ тежки данѣци, ще имъ вземемъ не само приходитѣ, но и онова, което съ-

ставява тѣхния оборотенъ капиталъ, срѣдствата, които тѣ трѣбва да хвърлятъ въ своето производство, за да го тикнатъ крачка напредъ, да го подобрятъ, да го интензивиратъ и т. н.; ако ние не държимъ смѣтка за това и ако, рѣководими само отъ желанието да имаме повече приходи за държавата, не обръщаме внимание на социалния и чисто стопанския елементи, ние ще имаме едни надутѣ цифри, ние ще имаме отъ година на година все по-малки постѣпления, ще вземаме отъ чиститѣ доходи, които трѣбва да се хвърлятъ въ производството, и ще разстроимъ отдѣлнитѣ частни стопанства, а по таквъ начинъ ще стигнемъ до разстройство на държавното стопанство и ще осъмнемъ предъ страшни дефицити, предъ страшни недобори и предъ невъзможностъ по-нататѣкъ да функционира държавната машина. Това бѣше състоянието на работитѣ въ продължение на нѣколко години. И азъ виждамъ и днесъ отъ закачкитѣ на г. Ляпчевъ, че той стои още на становището, че поземелниятъ данѣкъ може да остане въ тия размѣри.

А. Ляпчевъ (д. сг): Ще ме чуешъ.

Д-ръ И. Бешковъ (з): Той като взема предъ видъ недоборитѣ, които се плащатъ всѣка година, смѣта, че данѣктѣ постѣпва въ пълния му размѣръ и че можемъ да го оставимъ. Ние сме на противната позиция. Ние по начало сме противъ поземелния данѣкъ като единъ ретрограденъ, като единъ несправедливъ данѣкъ, и ако ние, представителитѣ специално на Земеделския съюзъ, се съгласихме на една отстъпка, да приемемъ единъ минимумъ, единъ екзистенцъ минимумъ, както го нарича г. Дрѣнски, отъ 100 декара, то е затова, защото влизаме въ положението на държавата, разбираме, че тя е въ затруднено финансово положение, вслушваме се въ това, което финансовиятъ министъръ ни казва за състоянието на държавнитѣ финанси, знаемъ, че опра-
вляе чужди батаци...

Министъръ Д. Гичевъ: 86% отъ земеделцитѣ иматъ до 100 декара.

В. Димовъ (з): Това е една временна мѣрка.

Д-ръ И. Бешковъ (з): Съ освобождаването до 100 декара ние ще можемъ да освободимъ $\frac{2}{3}$ отъ нашитѣ земеделски стопани отъ плащане поземеленъ данѣкъ. И още едно съображение, ако щете, г. г. народни представители, ни рѣководи да не държимъ за премахването на поземелния данѣкъ изцѣло. То е затуй, защото не искаме, по чисто формални съображения, съ единъ законъ за бюджета да отгѣняваме цѣли закони. Но ние се надѣваме, че въ близко бждеще, презъ есенъта — сега гласуваме първия времененъ бюджетъ на държавата, времененъ въ смисълъ на организация на данѣчна система и облагане — финансовиятъ министъръ и правителството ще сезиратъ народното представителство съ единъ новъ законъ за данѣчна система у насъ и тогава въ тази данѣчна система ще легнатъ ония два елемента, които трѣбва да лежатъ въ основата на всѣка данѣчна система — интересътъ на фиска, но преди всичко социална и стопанска справедливостъ при облагането на данѣчнитѣ обекти. И тогава, когато ние ще сложимъ на една преценка цѣлата данѣчна система у насъ, за да дадемъ нѣщо ново, нѣщо по-справедливо на българския данѣкоплатецъ, тогава въ тази данѣчна система азъ се лаская да вървамъ, че всички дефекти, които съществуватъ и по отношение на поземелния данѣкъ, и по отношение на другитѣ данѣци, ще бждатъ премахнати, за да можемъ да имаме най-сетне реорганизирана на нашата данѣчна система, тя да държи смѣтка за производителнитѣ слоеве въ нашата страна.

А. Неновъ (раб): Кой ще плаща тия 350 милиона поземеленъ данѣкъ?

Х. Чолаковъ (з): Не го слушай!

Д-ръ И. Бешковъ (з): Г. г. народни представители! Въ бюджетарната комисия станаха доста оживени спорове по въпроса за поземелния данѣкъ и специално по въпроса за размѣра на ония минимумъ площъ земя, който трѣбва да остане необлагаемъ съ поземеленъ данѣкъ. И азъ трѣбва съ прискѣрбие за себе си да констатирамъ, че докато ние вчера се бѣхме спрѣли на единъ минимумъ отъ 150 декари и докато почти всички членове на комисията се бѣха съгласили съ това, днесъ бѣхме изненадани отъ една промѣна въ схващанията, въ разбиранията на известни членове на комисията, за да дойдемъ до

100 декари. Г. г. народни представители! Не току-така, произволно, ние се бърхаме спрели на 150 декари. Безспорно е, че днес сж зле дребнитъ собственици, но ако трѣбва само тѣхнитъ интереси да охранимъ, щѣхме да се спремъ на една цифра 40—50 декари. Позволете ми, обаче, да изтъкна, че днес, при днешнитъ цени на зърненитъ храни, при днешната наша стопанска конюнктура, не сж зле само дребнитъ собственици. Единъ земледѣлец-собственикъ съ 20, съ 30, съ 40 декари земя обикновено има и странични доходи. Той не може да ангажира въ едно стопанство отъ 20—25 декари цѣлия свой и на своето семейство трудъ; въ известни месеци, въ известни сезони на годината той непремѣнно върши и друга работа: или е наеманъ работникъ, или е кираджия, или нѣкакъвъ другъ занаятъ има, за да изкарва своето препитание. Обаче единъ земледѣлец-стопанинъ, който има 100, 150, 180 декари земя, въ която той е принуденъ да вложи изключително цѣлия свой и на семейството си трудъ, за да я обработва, той нѣма други странични приходи, защото всичкитъ му трудъ, презъ всичкото време на годината, е ангажиранъ въ тѣзи 150—180 декари земя. И като имате предъ видъ низкитъ цени на зърненитъ произведения, можете да си представите, г. г. народни представители, колко лошо ще е положението и на този срѣденъ земледѣлец-стопанинъ въ нашата страна; още повече, че този срѣденъ земледѣлец-стопанинъ е направилъ задължения, за да модернизира своето земледѣлско стопанство, да го снабди съ всички оръдия и земледѣлски машини, направилъ е известни подобрения въ своето земледѣлско стопанство и, следователно, на него тежатъ лихви и погашения за направенитъ задължения. Тоя земледѣлец-стопанинъ, който е, ако щете, и най-сигурната основа на държавата, той днес е много зле. И ако ние искаме необлагаемата площъ да бѣде 150 декари, ржководали сме се отъ съображение да обхващамъ по възможностъ и срѣднитъ земледѣлци-стопани.

Г. г. народни представители! Така, както се предлага отъ комисията, изключва отъ облагане земята до 100 декари, засѣта съ зърнени храни, съточгледъ и сусамъ, съ тютюнъ — до 10 декари и съ лозя — до 10 декари.

А. Буковъ (з): До 5 декари е предложението.

Д-ръ И. Бешковъ (з): Азъ съмъ длъженъ да направя едно пояснение. Земледѣлската парламентарна група ще гласува за това измѣнение, като смѣта, че само горницата надъ 100 декари за всѣко едно стопанство ще следва да бѣде обложена съ поземеленъ данѣкъ и само горницата надъ 10 декари съ тютюни и надъ 10 декари съ лозя ще бѣде обложена съ поземеленъ данѣкъ и че, ако едно земледѣлско стопанство има 150 декари земя, отъ които 140 декари, засѣти съ зърнени храни и 10 декари съ лозя, то ще плати поземеленъ данѣкъ само за 50 декари и нищо повече.

А. Буковъ (з): А останалитъ култури? Какъ така? Поправи предложението си.

Д-ръ И. Бешковъ (з): Всичко се включва въ 100-тѣ декари.

Н. Стамболиевъ (з): Когато дойде до гласуване, ще видимъ.

Д-ръ И. Бешковъ (з): После ще формулирамъ предложението си.

Г. г. народни представители! За мене нѣма съмнение, че поземелниятъ данѣкъ нѣма да постѣпи въ тоя размѣръ — 200.000.000 л., и въ края на бюджетното управление — още отъ сега азъ, поне за себе си, съмъ убеденъ — ще имаме дефицитъ въ държавния бюджетъ и тоя дефицитъ ще се движи, може би, между 300 и 400 милиона лева, а, може би, ще достигне и до 500 милиона лева, защото ония приходи, които сж предвидени да постѣпятъ по бюджетно-проекта отъ данѣка занятие, отъ данѣка върху сградитъ, отъ данѣка върху наследствата, отъ митата върху вноснитъ стоки, отъ бандерола и т. н., както ни ги съобщи г. докладчикътъ, нѣма да постѣпятъ въ предвиденитъ размѣри. Нѣма да постѣпятъ затова, защото стопанската криза въ страната все повече и повече се задълбочава; защото стокообмѣнътъ у насъ намалява; защото нашиятъ търговски балансъ чертае едно страшно голѣмо пасивно салдо; защото, като резултатъ на тоя пасивенъ търговски балансъ презъ изтеклата година, ще имаме още по-пасивенъ платеженъ балансъ. Ние имаме единъ стопански животъ, който се сковава на първо мѣсто отъ валутната по-

литика на Българската народна банка, който се сковава отъ факта, че въ страната имаме едно банкотно обращение отъ 2.900.000.000 л., когато само преди две-три години банкното обращение въ страната бѣше надъ 4 милиарда и 600 милиона лева. Валутната политика на Българската народна банка — чрезъ постепенно изтегляне на банкнотитъ отъ обращение отъ пазара съ цѣлъ да поддържа съотношението между банкнотитъ и златната наличностъ — докара едно изкуствено повишение на българския левъ. Нашата национална монета днесъ е изкуствено съ по-висока стойностъ. А това нанася страшни поражения въ нашето народно стопанство. То предизвиква, първо, едно страшно намаление стойността на произведенията на нашето стопанство, и, второ, увеличава изкуствено задълженията на всички ония, които има да дължатъ.

При това положение на нѣщата, г. г. народни представители, се направиха опити да се помогне на земледѣлца-стопанинъ, да му се намалятъ задълженията чрезъ закона за закрила на земледѣлца-стопанинъ. Поради многото мждрувания и многото измѣнения, които претърпѣ тоя законъ, може би, той нѣма да отговори на оная нужда, на която първоначално бѣше предвидено да отговори. Задълженията на земледѣлцитъ-стопани нѣма да се намалятъ и днесъ, когато ние имаме едно страшно обединяване на българския народъ, когато задълженията на българскитъ селяни тежатъ надъ тѣхъ като Дамоклиевъ мечъ. И днесъ азъ поставямъ въпроса, г. г. народни представители, за една нова валутна политика въ страната — една валутна политика, която да даде една инжекция на нашето народно стопанство, да го тласне крачка напредъ, да го съживи, да може то да трѣгне малко напредъ. Ние имаме примѣри въ това отношение. Най-добъръ примѣръ е Англия. Временното падаие на английската лира даде възможностъ на английското народно стопанство да се съживи. Може би има мнозина противници на тая теория, г-да. Може би отъ гледището на основнитъ принципи на финансовата наука тая теория да не издържа критика, защото нѣма нищо по-страшно за едно народно стопанство отъ една нестабилна национална монета. Това е основниятъ принципъ, това е класическиятъ принципъ, по който азъ не желая съ никого да споря. Но поставениятъ отъ менъ въпросъ съвсемъ не изключва това основно разбиране за една здрава национална монета. По пѣтя на страшни декрети, бихъ казалъ азъ, по пѣтя на една финансова диктатура, по пѣтя на едни крути мѣрки, ние дойдохме до днешното състояние на работитъ — до задържане нашия левъ на днешното негово ниво. При свободното котиране на нашата национална монета на борситъ, отъ 12 декемврий 1923 г. насамъ колко пѣти до днесъ тоя левъ щѣше да бѣде подложенъ на колебания, които до известна степенъ могатъ да бѣдатъ резултатъ на спекуляция, по които до голѣма степенъ щѣха да бѣдатъ резултатъ на едни обективни стопански условия въ нашата страна? И ако ние съ едни героически мѣрки, съ декрети сме могли да успѣемъ да задържимъ нашия левъ на това изкуствено ниво, на тая изкуствена висота, когато видимъ, че сме прекрачили прага, че сме отишли много далечъ въ това отношение, защо да не трѣгнемъ по сѣщия начинъ по единъ обратенъ пѣтъ, за да дадемъ отдушникъ на народното стопанство? Защо съ една временна, обмислена и строго опредѣлена инфлация не дадемъ възможностъ на народното стопанство да се съживи? Нека тая инфлация да му послужи като една инжекция, за да се заздравя, да се повдигне вѣрата въ производителнитъ слоеве на тая страна, да се повдигне вѣрата у тия, които сж потънали въ задължения. Нека по тоя начинъ подкрепимъ тия, които иначе не можемъ да спасимъ съ никакви палиативи, закони и закончета; (Ржкоплѣскания отъ мнозинството) Нека по тоя начинъ тѣ да чувствуватъ, че могатъ пакъ да трѣгнатъ напредъ. Азъ повдигамъ въпроса и искамъ той да бѣде разгледанъ отъ компетентни люде. Но азъ зная, г. г. народни представители, че ние живѣемъ тревожни времена, ние живѣемъ времена, въ които се раздрусватъ цѣли теории, построени въ миналото. И ако ние бждемъ еднотелни по всички въпроси, които вълнуватъ нашето народно стопанство, макаръ и да трѣгнемъ по единъ ржскованъ, но спасителенъ пѣтъ, ако ние го следваме обмислено, ако ние го следваме всички единни, ние ще имаме добри резултати. Правителството на Народния блокъ води упорита борба и продължава да я води съ портъритъ на облигациитъ на нашитъ външни заеми. Ние му дадохме нашата подкрепа, ние сме готови да му дадемъ тая подкрепа и утре, и всѣкога, когато то отстаива нашитъ национални интереси. Защо ние по въпроса за задължеността на нашето народно стопанство не направимъ

тази крачка, защо ние не тръгнем по този път на временна инфлация, която да даде възможност на нашето народно стопанство да има въ обращение толкова банкноти, колкото са действително необходими, за да се съживи? Има опасност, казват някои, че когато тръгнем по нанадолнището, не знаем къде ще стигнем и къде ще спрем. Много държави тръгнаха по нанадолнището и все пак можах да спрат някъде. Въ 1919 г. и ние бяхме тръгнали по това нанадолнище и все пак успяхме въ 1922 г. да спрем лева към 1.400 за 100 швейцарски франка и то без декрет, а на свободната борса. Защо можа това да стане? Защото чрез инфлацията се повдигнаха производителните сили въ страната; защото търговският баланс беше вече активен въ 1922 г.; защото паниката за проваляне на лева беше изчезнала; защото нашето народно стопанство вещаеше вече едни по-светли перспективи. А всичко това е от значение, за да можем да имаме здрава национална монета. Тръбва да се разбере, че не можем вечно да пазим националната монета с палиативи, с приток на средства отвън, както това вършеше Демократическият съговор. Сключихме един заем, за да дадем на Народната банка да се крепи, средствата, обаче, се изчерпиха. Сключихме вторъ — стабилизационен — заем, от който един милиард и 150 милиона лева влязоха въ Народната банка специално с задача да се поддържа стабилността на нашия лев. Минаха се две години, изчерпах се тия резерви и днес няма резерви. Ако и ние тръгнем по този път да пазим националната монета и да разстройваме нашето народно стопанство, ние не ще отидем по-далеч оттам, гдето стигна Демократическият съговор.

Аз поставям въпроса и съмтам, че от неговото правилно разрешение ще имаме един тласък въ нашия стопански живот, ще излезем от това хаотично състояние, въ което се намираме, ще вдъхнем въ производителните слоеве въра въ тяхното бъдеще, въ бъдещето на тяхните стопанства и ще можем да излезем на спасителния брег.

Г. г. народни представители! Повдига се въпросът дали разхвърлените от намаления поземелен данък суми върху другите данъци ще погънат. Аз изказах моите подозрения, че тй няма да погънат. И ако е нужно да се спра на няколко цифри, аз бих се спръл на данъка върху фабрикуване тютюневи произведения — върху бандерола. По това перо е предвидено да погънат 820 милиона лева; сега се слагат още 20 милиона лева — стават всичко 840 милиона лева. Миналата година са погънали 675 милиона лева. Г-да! Пушенето, консомацията на тютюна намалява.

Министър Д. Гичев: Ще дадем евтини цигари и консомацията ще се увеличи.

Д-ръ И. Бешков (з): Да. — И моята мисъл е там — да реорганизираме въобще манипулацията с тютюните, защото днес цигарите са много скъпи. Аз бих си позволил — по въпроса за манипулирането с тютюните — да посоча няколко източници, които могат да подпомогнат бюджета на държавата. Напр., ако увеличим цената на бандерола на цигарите екстра и първо качество, без да увеличим цената на тези цигари, ние ще имаме един приход минимум 70 милиона лева.

Министър С. Стефанов: Теза качества не се пушат много днес.

Д-ръ И. Бешков (з): Ако, освен това, създадем пакети тютюн четвърто качество, въ което да вмъкнем цигарени книжки, а от друга страна ограничим пушенето на контрабанден, на необандерован тютюн въ производителните краища, ние ще можем да имаме един приход, както от цигарените книжки, така и от пушенето на обандерован тютюн от 30—40 милиона лева. На трето място, ако замъним сегашния картонаж на цигарите екстра и първо качество с такъв, какъвто го имаме въ страната, макар по-груб, но по-евтин, ние ще можем да реализираме нови 30—40 милиона приход.

Г. г. народни представители! Друг източник, който наглед е много незначителен, но който може да даде на държавата поне 10—20 милиона приход, това е фабрикуването на малки кутийки кибрит, каквито има въ Чехия, въ Германия, въ Франция. Тези мънички кутийки са по 10—15 клечки кибрит ще струват много малко, а ще се продават скъпо, и от тях може да се реализират значителни приходи за държавата.

Г. Т. Данаилов (д. сг): Само да ни Ви чуе населението.

А. Циганчев (з): Тй ще бъдат луксозни кутийки, ще ги взема г. проф. Данаилов, а не населението, което си знае чакмака!

Г. Т. Данаилов (д. сг): Не съм пушач.

Д-ръ И. Бешков (з): Ако тези приходи не стигат, бих си позволил да изнеса тук становището за един нов данък — така наречения данък върху оборота. Този данък е въведен и въ други модерни държави, Г. Ляпчев, виждам, клати отрицателно глава, но то е защото г. Ляпчев винаги е следвал събитията, а никога не е вървъл пред тях.

А. Ляпчев (д. сг): Карай, момче, карай!

Х. Чолаков (з): Той не е момче, а е депутат.

А. Ляпчев (д. сг): Момче е въ тия работи. Знаем кой ще плати такъв данък. Карай, много добре си го намърил!

Д-ръ И. Бешков (з): Този данък е въведен и въ други модерни държави, като въ Германия, въ Чехия и въ Франция. И ние бихме могли да го въведем, като премахнем изцъл поземелния данък. Ще облагаме там, дето има оборот — въ банки, учреждения, театри, заведения, кабарета и пр., и пр. — и ако въ първата година приходът бъде малко, втората и третата година, при разумно прилагане на този данък, ще имаме значителни приходи, за да можем изцъл да зачеркнем поземелния данък и да направим друга реорганизация въ нашата данъчна система.

Г. г. народни представители! Вчера и днес из кулоарите на Народното събрание се говори, че поземелният данък бил премахнат или бил намален за площ въ размер до 100 декари, но въ замъна на това — говори се упорито — едвали не било взето решение да се премахне Дирекцията за храноизнос. Макар този въпрос да няма пръка връзка с приходния бюджет на държавата, искам с две думи да се спра върху него и да обърна вниманието и на почитаемото правителство, и на народното представителство, че ще извършим капитална гръшка, ако премахнем Дирекцията за храноизнос. Днес, когато цените на зърнените храни са така ниско паднали у нас, когато са тй ниски и на западноевропейския пазар и когато нашата страна, предимно земеделска, изнемогва под ударите на една стопанска криза, пита се, ако премахнем Дирекцията за храноизнос, то как ще свържат двата края земеделците, които ще бъдат принудени да продават на свободния пазар килограм жито по 1.40 — 1.80 л. и килограм царевица по 1.10—1.20 л.

М. Дочев (д. сг): То ще зависи от реколтата. (Възречения от земеделците)

Д-ръ И. Бешков (з): Може ли да се смъта, г. г. народни представители, че българското село, че земеделският стопанин, при разходен бюджет от 6 милиарда лева, а заедно с оня на Министерството на железниците — от 7.300.000.000 л., ще бъде въ състояние да реализира оня приход, да плати тия данъци, които му се налагат, и същевременно да остане нщо за негово стопанство, да изхрани семейството си и да реорганизира своето стопанство? Абсолютно изключено е. Ето защо моето становище и становището на земеделската парламентарна група е, че Дирекцията за храноизнос трябва да остане, за да регулира цените на зърнените храни на вътрешния пазар. (Ръкоплъскания от земеделците) Днес държавата, почитаемо народно представителство, закупува пашкулите на твърди цени, днес държавата се намъсва въ продажбата на гюлевия цвят, днес държавата се явява търговец, за да вземе от стопаните, да понесе дори евентуално и загуби.

Министър Д. Гичев: Търговец, който въ всяка търговия губи.

Д-ръ И. Бешков (з): Да, търговец, който въ всяка търговия губи...

А. Циганчев (з): И то съзнателно.

Д-ръ И. Бешков (з): ... и трябва въ случая да губи, за да спаси от гибел земеделския стопанин. Ако за артикули, г-да, като гюла, като пашкулите, които не ангажират голъма част от нашето народно стопанство, Министерският съвет, правителството, държавата интервенират, намъсват се с риск да загубят, но да дадат минимум стойност на положения труд на тия

земледелци-стопани, колко по-голям за насъ ще е въпросът за зърненихъ храни! Мене ми се струва, че ако вземемъ Дирекцията на храноизноса, ще извършимъ една капитална грѣшка, защото ако днесъ има извѣстни непроеизводителни краища, които искатъ премахването на Дирекцията за храноизноса, трѣбва предварително да заявя, че тѣ ще бждатъ още по-недѣлоти, когато се премахне Дирекцията за храноизноса, защото тогава ще се отворятъ широко вратитѣ на спекулата, защото свободната търговия предполага свободна спекула, която у насъ, въ България, не знае никакви предѣли. Тогава непроеизводителни краища ще има още повече да теглятъ, а една Дирекция за храноизноса, която ще купува на опредѣлени цени отъ произвождателя и ще продава на опредѣлени цени, по-низки, разбира се, съ известна загуба, на консоматоритѣ, на непроеизводителни краища, ще регламентира у насъ търговията съ зърненихъ храни и ще парира ония недоволства, които при свободната търговия неминуемо ще се създадатъ всрѣдъ произвождателитѣ на зърнени храни, а така сѣщо и всрѣдъ непроеизводителното, консомативното население. Правителството на Народния блокъ дойде въ името на тая задача — да отговори на нуждитѣ на българския народъ, да отговори на неговитѣ тежнениа, да задоволи неговитѣ болки и да намѣри пѣтицата за една социална справедлива, стопанска и бюджетна политика. Вървейки по тая пѣть, който ние чертаемъ, ние ще можемъ да задоволимъ българския народъ. Но ако ние речемъ да трѣгнемъ по отпѣканитѣ пѣтица; ако ние речемъ събитията да ни влечатъ, ние ще сме загубени, г-да. Днесъ страната се тресе отъ ударитѣ на страшна стопанска криза. Или ние ще дадемъ на тоя народъ въра въ това, че ние малѣмъ ва него и че можемъ да му донесемъ утре по-сѣтли бѣдинни, или той ще се откае отъ насъ и ще трѣгне или надѣсно, или надѣсно: надѣсно къмъ диктатура, надѣсно къмъ анархия, него ще го съблазнятъ и привлѣкатъ болшевишкитѣ сирени отъ Изтокъ, а това ще даде възможность и основание на реакцията отъ дѣсно да ни юбини въ керенщина, въ негодность, за да може тя да грабне властѣта и да управлява съ диктатура. Ние не трѣбва да се плашимъ днесъ за нашитѣ смѣли мѣрки за подпомагане на тоя народъ; не бива да се плашимъ, г-да, нито отъ лѣво, нито отъ дѣсно, щомъ ние въ себе си носимъ съзнанието за добре изпълненъ дългъ. Тоя дългъ ние ще го изпълнимъ, когато и въ опозиция, и на властъ, и преди избори, и следъ избори служимъ вѣрно на българския народъ. (Продължителни ржкоплѣскания)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Никола Пждаревъ.

Н. Пждаревъ (д. сг): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! При разглеждането на бюджетопроекта ва приходитѣ на държавата азъ не смѣтамъ, че отъ тая трибуна трѣбва да се даватъ мнения за данѣнни реформи или мѣроприятия, които не сѣ свързани съ цифритѣ, предложени въ този бюджетопроектъ. Азъ се спирамъ на оная декларация, която направи правителството въ тронното слово при откриването на първата извънредна сесия на настоящето Народно събрание. Ше ми позволите да процитирамъ съответния пасажъ, въ който правителството заявява, че една отъ първитѣ му мѣрки, една отъ първитѣ му грижи ще бжде заздравяване на финанситѣ и то чрезъ рационални и действителни икономии, чрезъ данѣчно облагане на всички ония, които се укриватъ, чрезъ строгъ контролъ върху разходването на държавнитѣ срѣдства, чрезъ реорганизация на държавнитѣ служби и самоуправителнитѣ тѣла, изобщо реформи, които ще има да засилатъ приходитѣ на държавнитѣ предприятия и стопанства.

Г. г. народни представители! Когато правителството правѣше тази своя декларация, то имаше, безъ съмнение, предъ видъ условията, при които я прави, времената, въ които я прави, и времето, което е нужно, за да реализира ония обещания, които то дава въ тронното слово. Не може да не се държи смѣтка за особенитѣ условия, които днесъ преживява страната и въ които сѣ поставени държавното стопанство и финанситѣ на държавата. Да се смѣта, че въ времена на кризи, такива, каквито сѣ сегашнитѣ, могатъ да се предприематъ коренни реформи, които сѣ за нормални условия на живота въ една страна, ще бжде не само лекомислие, но ще бжде и едно заблуждаване ония, къмъ които се отправятъ обещания.

Г. г. народни представители! Азъ виждамъ, че правителството има всичката възможность да се убеди, какво коренни, радикални реформи въ време на криза не се

правятъ. Въ време на криза се взематъ временни мѣрки, мѣрки, съответствуващи на специалнитѣ нужди, които има страната, и на специалнитѣ условия, въ които тя живѣе. Правителството, което взима тия мѣрки, при тия несигурни условия, при невъзможность всичко точно да се проучи и провѣри, има дългъ да следи всѣки часъ, всѣкиминуто резултатитѣ на тия временни мѣрки, за да види, дали тѣ постигатъ ония задачи, които си поставя то, когато ги взима, или пъкъ е на кривъ пѣтъ. То не може да остава съ мисълта, че мѣрки сѣ взети веднѣжъ, че жезълътъ е поставенъ и не може да се връща назадъ. И азъ съмъ убеденъ, г. г. народни представители, че ако по този начинъ процедираше правителството, ако бѣше внимавало за резултатитѣ отъ ония временни мѣрки, които взема то, за да отговори на особенитѣ нужди на стопанскитѣ съсловия, много отъ тия мѣрки щѣха бързо да се коригиратъ, за да не дадатъ лоши последици, каквито въ сѣщность тѣ даватъ.

Азъ не мога, г. г. народни представители, да се спирамъ върху всички ония пунктове, които сѣ предвидени въ приходния бюджетъ, защото той минава по параграфи и всѣки параграфъ предвижда особенъ приходъ. Всички тия параграфи сѣ нагодени съобразно съ законитѣ, въз основа на които се събиратъ тия данѣци и се опредѣлятъ тѣхнитѣ размѣри. Но, г. г. народни представители, азъ трѣбва да се спра на начина, по който приходниятъ бюджетъ мина въ бюджетарната комисиия, и да подчертая, че ако по такъвъ начинъ Народното събрание приема приходния бюджетъ на държавата, то абдикира отъ своята служба, и по-скоро може да се каже, че е ненуждно то да се намѣсва въ приемането или прокарването на приходния бюджетъ на държавата.

Две или три заседания на бюджетарната комисиия бѣха посетени върху поземелния данѣкъ: да се унищожи ли той или да остане. Г. г. народни представители! Това е една реформа временна, една мѣрка временна, само за тая година, но която изхождаше отъ срѣдитѣ на Народното събрание — не отъ управлението, което е длъжно да следи за нуждитѣ на момента и да предлага ония реформи или ония мѣрки, които тия нужди налагаатъ. И ако наистина бюджетарната комисиия се яви съ единъ новъ членъ въ закона за бюджета, съ който се освобождаватъ отъ поземеленъ данѣкъ известно количество декари — тѣй както се докладва отъ председателя на бюджетарната комисиия — това не стана по инициативата на правителството, макаръ че правителствениятъ представителъ въ бюджетарната комисиия, министърътъ на финанситѣ, внесе това предложение, а тая инициатива излизаше отъ Народното събрание.

Защо, г. г. народни представители? Защото аслж народното представителство съзнава, че се е създадо днесъ едно особено положение, при което, ако приходниятъ бюджетъ минѣше въ тая форма, въ която е представенъ отъ правителството, нѣма да се отговори на известни създадени настроения, а може би ще се създадатъ много по-лоши и много по-накостни. И, отговаряйки на тая нужда, бюджетарната комисиия, въ съгласие съ правителството, или правителството въ съгласие съ бюджетарната комисиия, по нейна инициатива се направи това предложение, формулирано въ новия членъ на закона за бюджета.

Е добре, г. г. народни представители, по този въпросъ бюджетарната комисиия се занимава въ нѣколко заседания и дойде до това решение. Право или криво, това е, което се намѣри възможно отъ правителството и отъ бюджетарната комисиия и това ще се сервира на българскитѣ данѣкоплатци. Но когато мина първиятъ параграфъ отъ закона за бюджета и останаха всички други многобройни параграфи да бждатъ провѣрявани отъ бюджетарната комисиия, тѣ минаха безъ прегледъ, върху тѣхъ вниманието на бюджетарната комисиия не се спрѣ никакъ.

Е, г. г. народни представители, тогава какъвъ е смисълътъ на гласуването на този бюджетъ отъ Народното събрание? Въ пленума не могатъ да се правятъ нито при първото четене, нито при второто четене ония поправки и ония предложения, за които натякваше преждеговорившиятъ ораторъ. Не може, г. г. народни представители, при гласуването параграфитѣ на приходния бюджетъ ние да се занимаваме съ нововвѣдения, които не сѣ разглеждани предварително отъ бюджетарната комисиия. А, г. г. народни представители, ако отъ всички се признава — и преди всичко отъ финансовия министъръ — че стопанското положение на страната е такова, че консомативната способность на населението всѣкидневно намалява, неговата беднотия се засилва, ако наистина такова е стопанското положение и то предсказва, че приходнитѣ пера на бюджета ще бждатъ реализирани въ по-малѣкъ размѣръ отъ това, което е постигнато по-рано, на какво основание, по какви съображения и по какви правила на гласуване и на упр

вносещане на бюджета ние ще трѣбва да минемъ тия пера — не само така, както се представиха въ бюджетно-проекта на правителството, но както се поправиха въ бюджетарната комисија — безъ предварително обсъждане, безъ преценяване на истинскитѣ доходи, които могатъ да постѣпятъ по разнитѣ пера, за да могатъ да се разхвърлятъ 150-тѣ милиона лева намаление отъ поземления данѣкъ върху другитѣ приходни пера?

Като-че-ли намаляването на поземления данѣкъ, освобождаването отъ поземеленъ данѣкъ известно число декари на стопанитѣ ще засили приходитѣ по други приходни пера, та можеше и имаше основание бюджетарната комисија да увеличи постѣпленията по тѣзи пера!

Явно е, г. г. народни представители, че бюджетарната комисија съзнателно създава единъ фиктивенъ бюджетъ, бюджетъ съ фиктивни приходи — което, смѣтамъ азъ, въ бюджетарната комисија не биваше да стане, не бива да стане и въ пленума на Народното събрание. Мине ли така, това значи, че Народното събрание съ пълно съзнание гласува единъ приходенъ бюджетъ, който въ действителностъ нѣма да се реализира.

И тогава, г. г. народни представители, се поставя голѣмиятъ въпросъ: когато Народното събрание съзнава, че приходитѣ тѣй, както сѣ предвидени въ бюджета, нѣма да постѣпятъ, че тия срѣдства, съ които държавата трѣбва да разполага, за да отговаря на своитѣ нужди, нѣма да ги има, може ли да се смѣтне за правилно и разумно гласуването на отдѣлнитѣ бюджетопроекти, тѣй както то стана? Ние гласувахме вече на второ четене всички разходни бюджети на отдѣлнитѣ министерства; само бюджетопроектътъ на Дирекцията на желѣзницитѣ още не е гласуванъ на второ четене, но и той нѣма да се различава нѣщо особено отъ това, което се представи и прие на първо четене. Разходнитѣ бюджети на отдѣлнитѣ министерства сѣ гласувани съ огледъ на реални приходи отъ 6.000.000.000 л., споредъ приходния бюджетъ на държавата.

Е добре, г. г. народни представители, ние всички трѣбва да разберемъ, че вършимъ едно пакостно дѣло. Ние не се проникнахме отъ съзнанието, че нашето производство, че нашето стопанско състояние, че положението на нашия стопанинъ-данѣкоплатецъ не позволява да се издържа тая тежка държавна машина и че ако въ това отношение трѣбваше и можеше да се направятъ реформи, правителството имаше всичката възможностъ да ги направи въ 10-тѣ месеца, презъ които управлява. И това, което то обяви въ тронното слово — че ще реорганизира държавнитѣ служби — ние трѣбваше да го видимъ днесъ наистина направено, за да можемъ съ спокойна съвѣстъ да кажемъ, че този приходенъ бюджетъ, който нѣма да се реализира, за който ние имаме съзнанието, че ще се реализира съ голѣмъ дефицитъ, все пакъ ще може да задоволи намаленитѣ нужди на държавната администрация.

Наистина, въ разходнитѣ бюджети на отдѣлнитѣ министерства се направиха известни съкращения, но въ що сѣ тия съкращения? Намаление на персоналъ почти нѣма: има намаление на материалнитѣ разходи, което съответствува на намаление ценитѣ на материалитѣ и на ограничаване дейността на самитѣ служби. Е добре, г. г. народни представители, азъ смѣтамъ, че ние нѣма да се освободимъ отъ голѣмата отговорностъ, която има Народното събрание, като приема единъ бюджетъ, съставенъ така неискрено и прокаранъ отъ насъ.

Г. г. народни представители! Повдигна се тукъ отъ трибуната въпросътъ за закона за храноизноса, за онази временна мѣрка, която се взе за подпомагане на производителитѣ на зърнени храни. И вие виждате, че правителството има съзнанието, че не може да отиде по-далечъ отъ тѣзи намаления, които се правятъ, не може да освободи отъ поземеленъ данѣкъ онѣзи, които иматъ повече отъ 100 декари земи, макаръ земитѣ имъ да сѣ засадени съ зърнени храни. А, г. г. народни представители, ако се проследи ефектътъ, последицата отъ закона за храноизноса, вие ще видите, че той донася една премия, единъ подарѣкъ — за смѣтка на държавата — на тѣзи производители, които иматъ повече отъ 100 декари земя. На тѣхъ държавата, чрезъ храноизноса, дава голѣми суми. Ако вземете по 1 л. на килограмъ, при срѣдно производство 120 килограма на декаръ, значи около 120 л. на декаръ се даватъ на тѣзи голѣми производители.

А. Нейчевъ (д): Стопанствата отъ 100 до 150 декари сѣ най-здравата частъ отъ българското земледѣлско стопанство и тѣ трѣбва да бждатъ подпомогнати.

Н. Пждаревъ (д. сг): Разбирамъ, че тѣ се подпомагатъ и добре се подпомагатъ. Но азъ говоря, че когато Народното събрание и правителството считатъ, че не може да се отиде по-далечъ, че не може да се освободятъ отъ

поземеленъ данѣкъ тѣзи стопанства, които иматъ повече отъ 100 декари земя, защо по другъ начинъ ще отива държавата да прави разходи, които нѣма да се отразятъ така благоприятно върху стопанитѣ, както ако бѣха освободени отъ тоя данѣкъ, макаръ че притежаватъ и повече отъ 100 декари земя!

Тѣзи два закона сѣ тѣсно свързани единъ съ другъ и азъ смѣтамъ, че по-разумно бѣше, по-лесно постижими резултати ще даде едно такова положение, отколкото продължаване съществуването на Дирекцията на храноизноса.

Г. г. народни представители! Ако ние гѣмахме куражъ, ако това Народное събрание и правителството нѣма достатъчно сили, за да направи онова, което трѣбваше да се направи, за да се намалятъ държавнитѣ разходи, мѣрката, която отъ тукъ г. Бешковъ препорѣчва и която азъ смѣтамъ, че не може да намѣри много поддържатели, не бива да излиза отъ нашата срѣда. Ако управлението не може да запази стабилитета на националната монета, това ще бжде една голѣма беда. Да се препорѣчва като мѣрка унищожението стабилитета на нашата монета — което значи да се поставятъ държавнитѣ служители въ едно положение такова, каквото всѣки може да си го представи при една обезценена монета, което значи тѣхнитѣ заплати да се сведатъ до нула, до единъ невъзможенъ минимумъ, за какъвто ние сега не пожелаваме и да мислимъ — и да се смѣта, че по такъвъ начинъ ще може да се помогне на държавата и на обществото, азъ смѣтамъ, че това значи да се препорѣчва една много необмислена мѣрка, върху която азъ не вѣрвамъ правителството сериозно да спре своето внимание и да намѣри за нужно да я възприеме.

Г. г. народни представители! Ние ще гласуваме бюджетопроекта за приходитѣ на държавата така, както се представя отъ правителството, но нека ние всички съзнаемъ и знаемъ, че гласуваме единъ фиктивенъ приходенъ бюджетъ срещу единъ реаленъ разходенъ бюджетъ, затуй защото разходитѣ вървятъ — веднѣжъ предвидени въ бюджета, нѣма сила, нѣма възможностъ тѣ да бждатъ намалени. Въ миналния законъ за бюджета Народното събрание делигира, наложи на управлението да постигне съкращения въ разходния бюджетъ. Е добре, тия съкращения вие знаете до какво се сведоха и при изпълнението на бюджета отъ сегашното правителство, което се яви съ декларация, че ще прави съкращения, че ще прави икономии, дефицититѣ останаха. Така ще бжде и занаяредъ. Съ това съзнание, ние ще гласуваме бюджета, но съ това ние поемаме и голѣмата отговорностъ за гласуването на единъ фиктивенъ приходенъ бюджетъ. (Рѣжоплъскания отъ сговориститѣ)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Адамъ Нейчевъ.

А. Нейчевъ (д): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Азъ нѣмахме да взема думата, понеже и другъ пътъ съмъ се изказвалъ по бюджета — при общитѣ дебати. Тогава азъ имахъ случая да начертая въ дебели линии онѣзи мѣроприятия, които правителството на Народния блокъ би трѣбвало да направи, за да може да бжде, доколкото е възможно, облекчено стопанското положение на страната. Тукъ азъ нѣма да се спирамъ тоже и на онова, което първиятъ ораторъ г. Бешковъ каза, т. е. на онази система на облагане и данѣци, която и правителството на Народния блокъ следва, като продължение на онази отъ Демократическия сговоръ.

Първиятъ ораторъ каза, че бюджетопроектътъ на държавата, както приходниятъ, така и разходниятъ, не се различава много отъ предидущия и че трѣбва да се направи много нѣщо, за да може да се промѣни облагателната система у насъ. Върху това нѣма да се спирамъ, защото г. министърътъ на финанситѣ е обещалъ, че въ есенната сесия на Народното събрание той ще внесе единъ специаленъ законъ за прямитѣ и косвенитѣ данѣци и вѣроятно въ този законъ ще проличатъ различията между нашата облагателна система и оная, която е следвана отъ бившето правителство. Нѣма тоже да се спирамъ и върху онѣзи мѣроприятия, които г. Бешковъ отъ тази трибуна накратко посочи, откъде ще се намѣрятъ приходи, около 150 милиона лева, за да се запълни празнотата, която ще се отвори съ намалението на поземелния данѣкъ.

Както ви е известно, г. г. народни представители, азъ при общитѣ дебати по законопроекта за бюджета на държавата се изказахъ отъ тукъ, че най-добре би било поземелниятъ данѣкъ да бжде всецѣло премахнатъ. Нѣма да се спирамъ и на историческата частъ на въпроса: кога кжде е въведенъ този данѣкъ и въ коя държава какъ е

вървял въпросът. Това е една много обширна материя. Констатирам само факта, че постъпленията от този данък сж много малки, че той е несправедлив, че трѣбва да се премахне, а по-после, въ заключение на моята речъ, азъ ще ви кажа за какво главно той трѣбва да се премахне, дали по своята сжщностъ е политическа икономия или една политическа проповѣдь.

Г. г. народни представители! Поземелниятъ данъкъ е право на ползуване отъ земята, която, разбира се, е Божие или природно творение, и като така, по начало земята принадлежи на държавата. И ние виждаме, че още преди четири вѣка въ Турция се създаде едно специално законодателство. Въ времето на Сюлейманъ Велики, нареченъ елъ-кануни — законодатель — за пръвъ пътъ се създаде законътъ за поземелната собственостъ и притежанието на лении имоти. Тогава се прокарва принципътъ, че земята не е частно притежание, не е мюлкъ, а е притежание държавно. И, наистина, по закона на Сюлейманъ Велики тя е раздавана като владение за приходитъ, но не е съставлявала предметъ на мюлкъ. По-после, при упадъкъ, при декаданса на турската империя виждаме, че земята започва да става мюлкъ — частна собственостъ — може да бѣде продавана на частни лица.

Тукъ трѣбва да кажа, че турцитъ сж били практични хора, защото едно голѣмо количество държавна земя винаги е била обработвана и произведенията отъ нея складирани въ специални мѣста, за да служатъ като запаси при неурожай и за изхранване на населението въ дадени мѣстности, които не сж били достатъчно производителни, не сж произвеждали достатъчно зърнени храни.

И като така, дохождамъ на самия въпросъ, че зърненитъ храни сж една необходимостъ. Обаче въ настоящия моментъ се изисква намаление на разходите за тѣхното производство. Ние знаемъ, че въ Канада миналата година сж фалирали много стопанства, защото не сж могли да бждатъ обработвани машинно въ този размѣръ на декари, който иматъ — напр., стопанства съ по-малко отъ 2 хиляди декара. Виждаме тоже, че цената на зърненитъ произведения постоянно пада. И днесъ четемъ въ вестниците, че цената на пшеницата е неимоверно понижена на международния пазаръ, тъй като американцитъ искатъ да се освободятъ отъ известни запаси пшеница, а нѣма изгледи да се увеличи цената нито на пшеницата, нито на другитъ зърнени храни. И като така, ние ще трѣбва, наистина, да потърсимъ начини да намалимъ производственитъ разходи и по този начинъ да облекчимъ и самитъ производители на зърнени храни.

Говорейки така, трѣбва да констатирамъ факта, че облагаемостта на земята, било съ държавни данѣци, било съ общински, е доста голѣма. У насъ стопанства, притежаващи до 100 декара земя, просто не могатъ да се издържатъ, дори ако не плащаха данѣци. Ние имаме много горски мѣста, където притежанията до 100 декара не даватъ по-голѣмъ доходъ отъ дохода на 20—25 декара въ полскитъ области. Ние знаемъ, че едно стопанство, притежаващо 50 декара земя, при днешнитъ цени на зърненитъ храни, не може да даде по-голѣмъ доходъ отъ 15—20 хиляди лева. А въ него е вложенъ трудътъ на едно 5—6-членно семейство. Пита се, това 5—6-членно семейство, което едва-ли има доходъ, въ пари и въ натура, 1.000—1.200 л. на месецъ, какъ би могло да плаща обременителни държавни данѣци? А що се отнася до стопанствата, притежаващи до 50, 100, 150 декара земя — тоя устоя, така да се каже, това най-здраво земеделско селско притежание — тѣ сж поставени при едни условия едвѣмъ да сжществуватъ. И когато ние гласувахме закона за облекчение на земеделѣца-стопанинъ, имаме предъ видъ, че задължѣността на тѣзи земеделѣци-стопани, притежаващи 50—150 декара земя, е такава, че тѣ по никой начинъ не могатъ да платятъ задълженията си. Ние, при гласуването на сжщия законъ, бѣхме взели предъ видъ и това, че стопанства до 50 декара не даватъ почти никакъвъ порядъченъ доходъ за издръжка на едно семейство, а тѣзи отъ 50 до 150 декара — тѣзи, които, както казахъ, сж основата на нашето земеделско стопанство — сж така обременени, че сж близко до фалиментъ.

Г. г. народни представители! И другитъ култури, наречени индустриални, интензивни, каквито сж гюловѣтъ, лозята, овощнитъ и зеленчуковитъ градини, и тѣ се нуждаятъ отъ подпомагане и отъ облекчение. Защото, ако разгледаме срѣдното притежание — до 10 декара — при тѣзи култури, ще видимъ, че дори при днешната цена на гюла, фиксирана отъ Министерския съветъ — 7 л. за килограмъ, доходътъ е нищожень. Населението въ Карловската околия, 80%, преживява отъ дохода, който получава отъ розовитъ градини. Позволете ми да ви кажа, че единъ притежател на 5 декара розови градини въ най-добрия случай може

да получи около 1.200 кгр. гюловъ цвѣтъ, който, по днешната оценка, струва около 8.500 л. Хората въ тѣзи мѣста почти нѣматъ другъ доходъ. Иматъ по 10—20 декара земя, която засѣватъ съ зърнени култури за лично употребление, но зърненитъ храни, които добиватъ отъ тая земя, не могатъ да имъ стигнатъ за цѣлата година. Така че тѣзи хора, въ пари и въ натура, нѣматъ по-голѣмъ доходъ отъ 10—12 хиляди лева на годината. Сжщото е и съ онѣзи, които засѣватъ отъ 1 до 10 декара тютюнъ. Вземете, напр., с. Рила, Дупнишка околия. То има 1.000 кшци. Цѣлото му притежание е 8.600 декара земя. Като оставите по 1—2 декара на кшца за зеленчукова градина и за други култури, срѣдно тѣ засѣватъ по 8 декара на кшца съ тютюнъ. Въ 1925 и 1926 г., когато тютюнътъ въ Дупнишко се продаваше срѣдно по 100, 150, 160, 180 л. килограмътъ, тогава положението тамъ още бѣше добро и земята, като капиталъ, се ценѣше много — бѣше стигнала едва-ли не до 30—40 хиляди лева декара. Обаче днесъ, при тѣзи цени на тютюна — 10—15—20 л. — питамъ ви азъ: тѣзи хора въ Дупнишко, въ Рила и въ другитъ села, които притежаватъ само 10 декара земя, засѣваема съ тютюнъ, какъвъ доходъ могатъ да получатъ, за да платятъ данѣци, да преживѣятъ и да посрещнатъ всичкитъ свои нужди? Сжщото нѣщо е и съ тѣзи, които обработватъ зеленчукови градини. Нѣмамъ за цѣлъ тукъ да говоря общирно и да ви доказвамъ, че хората въ България, хората въ българското село, които се занимаватъ изключително съ земедѣлие — било като засѣватъ своитъ земи съ зърнени храни, или като ги обработватъ съ така нареченитъ индустриални и интензивни култури — сж доведени почти до отчаяние. И ето защо вчера въ бюджетарната комисия, когато се дебатираше въпросътъ, да се вдигне ли поземелниятъ данъкъ или да остане така намалень, въ известни размѣри, самиятъ финансовъ министъръ каза, че той по принципъ е противъ него. Министърътъ заяви: „И азъ съмъ противъ поземелния данъкъ, но ние — казваше той — говоримъ тукъ върху единъ приходень бюджетъ — не говоримъ върху единъ законъ.“ И обещавахе, че презъ есенъта той ще внесе — ако дотогава тази Камара преживѣе — единъ специалень законъ за прѣжитъ и за косвенитъ данѣци.

Министъръ Д. Гичевъ: Съмнявашъ ли се, че ще преживѣе?

А. Нейчевъ (д): Това зависи отъ Вашата тактичностъ и отъ много работи. Може да не преживѣе. (Смѣхъ)

Министъръ Д. Гичевъ: Не може да не преживѣе.

Нѣкой отъ земеделѣцитъ: Ако е болна, имаме доктори!

Министъръ Д. Гичевъ: Имаме и аптекари!

А. Нейчевъ (д): Да, да, да! — И тогава обеща г. министърътъ на финанситъ, че поземелниятъ данъкъ ще бѣде всецѣло премахнатъ. По отношение тоя данъкъ много народни представители отъ Народния блокъ пледираха и тамъ, въ бюджетарната комисия, и тукъ, въ пленума, отъ тая трибуна. Както знаете, и азъ бѣхъ единъ отъ тия, които по принципъ се изказаха противъ него. Но днесъ положението е таково, че г. министърътъ на финанситъ ни казва, че не е съгласень да премахнемъ всецѣло закона за поземелния данъкъ. И сжщевременно той декларира: „Тѣзи 150 милиона лева, които нѣма да постѣпатъ отъ данѣка, отъ кжде ще ги вземемъ?“ И, наистина, въ бюджетарната комисия се оказа, че този въпросъ е най-трудниятъ — на кои други пера, на кои други параграфи да разхвърлимъ този недомѣкъ? И добавяше финансовитъ министъръ: „Поелъ съмъ известни ангажменти въ Женева, предъ Финансовия комитетъ на Обществото на народитъ, които не можемъ да бравиримъ“. Всички тѣзи съображения на г. министра ги разбирамъ напълно, разбирахмъ ги всички въ бюджетарната комисия и вследствие на това тя се съгласи два-три пъти на разни измѣнения, а сжщевременно и Министерскиятъ съветъ напоследъкъ направи известни, последни измѣнения, както чухъ. И понеже имаме за пledoрия още два-три часа, може би, ще се направятъ още нѣкои и други най-последни измѣнения. (Веселостъ) И така Министерскиятъ съветъ се е съгласилъ 190 декара имотъ да се освобождава отъ данъкъ.

Министъръ Д. Гичевъ: Първитъ 100 декара — не до 100 декара; има разлика.

А. Нейчевъ (д): Да, за първитъ 100 декара — единъ видъ екзистенцъ-минимумъ. Първитъ 100 декара, значи,

се освобождават от данък, а също и 10 декара тютюница — нали така, г. министре? Освобождават се тютюница, овощни градини, розови градини.

Министър Д. Върбанов: А, не.

А. Нейчев (д): Не? — Доколкото чух г. министър-председателят е настоявал за освобождаване 5 декара лозя. — Тръбва тук да се спра за няколко минути и по този много важен въпрос.

Министър Д. Гичев: Не е важен.

А. Нейчев (д): Важен е, защото в България има една площ земята с лозя около 800.000 декара кръгло. Ние имаме една истинска криза в областта на лозарството.

Ние имаме от миналата година едно грамадно производство на вино, което няма какво да го правим. Вие знаете, че тук изменияхме закона за акцизът, специално по тази материя. Ние търсехме разни модуси да правим оцет изключително от виното, да преваряваме вино в спирт и по този начин да намалим количеството на виното, което не можем да изнесем на външния пазар и което не може да се консумира тук, в страната. Така че лозарството у нас стои много зле. Аз не се съмнявам, че тази година един килограм грозде няма да струва повече от 1 л. А миналата година беше 1-80 л. средно.

Т. Тонков (з): И 1-50 беше нкъде.

А. Нейчев (д): А като вземете пред вид разходите, които се правят по обработка на един декар лозе — да не се простирам повече по този въпрос, защото между вас има лозари, които знаят много по-добре от мене как стои работата — ще видите, че имаме една истинска криза в лозарството.

Т. Тонков (з): По-гозна, отколкото е житната.

А. Нейчев (д): Ето защо аз педирам лозята до 10 декара да не бъдат облагани с поземелен данък. (Ръкопляскания от земледелците)

Г. Т. Данаилов (д. сг): Ами оризарит не са ли в криза?

А. Нейчев (д): Изключени са, г. Данаилов, оризищата от неплащане поземелен данък и то по особени съображения.

Г. Т. Данаилов (д. сг): Тъ са изключени, но не трябва да бъдат изключени, защото и производството на ориз е в криза.

А. Нейчев (д): Оризищата са изключени по специални съображения, които бяха разисквани в бюджетарната комисия, където се изказаха всички, които разбират нещо от тази материя. Но кризата в оризосъянето, кризата в чалтиците не се дължи толкова на нормалния ход, на нормалното развитие на този бранш, колкото на оная лакомия на една пасмина хора, живущи в градовете, които поискаха да забогатят чрез чалтиците, а загубиха всичко, което имаха. Произведоха 4-5 милиона килограма повече ориз през 1928 г., отколкото се консумира у нас и по този начин понижиха цената на вътрешния пазар. Вследствие на това настъпи снен крах в оризосъянето, който е известен

Г. Т. Данаилов (д. сг): Значи, признавате, че и там има криза.

А. Нейчев (д): Разбира се.

Г. Т. Данаилов (д. сг): Само това искам да отбележа.

А. Нейчев (д): Признавам, че и в оризосъянето има криза, разбира се, но чалтиците са изключени по известни съображения, които нямам време да разглеждам тук.

Обаче, г. г. народни представители, ако вземах думата по този въпрос, то не е толкова да кажа нещо по същността на въпроса за премахването на поземелния

данък, а за друго нещо — затова, за което г. Захариев, подпредседател на Камарата, говори вчера в бюджетарната комисия. Той каза следното: поземелният данък, каза той, не е толкова една политическа икономия, не е толкова една сметка за държавния бюджет, а е по-скоро един психологически въпрос. Аз тук трябва да призная, че това е така и трябва да допълня г. Захариев, че този въпрос се обръща в един политически въпрос. Кой е той? Той е следният: че от 41-45 години насам всички партии, без изключение, само че едни повече, други по-малко, едни в едно направление, други в друго направление, когато са говорили публично, голъма и малки водачи на партии, винаги са говорили така, както не са работили в същност. Всъщност се е надпреварвало при разни случаи да проповядва работи, които в действителност много мъчно може да се осъществят. И ето защо аз трябва да бъда откровен тук и да ви заявя, че и Народният блок, който търси начини и модуси при настоящето трудно положение на страната как да облекчи финансовото и стопанско положение, Народният блок, казвам, миналата година и тази година стана до известна степен жертва на тези наши стари навици.

Ф. Рафаилов (д. сг): Правеше демагогия.

А. Нейчев (д): Аз си припомням миналата година, преди изборите, преди 21 юний, какво се говореше. Не искам да обвинявам никого, но пак ще ви кажа: по стар навик, по атавизъм, всички говореха — дори и аз може да съм говорил нещо подобно нкъде...

Ф. Рафаилов (д. сг): Да, да! В Станимака.

А. Нейчев (д): ... всички говорехме, че бюджетът на държавата може да бъде сведен едва ли не на 4 милиарда лева.

Ф. Рафаилов (д. сг): Вие казвате 4 милиарда и половина!

А. Нейчев (д): Всички говорехме, че може да се премахне това, че може да се премахне онова. — Да не изброявам тук всички онзи неща, които са съставлявали същността на тия проповеди.

И. Василев (з): Вие и сега приказвате против поземелния данък.

А. Нейчев (д): За случая аз няма да употребя думата демагогия, защото в класическия език, в който намираме тая дума, демагог, тя не означава това, което ние разбираме днес. (Смех) Ней й е дадено днес едно лошо тълкуване, и тя е добила една друга гражданственост у нас, специално в България, при една друга демокрация, при едно друго народновластие, българско. И тая дума е получила една такава гражданственост, че може в опозиция да се обещава всичко, че може да се говори всичко, че може противникът, който и да е той, да бъде обвиняван в всичко. Но когато дойде да се управлява тук, когато настъпи върховният момент, когато всичко онова, което е говорено в опозиция, да бъде реализирано на дъло, за да не бъде по-нататък обезсърчван нашият народ, който и без това няма голъмо политическо възпитание — тогава работата излиза съвсем другояче. И аз ще бъда съвършено откровен да ви кажа, че голъмит гюрулти, които станали днес около въпроса за премахване на поземелния данък всецело или пък за неговото ограничение в по-големи или в по-малки размери, се обръща в една, до известна степен, чиста политика, за да може този или онзи да се препоръча пред селското население, че той е по-голям или по-малък защитник на неговите интереси.

И. Василев (з): Вие си противоречите, г. Нейчев, защото преди малко признахте, че поземелният данък е несправедлив и сам педираше за неговото премахване. (Глъчка)

А. Нейчев (д): Аз ще ви кажа.

Д. Ачков (нац. л. о): Негово право е.

И. Василев (з): И това е последователност!

Министър Д. Гичев: Г. Нейчев! Вие бяхте за премахване на поземелния данък и гласувахте за неговото

премахване въ комисията, за да се препоръчат, а тукъ друго говорите.

А. Нейчевъ (д): Азъ тукъ говоря общо, г. Гичевъ.

Министъръ Д. Гичевъ: Искате да се препоръчашъ!

А. Нейчевъ (д): Обаче отсега нататъкъ всѣки единъ по-голямъ или по-малъкъ водачъ, отъ която и да е партия, който ще отиде да говори на тоя народъ, ще трѣбва да измѣрва хубаво своитѣ думи, какво говори и какво обещава.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Закъснѣлъ си много.

А. Нейчевъ (д): Защото иначе ще изпадна въ единъ импась. Азъ ще трѣбва да бѣда откровенъ и да ви кажа и нѣщо друго, нѣщо за храноизноса. Не подлежи на никакво съмнение, че до известна степенъ ние, днешното болшинство, бѣхме противъ закона за храноизносъ. Ние го таксувахме като народнящина, ако щете, като Буровщина (Смѣхъ), но фактитъ и реалното развитие на нѣщата ни заставиха да запазимъ Дирекцията за храноизносъ.

С. Василевъ (д. сг): Даже я влошихте.

А. Нейчевъ (д): Запазиме я, макаръ и въ по-друга форма. Искамъ да кажа, че отсега нататъкъ ще трѣбва всѣки да знае какво приказва, че не ще може така лесно да се приказва. (Възгласения)

Въ заключение азъ ще кажа следващото. Азъ лично ще гласувамъ за намаление на поземелния данѣкъ, както той е оформенъ като последно издание на Министерския съветъ (Смѣхъ), че ще бѣдатъ освободени отъ поземеленъ данѣкъ 100 декара отъ земеделскитѣ стопанства и 10 декара засѣта площъ съ тютюни, лозя и овоцни градини.

Д. Ачковъ (нац. л. о): Тамъ е работата — властѣта!

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): И оризищата да се прибавятъ.

А. Нейчевъ (д): Азъ ще гласувамъ за това намаление, но съ пожеланието, че въ есенната сесия, когато министърътъ на финанситѣ ще внесе специалния законъ за косвенитѣ и прѣжитѣ данѣци, тоя отживѣлъ времето си данѣкъ трѣбва да бѣде изцѣло премахнатъ. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Т. Тонковъ (з): А, това искаме отъ тебе.

И. Василевъ (з): Това вече не е демагогия! Това е последователностъ и разумностъ.

П. Стайновъ (д. сг): Това е логично.

Д. Ачковъ (нац. л. о): Кандѣръ чоджукъ.

Д-ръ И. Бешковъ (з): Г. Нейчевъ! Не е въпросъ, кой пръвъ ще направи предложението за премахване на поземелния данѣкъ. Ако е въпросъ за авторство на тоя предложение, ние се отказваме отъ авторство. Приемаме и Вие да бѣдете авторътъ му, стига да се премахне тоя данѣкъ.

Д. Ачковъ (нац. л. о): И Пѣдаревъ може да бѣде.

Д-ръ И. Бешковъ (з): И г. Пѣдаревъ — да не се сърди Сговоритѣ.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Василь Янакиевъ.

В. Янакиевъ (нац. л): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Както изглежда, трибуната е свободна.

Министъръ Д. Гичевъ: Заета е.

В. Янакиевъ (нац. л): Свободна въ смисълъ, че всѣки може да приказва каквото си иска, безъ да държи смѣтка какво говори. Това е моето впечатление сега.

Т. Тонковъ (з): Каквото си говоритѣ по-рано, това говори и сега.

Ф. Рафаиловъ (д. сг): Каквото си говоритѣ преди 21 юний, него трѣбва да говоритѣ и сега.

В. Янакиевъ (нац. л): Това е моето убеждение поне досега. Идва единъ и приказва, каквото си ще; идва другъ отрича го, но нѣщо сжщественно, нѣщо реално, което трѣбва да се направи, едва ли е извършено досега, било отъ тукъ (Сочи дѣсницата), било отъ тамъ. (Сочи лѣвницата) Обичаме много да приказваме, малко да вършимъ.

П. Стоевъ (раб): Точно такива сте вие — блокътъ.

В. Янакиевъ (нац. л): Азъ не виждамъ вашата активностъ, тя е само отрицателна. Не виждамъ какво сте направили досега вие. Нито единъ пътъ не видѣхме отъ васъ, 30 души депутати, да внесете и да сложите на разискване тукъ нѣкакъвъ законопроектъ за защита интереситѣ на работницитѣ. (Възгласения отъ работницитѣ) Цѣла година стоите тукъ, крещите, викате и абсолютно нищо не сте направили. Само вдигате сухи гюрулгии, безъ абсолютно никакъвъ резултатъ за тѣзи, които сж ви изпратили тукъ.

А. Неновъ (раб): Искаме амнистия, намаление на наеми и т. н.

П. Стоевъ (раб): Редица законопроекти сме представили, но не ги поставяте на дневенъ редъ.

В. Янакиевъ (нац. л): Най-малко Вие можете да кажете нѣщо — една праздна глава, която нищо не е казала досега. Само гюрулгии! (Възгласения отъ работницитѣ)

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Моля ви се, г-да.

В. Янакиевъ (нац. л): Още съ поемането на властѣта отъ Народния блокъ, той трѣбваше да направи едвалине чудесии, за да може да удовлетвори всички въ България. Естествено, това не може да стане, защото времето на магьосницитѣ е минало. Народниятъ блокъ трѣбваше да посрѣща своевременно всички нужди, които трѣбваше да бѣдатъ посрещнати, и той се стараше да направи това, което е необходимо. А нуждитѣ, г. г. народни представители, бѣха много. Вие си спомняте редицата законопроекти, които бѣха внесени и съ които можахме донѣкъде да успокояваме, донѣкъде да удовлетворяваме. Но много сж ранитѣ, които сж отворени въ снагата на българския народъ, за да могатъ тѣ лесно да се изцѣрятъ. Това ще стане полека-лека, съ времето, но трѣбва малко търпение.

Така е и съ бюджета на държавата, билъ той разходенъ, билъ той приходенъ. По разходния бюджетъ се направи това, което можеше да се направи; направиха се съкращения съ пожелание да се правятъ и занаяредъ още такива. Ще дойдемъ да ги обмислимъ, сега още не можемъ, но надѣваме се, че тѣзи, които искатъ да направятъ нѣщо за подобрене хала на българския народъ, ще продължаватъ да работятъ въ туй направление съ сжщата вѣра, за да могатъ да изкаратъ нѣщо, което действително ще бѣде отъ полза за цѣлокупния български народъ.

Когато дойде въпросъ да се разглежда бюджетно-проектътъ за приходитѣ на държавата, естествено е, не можеше да не изникнатъ тѣзи въпроси, които се сложиха на разглеждане както въ бюджетарната комисия, тъй и тукъ. Чуватъ се гласове, че бюджетарната комисия не била работила. Това не е вѣрно. Това, което казва г. Пѣдаревъ, не отговаря на истината. Ние заседаваме въ бюджетарната комисия вече отъ редица дни, отъ месецъ насамъ, и се мѣчимъ да намѣримъ начинъ да координираме усилията на народнитѣ представители, които сж замислени за утрешното бѣдеще на българския народъ, да сведемъ разходитѣ до минимумъ и да можемъ едновременно да направимъ нѣщо, за да могатъ приходитѣ, които се предвиждатъ да постѣпятъ отъ българския данѣкоплатецъ, да постѣпятъ безнаказано, безболезнено.

Въ туй направление, г. г. народни представители, се направи извънредно много, но идватъ тукъ народни представители отъ Демократическия сговоръ и казватъ: „Бюджетътъ е сжщиятъ; какъвто бѣше миналиятъ бюджетъ, такъвъ е и сегашниятъ“, и започватъ да го атакуватъ безмилостно. Значи, какво атакуватъ тѣ? Атакуватъ собствения си бюджетъ, не сж доволни отъ собствения си бюджетъ! Искатъ да се направи нѣщо, но искатъ да се направи много набърже. Искатъ едновременно да нѣма разходи, да нѣма и приходи. Това не може. Такава е вѣобще констелацията на всѣка държава, че разходи и приходи ще има, ако тя трѣбва да сжществува.

При това положение, следователно, от ред години насам ние виждаме, че има известни пера, които даватъ постижения на държавата и които неминуемо ще трѣбва да се следватъ, защото други начини на ново облагане на българския народъ, за да се получатъ приходи за българската държава, ние нѣмаме. Ще ги измисляме полека-лека, да бждатъ тѣ безболезнени, да могатъ тѣ да се понасятъ по-леко. Но сега още, изведнѣжъ, това не става; ще стане за въ бждеще, стига да имаме вѣрата и желанието да го направимъ.

II. Стоевъ (раб): Ще вземете на босия царвудитъ.

В. Янакиевъ (нац. л): Въ всѣки случай не Вашитѣ, защото сигуренъ съмъ, че и сега Вие не плащате нито единъ левъ данѣкъ.

Г. г. народни представители! Въ това направление на мисли, едновременно, разбира се, не можемъ да се не спремъ на първия параграфъ отъ бюджетопроекта за приходитѣ на държавата, а именно върху поземелния данѣкъ. Той представлява отъ себе си единъ такѣвъ колосаленъ въпросъ, че, както виждате, извика не малко конфликти не само между ораторитѣ, които се изредиха тукъ да ви говорятъ, но така сѣщо и между тия, които управляватъ страната; както между тия, които ги подкрепятъ, така сѣщо и между тия, които ги отрицаватъ. Вие виждате, откъдѣ се повдига въпросъ, какво да стане съ този поземеленъ данѣкъ. Едни казватъ съвършено да се премахне, други предлагатъ известни намаления, известни облекчения, трети пъкъ, естествено, като искатъ да има приходи, казватъ, че поземелниятъ данѣкъ трѣбва да остане. Въ туй направление, казвамъ, имаше такива народни представители, които казваха, че поземелниятъ данѣкъ трѣбва да се премахне. Азъ, въ качеството си на представител на националния либералитѣ, ще кажа следното: ние още преди 10 години сме взели становище, че действително поземелниятъ данѣкъ въ България трѣбва да се премахне. Той не отговаря на това, което е необходимо за българската държава, той не представлява елементъ на справедливостъ. Ние бихме вдигнали ръка еднакво съ тия, които мислятъ, че сѣ крепители на земледѣлското население, да гласуваме заедно съ тѣхъ за премахването на поземелния данѣкъ, но при положението, което се представи, г. г. народни представители, отъ г. финансовия министъръ, при положението, че трѣбва да се свържатъ двата края на тоя бюджетъ, при положението, че сѣ поети известни ангажменти въ Женева — нѣма защо да се простирамъ по-нататѣкъ, защото вие знаете какво значи Женева, Обществото на народитѣ, представителитѣ на финансовитѣ кредитори на България и т. н. и т. н. — ние дойдохме най-после да се съгласимъ и приемемъ предложението, което се направи отъ Министерския съветъ, следъ дълги обсъждания и размишления.

И действително, г. г. народни представители, какво становище се възприе? Възприе се становището, да се освободятъ земледѣлцитѣ, които иматъ 100 декара земя, отъ поземеленъ данѣкъ, а тѣзи, които иматъ повече отъ 100 декара земя, ще иматъ единъ екзистенцъ-минимумъ, който ще бжде необлагаемъ, който ще бжде изваденъ и ще бждатъ облагани само въ разликата, следователно, ще получатъ едно голямо облекчение, което досега не е било дадено.

Заедно съ туй, разбира се, азъ не мога да не отворя една малка скоба и да кажа, че единъ отъ г. г. представителитѣ на Демократическия съговоръ, който управлява страната въ разстояние на 8 години, трѣбваше да се яви въ бюджетарната комисиия и да вика отъ всички най-много, че той билъ за премахване на поземелния данѣкъ. Това е, разбира се, г. Пждаревъ. Този господинъ, казвамъ, който не свирѣше втора дигулка въ управлението на Демократическия съговоръ, едва днесъ се сѣти и дойде да каже тукъ, че той билъ противъ поземелния данѣкъ и че той трѣбвало да се премахне. Защо? Сигурно за утрешни смѣтки. Въ всѣки случай това е въ рубриката на справедливостта, която утре ще трѣбва да възтържествува между тия, които ще видятъ дейността на политиката на Народния блокъ. Ако ще трѣбва да има известна справедливостъ, г. г. народни представители, ако ще трѣбва да се задоволятъ въ-обще българскитѣ граждани и да искаме тѣ да признаятъ, че има хора, които се грижатъ за тѣхъ, ние не можемъ да не обърнемъ внимание и на следния фактъ: има и друга една частъ отъ българския народъ, която следи за действията на всички народни представители. И тогава, когато се коватъ законитѣ, не ги кове само болшинството, не ги кове само правителството, а предполага се, че ги кове цѣлото Народно събрание. И ако ние освобождаваме днесъ

земледѣлца, който има 100 декара земя, ако ние отказваме да освободимъ всички останали, които иматъ надъ 100 декара земя — въ тѣхъ, разбира се, не можемъ да не включимъ и ония, които иматъ 1.000 декара земя — азъ мисля, че действително това е една справедлива мѣрка. Българскиятъ народъ трѣбва да знае, че има едно Народно събрание, което се грижи всички да бждатъ задоволени и да нѣма онеправдани. Защото, ако вземемъ въ днешния моментъ да освободимъ тия, които иматъ 500—600 или 1.000 декара земя, ние ще извършимъ една несправедливостъ, която ще се отрази зле. Имаше народни представители, които поддържаха въ бюджетарната комисиия, че тѣзи, които имали до 50 декара земя, имали и странични приходи. Азъ не мога да се съглася, г. г. народни представители, съ това, защото не отговаря на истината. Всѣки единъ отъ насъ въ тая Камара познава много добре селския битъ, знае много добре, че този, който има 50 декара земя, има жена и 2—3 деца, които кара да работятъ, и съ тѣхния трудъ едва-едва може да изкара това, което трѣбва да изкара, за да може да преживѣе. Не може да се приеме, че стопанствата до 50 декара иматъ странични приходи, както се твърдише въ бюджетарната комисиия. Обратното е вѣрно. Странични приходи могатъ да иматъ само тия, които иматъ надъ 100, надъ 200 декара земя. Защото въ тѣхнитѣ стопанства ще видите малко овце, малко ливади, малко крави, това продаде, онова продаде, вълна продаде, яйца продаде, изобщо стопанството му е малко по-голямо. И макаръ че той не е освободенъ отъ поземеленъ данѣкъ надъ 100 декара — защото първитѣ 100 декара се освобождаватъ отъ облагане — за него това е едно облекчение, този човѣкъ може да понесе тази тежестъ, да плаща за останалитѣ декари надъ 100 декара това, което се плаща на декаръ земя въ България, а то е между 8—16 л. на декаръ.

Сега се твърди, че трѣбвало да бждатъ освободени и другитѣ стопанства, които имали други култури. Изказваше се едно такова мнение. Г. г. народни представители! Азъ намирамъ въ това направление, че, както е решилъ Министерскиятъ съветъ, взето е едно справедливо решение, което ще се отрази добре долу въ народнитѣ маси. Не можемъ да освободимъ лозаритѣ, които иматъ 40—50 декара лозя, когато въ село единъ горски пазачъ или пждаръ получава само 1.500 л. заплата и го облагаме съ данѣкъ-занятие и вмѣсто 1.500 л. получава само 800 л. Какво ще кажемъ на тия, които действително получаватъ своята прехрана отъ държавата, било въ града, било въ село, когато ще освободимъ чифликчиитѣ, които иматъ надъ 500 или надъ 1.000 декара? И земледѣлцитѣ въ Търновско, напримеръ, който има 200 декара земя, самъ се счита за богатъ и не би приелъ да го освободите отъ този малѣкъ данѣкъ, който ще плати надъ 100-тѣ декара. Затуй казвамъ, когато се взема това становище за днешния моментъ — не за утрешния — ще видимъ утрешния моментъ какъвъ ще бжде, ще видимъ какви перспективи ще има за поддръжка на нашата държава и, както казахъ въ началото на речта си, можемъ да премахнемъ всецѣло тоя данѣкъ. Но днесъ-заднесъ, когато цѣлитѣ стопански и икономически животъ у насъ е поставенъ подъ знака изобщо на голѣма нищета, ние ще трѣбва да държимъ смѣтка както за единъ, така и за другитѣ. И азъ мисля, че правилно е взето това становище отъ Министерския съветъ, тъй както то се предлага заедно съ приходитѣ на държавата.

Сега, г. г. народни представители, повдигнаха се тукъ маса други въпроси. Имаше народни представители тукъ, какъвто напр. бѣ г. Адамъ Нейчевъ, който каза, че имало нѣкои, които плашали данѣкъ на демагогията — така поне искаше да каже той направо. Е, може да е имало и такива, които сѣ обещаваха златни планини и гори на българския народъ, само и само да гласува за тѣхъ. Всѣки единъ може да дава такива обещания, но той ще отговаря за своитѣ действия, тъй както ще отговаря всѣки единъ за това, което е вършилъ въ миналото, или което ще върши въ бждеще.

Ето защо, азъ не съмъ наклоненъ да възприема мисълта, изказана отъ г. Адамъ Нейчевъ, че действително тукъ ние, Народниятъ блокъ, които сме получили доверието, изказано на 21 юний отъ народа, сме го получили само вследствие на своята демагогия и на своитѣ обещания. Това не е вѣрно. Азъ отричамъ тая мисълъ на г. Адамъ Нейчевъ. Имаше нѣщо друго, което накара българския народъ да се обезвѣри отъ тѣзи, които управляваха страната 8 години, да ги отрече и да гласува за тѣзи, които се стараятъ и които действително ще направятъ нѣщо по-добро за неговия халъ.

Г. г. народни представители! Въ туй направление, казвамъ, ние нѣма и не може да видимъ голѣми промѣни въ закона за бюджета на държавата, относително неговитѣ приходи. Защото, какво искате да направимъ? Искате да

премахнемъ изобщо приходитѣ или искате да създадемъ нови приходи? Това не става само за една година. Приходите не могатъ да се премахнатъ. И тѣзи тукъ да дойдатъ (Сочи работниците), и тѣ ще иматъ приходи, и какви още!

С. Тошевъ (раб): Ще обложимъ капитала.

В. Янакиевъ (нац. л): За да видите какви приходи ще иматъ тѣ, можете да се обърнете къмъ Русия, за да видите какви приходи има тамъ, а тѣзи тукъ (Сочи работниците) живѣятъ и не плащатъ нито единъ левъ данѣкъ! (Смѣхъ и ржкоплѣскания отъ мнозинството)

П. Стоевъ (раб): Понеже въ Русия всички данѣци сѫ косвени, който повече яде, повече и плаща. Недейте демагогствува!

В. Янакиевъ (нац. л): Косвени данѣци — и тѣхъ ще засегна. — Казвамъ, въ бъдеще ще има да се направятъ нови мѣроприятия, ще има да се обжжлатъ много мѣрки, които все повече и повече ще могатъ да легнатъ въ основата на една нова реформа, която ще може да задоволи, доколкото може, разбира се, доколкото изисква справедливостта, цѣлия български народъ. Ако тая вѣра имате, ако въобще живѣемъ съ тая мисль, че нашиятъ народъ действително трѣбва да бѣде подкрепенъ въ туй направление, азъ мисля, че ние съ това сме направили извънредно много съ желанието си въ бъдеще да работимъ, за да създадемъ това, което той чака отъ насъ. Въ туй направление, казвамъ, управлението на Народния блокъ се стареа да върви все напредъ и все напредъ. Доколкото съмъ следилъ, никой въпросъ не е останалъ наредоме незасегнатъ отъ управлението на Народния блокъ. Всички тѣзи, които, било отъ лѣво, било отъ дѣсно, критикуватъ, всички тѣзи, които атакуватъ действията му, азъ не видѣхъ досега да излѣзатъ съ едно предложение, та, било прието или неприето отъ болшинството на Народното събрание, да кажатъ на българския народъ: „Ето, ние работимъ за васъ, но тѣзи, които избрахте на 21 юний, се противопоставиха на новата законна реформа, която искаме да направимъ, за да облекчимъ вашитѣ страдания“.

Това, г. г. народни представители, досега не стана, следователно, можемъ да бждемъ спокойни, че атакитѣ на тѣзи господа сѫ куки и празни. Тѣзи господа (Сочи работниците) сѫ асѣж тукъ само за да оправдаятъ своето съществуване и това, което имъ се изпраща отъ Русия.

С. Тошевъ (раб): Защо не поставяте нашитѣ законодателни предложения на дневенъ редъ?

В. Янакиевъ (нац. л): При туй положение, г. г. народни представители, вѣрвайки въ бъдещето, имайки желанието да работимъ, ние мислимъ, че Народниятъ блокъ ще върви все напредъ и напредъ, и ще отговаря на народнитѣ нужди навреме, ще създава закони тогава, когато тѣ сѫ необходими. Ако е необходимо да задържимъ храноизноса, ще го задържимъ, но ако е необходимо да го премахнемъ, ще го премахнемъ, защото нуждата отъ него може да мине. Не можемъ да се уловимъ за храноизноса като слѣпци о тояга и да го държимъ има-нѣма нужда, само затова, защото имало единъ законъ. Не. Ние ще го премахнемъ тогава, когато е необходимо, и ще го създадемъ тогава, когато е необходимо.

Съ тия мисли и пожелания азъ смѣтамъ, че Народниятъ блокъ ще продължава своето управление, и дотогава, докогато има вашето довѣрие (Сочи мнозинството), той ще продължава да твори народното дѣло за преуспѣването на България. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Председателстващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Аврамъ Аврамовъ.

А. Аврамовъ (з): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Бюджетопроектътъ за приходитѣ на държавата е предъ насъ и трѣбва да го разгледаме сериозно, защото всички приходи, предвидени въ него, ще дойдатъ отъ българския данѣкоплатецъ, отъ онзи, който днесъ оре, отъ онзи, който днесъ копае, отъ онзи, който днесъ не знае колко часа му е опредѣлено да работи.

Говори се за премахването на поземелния данѣкъ. Тая кой отъ васъ би се осмѣлилъ да вдигне рѣка противъ премахването на поземелния данѣкъ? Кой отъ васъ би се пресрамилъ и би се обявилъ противъ премахването на поземелния данѣкъ, при положението, което е създадено днесъ? Подмигва се отъ тая страна (Сочи работниците): „Демагогия се прави“. Ние, г. г. народни представители,

се гордѣемъ съ тая демагогия. (Смѣхъ всрѣдъ сговориститѣ) Ние желаемъ днесъ и сме желали 50 години подиредъ, правителствата, които сѫ управлявали България, които сѫ били чужди на интереситѣ на българския селянинъ, да направятъ тая демагогия.

Министъръ Д. Гичевъ: Съ дѣла демагогия. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

А. Аврамовъ (з): Да видимъ какъ е било положението, какъ се е управлявало 50 години подиредъ. И най-големиятъ финансистъ, като прегледа приходния бюджетъ, не може да си състави понятие колко кожи се дератъ отъ невинния селянинъ.

Д. Ачковъ (нац. л. о): Попъ Русиновъ ще каже!

А. Аврамовъ (з): Ако има такъвъ финансистъ, нека дойде да каже.

Ф. Рафаиловъ (д. сг): Има. Вие сте, напиримѣръ!

А. Аврамовъ (з): Но, г. г. народни представители, гордостъ е за всѣко управление, което е помислило да намали или да премахне поземелния данѣкъ. Защо? Затуй защото, казахъ, интереситѣ на българското село въ продължението на толкова години, отъ освобождението досега, сѫ се представяли и защищавали отъ хора чужди на неговитѣ интереси. Пословицата казва: „Людската рѣка чеше тамъ, кждето не те сърби“. Чесанъ е българскиятъ народъ въ разстояние на толкова години отъ людска рѣка тамъ, кждето не го сърби; чесаха го и му скъсаха ризата ...

Нѣкой отъ работниците: Кожата му.

А. Аврамовъ (з) ... и днесъ нѣма откъде да се вземе вече. (Оживление)

Г. г. народни представители! Въ приходната частъ на бюджетопроекта на държавата азъ не виждамъ работи, които трѣбваше да ги видя. Не е обложенъ капиталътъ, тѣй както се следва да бѣде обложенъ. Защо? Дали този капиталъ е въ криза, дали на този капиталъ волѣтъ му умръ; дали на този капиталъ ралото се счупи, та да не го облагате; дали на този капиталъ децата сѫ ненахранени, дали днесъ той гладува? Вие не можете да отговорите.

П. Стоевъ (раб): Не могатъ да го обложатъ.

А. Аврамовъ (з): И азъ се обръщамъ къмъ министра на финанситѣ и му казвамъ да си обърне окоото нататѣкъ, откъдето може да вземе. Защо търсите отъ празната кесия да вземете това, което не можете да вземете, защото този капиталъ не е падналъ отъ Господа, този капиталъ е изсмуканъ анджакъ отъ тѣзи, за които преди малко казахъ, че работятъ неопредѣлено число часове. Вие, обаче, го щадите, вие го пазите, но не бива да го пазите. Макаръ тукъ да се мръщятъ, когато говоря за капитала, вие всички трѣбва да помислите за този капиталъ, ... (Смѣхъ)

Ф. Рафаиловъ (д. сг): Тази работа не я разбирате, затуй се смѣемъ.

А. Аврамовъ (з): ... защото ако не дадете, други ще взематъ по-вече. Гладниятъ стомахъ знае да направи смѣтката за себе си. Вие ще трѣбва да обложите капитала, г. министри на финанситѣ.

Ф. Рафаиловъ (д. сг): Той не чува.

А. Аврамовъ (з): Той ще чуе. (Смѣхъ всрѣдъ сговориститѣ)

Говори се за националната монета. Казахъ, че не съмъ финансистъ, но азъ ще кажа нѣколко думи за нашата национална монета. Не искамъ да събаряме тази национална монета, ...

Ф. Рафаиловъ (д. сг): Да я бутнемъ, така, малко.

А. Аврамовъ (з): ... но малко да я бутнемъ. Тогазъ селскитѣ произведения ще получатъ по-висока цена и забатачилиятъ селски производителъ ще може да се сдобие съ пари, съ срѣдства, за да може да се издължи. Иначе ако правите смѣтка при тази стагнация, изкуствено,

съ закони да крепите лева, знайте, че не ще направите нищо. Когато съ закони ще поддържате стойността на една монета, знайте, че тя е изкуствено спрѣна, че положението, прилича на една малка баричка, на една малка рѣка, която, като заприщипш и не даваш възможност на водата да тече, когато се събере задъ бента много вода, тя може да разруши бента и да повлѣче и бента, и всичко, което е около бента. Недейте чака да дойде положението дотамъ да се събори бентътъ, за да повлѣче водата и всички тѣзи, които пазятъ толкова милитъ си капиталитѣ. Толкозъ за българската национална монета. Ще трѣбва малко да ѝ се пустне краятъ, за да се види по-нататъкъ какво ще става. (Смѣхъ всрѣдъ мнозинството)

Г-да! Политиката на заеми, която се препорѣчваше отъ тукъ и която се поддържаше отъ миналитѣ управления, е политика разсипническа.

Ф. Рафаиловъ (д. сг): Не ни даватъ. Да ни даватъ, ще вземемъ.

А. Аврамовъ (з): Тая политика на заеми докарва хаоса на българския народъ до това положение. И азъ тукъ казвамъ на избраницитѣ на Земледѣлския съюзъ, че ние имаме години подъ редъ въ нашитѣ конгреси вземани решения, че не признаваме заемитѣ, сключени отъ г. Ляпчевъ и г. Цанковъ, защото тѣ сключиха тия заеми, безъ да питатъ чорбаджията, безъ да питатъ българския народъ. Какво е виновенъ българскиятъ народъ да плаща тия заеми?

Д. Ачковъ (нац. л. о): Едно време народияцитѣ не признаваха издаденитѣ крепостни актове въ Стамболово време.

А. Аврамовъ (з): Народниятъ блокъ ще трѣбва частъ по-скоро да подири отговорноститѣ отъ ония, които докараха нещастieto на българския народъ. Трѣбва да се потърсятъ отговорности отъ бившитѣ министри, защото иначе и днешнитѣ, и утрешнитѣ министри ще продължаватъ, безъ всѣкаква отговорностъ, да съблѣчатъ българския народъ, ще си гледатъ кефа, като казватъ: нашата политика е такава. Ще трѣбва всѣки единъ, който седи на тази скамейка (Сочи министерскитѣ маси), винаги да знае, че надъ неговата глава виси Дамоклиевъ мечъ. Ние трѣбва да потърсимъ отговорноститѣ, защото българскиятъ народъ, за да потърсимъ именно отговорноститѣ, каза на 21 юний: афоресвамъ политиката на Сговора; ще водите политика такава, каквато искамъ азъ; ще управлявате страната, докато азъ имамъ довѣрие въ васъ, но трѣбва да знаете, че азъ искамъ отъ васъ да потърсите отговорноститѣ. Отговорности трѣбва да се потърсятъ и да се намѣрятъ.

Азъ вчера чухъ една хубава дума отъ г. министъръ Костурковъ. Той каза: дойде време да се приложи законътъ за преследване на незаконно забогатѣлитѣ, обаче този законъ не е приложенъ. Ще чакаме ли още? Ние ще трѣбва да приложимъ закона за незаконно забогатѣлитѣ. Азъ познавамъ тукъ, измежду насъ, жора, които до 1923 г. нѣмаха къщи, живѣха подъ наемъ, ходѣха съ скжсани гащи, а днесъ иматъ по 2—3 къщи. Хубаво каза г. министърътъ: „Направихъ смѣтка на известенъ чиновникъ, какво той е получилъ въ продължение на своята служба и видѣхъ, че то не отговаря на онова, което сега приглежда и е построио“. Тайна ли е това за нѣкого? Не е. Днесъ виждаме, палати се строятъ. Това сж крадени български левове. Ще трѣбва да се намѣри, кой е открадналъ, кой е злоупотрѣбилъ, кой строи и какъ строи, защото, казахъ, на чичо отъ гърба нѣма какво повече да се вземе. Отговорноститѣ ще трѣбва да се търсятъ и ще трѣбва да приложимъ закона за незаконно забогатѣлитѣ. Тогава сигурно ще намѣримъ ресурси да покрийемъ нуждитѣ на този бюджетъ.

Говори се за Дирекцията за храноизноса. Отъ миналъ опитъ азъ съмъ билъ и сега съмъ противъ Дирекцията за храноизноса. Но азъ съмъ за друга една дирекция, . . .

Нѣкой отъ сговориститѣ: За консорциума.

А. Аврамовъ (з): . . . азъ съмъ за консорциума, да се възстанови той. Нѣкому не бѣше удобенъ и клокарствуваха противъ закона за консорциума. Вие имате едно положение — този законъ ви даде своитѣ ефикасни резултати, отъ него имаше печалби. Пшеницата се продаваше по 7 л., гражданството ядѣше хлѣба по 420 л. Кой може да го отрече? Ама билъ създаденъ отъ Земледѣлския съюзъ. Ако нѣкому това е неудобно, дайте да му туримъ друго име, но да го създадемъ, защото той даде своитѣ

резултати. И законътъ за консорциума чука вече на вратитѣ на Парламента, той трѣбва да бѣде създаденъ. Но ако речете да премахнете закона за храноизноса, безъ да създадете консорциума, ще стане друго нѣщо. Щомъ се премахне монополътъ, градското население ще яде по-скжпъ хлѣбъ, балканското непроизводително население ще яде още по-скжпъ хлѣбъ, по 8—10 л. кгр., а въ полето цената ще спадне на 1 левъ и дори на 80 ст. Такава анархия ще настѣпи въ житния пазаръ. Безъ контрола не може, и затова ние не бива да премахваме контролата, която има държавата.

Всички се чудятъ отъ кѣде да взематъ срѣдства. Г. г. народни представители! Вие знаете, че имаше една афера, Деклозиерова. 150.000.000 грѣшни български левове отидоха тамъ.

Д. Ачковъ (нац. л. о): Мълчи да не чуятъ французитѣ.

А. Аврамовъ (з): Нека чуе, който иска. Защо вие до сега търпите? Защо не ги дадохте подъ съдъ, за да имате 150.000.000 л. днесъ и да попълните бюджета на държавата? Непремѣнно трѣбва г. министърътъ на финанситѣ да си вземе бележка. И азъ имамъ сведения, че има заведени дѣла, но сигурно нѣкъде сж спрѣни, защото парата навсѣкъде пила и се осигурява. Нека се бутнатъ дѣлата да вървятъ, за да може да се получи онова, което трѣбва да се получи, защото то е потъ отъ българския народъ.

Ф. Рафаиловъ (д. сг): Министърътъ не чува.

А. Аврамовъ (з): Когато вие вземете думата, ще кажете на министра да Ви чуе. — Г. Пѣдаревъ. . .

Д. Ачковъ (нац. л. о): За Деклозиера искамъ да говорите, да се изясни този въпросъ.

А. Аврамовъ (з): Азъ казвамъ на г. министра. Той какво ще прави, то не е моя работа. — Г. Пѣдаревъ каза, че народнитѣ представители абдикирали отъ поста си въ 2—3 заседания на бюджетарната комисия. Човѣкъ се чуди на думитѣ на г. Пѣдаревъ. Оня, който абдикираше отъ поста си 8 години подъ редъ, трѣбваше да бѣде по-скромненъ. Какво прави той 8 години? Бѣше ли той на поста си?

Нѣкой отъ сговориститѣ: Бѣше.

А. Аврамовъ (з): Кѣде бѣше той? Защищаваше арбитражнитѣ дѣла! И знае се какъ ставаше.

Д. Ачковъ (нац. л. о): Всѣки пътъ Пѣдаревъ критикуваше, но никой не го слушаше. Както и сега не го слушатъ.

А. Аврамовъ (з): Той не бива да говори за абдикиране. Абдикация имаше отъ 9 юний 1923 г. до 21 юний 1931 г. Презъ това време имаше пълна абдикация въ управлението на тая страна.

А. Циганчевъ (з): По отношение на народа, а спрямо себе си тѣ не бѣха абдикирали.

А. Аврамовъ (з): Г. Адамъ Нейчевъ казва: премахването на поземелния данѣкъ се обѣрна на политическа работа. Така е. Ние сме последователни на себе си. Ние и въ опозиция, и на властъ виждаме, че работимъ. Кой ще отрече правото на Българския земледѣлски народенъ съюзъ? Когато той управляваше България, не премахна ли поземелния данѣкъ, не въведе ли прогресивно-подоходния данѣкъ? Кому прѣчеше този данѣкъ? Дали на селянина? Прѣчеше на ония, за които азъ говоря — капиталиститѣ. И тѣ трѣбваше да дойдатъ на 9 юний и да измѣнятъ закона за прогресивно-подоходно облагане. Само заради това се измѣни. И ние сме последователни на себе си и никога нѣма да се посрамимъ, че сме говорили предъ българския избирателъ: „Ние ще облекчимъ положението ти съ премахване на известни тежести отъ твоя грѣбъ“. Какъ ще се посрамимъ? Това е задължение на общественика. Това е задължение на всѣко едно правителство, да даде сносенъ животъ на своя народъ, да може най-сетне народътъ да стѣпни на краката си. Ние, особено избраницитѣ на Българския земледѣлски народенъ съюзъ, съ открито чело поемаме тая критика върху нашия грѣбъ. Нека народътъ дойде да ни сѣди, че сме му премахнали поземелния данѣкъ. Той нѣма да ни сѣди, той ще се сърди, г. г. народни представители, че малко сме премахнали.

Става въпрос за лозята, че до десет декара трѣбва да се освобождаватъ отъ поземеленъ данѣкъ. Има единъ позивъ отъ лозаритѣ. Г. Тодоръ Бончевъ познава тия работи, защото е лозаръ. Казватъ: „Обложете ни на декаръ колкото щете, обаче махнете четиритѣ останали данѣци — данѣка върху виното, данѣка върху ракията, данѣка върху калѣта, данѣка върху джибритѣ“.

А. Ляпчевъ (д. сг): И акциза на хлѣба.

А. Аврамовъ (з): Наскоро щѣше да дойде и той.

А. Ляпчевъ (д. сг): Има го; акцизъ върху хлѣба сѣмъ стъпува!

А. Аврамовъ (з): Ако бѣхте управлявали още 4 години, въоръжно щѣше да дойде! (Нѣкои отъ земледѣлцитѣ ржкоплѣскаха) И като тѣй 10 декара лозя щѣли да бждатъ освободени отъ поземеленъ данѣкъ. Нищо абсолютно не ще изгуби държавата. Вие знаете какъ се обезцени всичко производство на селянина, независимо отъ това дали то е тютюнъ или друга нѣкаква култура. Вие не бива да гледате на едната страна съ едното око, а на другата страна съ дветѣ очи. За премахване на всички данѣци отъ г. проф. Стайновъ не искаха да го чуя сега, а когато въ продължение на 8 години убиваше българския народъ, тогава да му дойдѣше на акѣла да премахне данѣцитѣ и да даде облекчение на този народъ.

П. Стайновъ (д. сг): Направете го вие.

А. Аврамовъ (з): Отъ кепазилика, що сте направили въ Славовица, трѣбва да си закриете очитѣ и да се махнете отъ тукъ. И ако вие сте още тукъ, това е, защото българскиятъ народъ ви търпи, защото ние, земледѣлцитѣ го възпитавме и му казахме: „Не ще отмищавашъ око за око, зѣбъ за зѣбъ“. Ние не шемъ да си служимъ съ Мойсеевия законъ. Ние си служихме съ Христовия законъ и ви послахме памукъ, да паднете на пружиненъ креватъ. Защо не ни послахте и вие на насъ така? Но всѣко насилие има своя край!

П. Стайновъ (д. сг): (Възразява нѣщо)

А. Аврамовъ (з): Г. Стайновъ! Недейте възразява, макаръ че сте професоръ! Ще извади изъ джоба си нѣщо да Ви го кажа. (Ржкоплѣскания и смѣхъ всрѣдъ мнозинството)

Ф. Рафаиловъ (д. сг): Нѣкоя диплома ще извади.

Д. Ачковъ (нац. л. о): Американска диплома! Виждъ какъ го накара да млъкне!

А. Аврамовъ (з): Азъ се чуя на мнозина отъ васъ. Отъ трибуната говори човѣкъ, на когото е наболѣла душата, който е преживѣлъ всички ваши неспогоди, всичко онуй, което човѣшката събѣстъ не може да понесе.

Ф. Рафаиловъ (д. сг): Туй по приходитѣ ли е?

А. Аврамовъ (з): Да, по приходитѣ е. Защото ти ако имаше акѣлъ, нѣмаше да си оставишъ брада! (Ржкоплѣскания отъ мнозинството. Общъ голѣмъ смѣхъ)

Ф. Рафаиловъ (д. сг): Брада има и г. Малиновъ, брада има и г. Костурковъ, брада има и г. Шоповъ. Тѣ неразумни хора ли сѣ?

Д. Ачковъ (нац. л. о): (Къмъ оратора) Шомъ като говоришъ за братитѣ, обясни — по принципъ ли говоришъ или специално за него. (Сочи Ф. Рафаиловъ)

А. Капитановъ (з): Попѣтъ протестира най-много! (Сочи К. Русиновъ)

Д. Ачковъ (нац. л. о): По-добре разпопѣтъ кажи! (Къмъ оратора) Отвори работа на берберитѣ! (Смѣхъ)

А. Аврамовъ (з): Казвамъ, тукъ, отъ трибуната, говори предъ васъ човѣкъ, който непосредствено се занимава съ оня трудъ, за който вие си нѣмате хаберъ. И понеже нѣмате понятие отъ земедѣлие, може би на мнозина отъ васъ да се вижда чудно, ако направите смѣтка, кои стопанства се освобождаватъ отъ поземеленъ данѣкъ. Азъ чакахъ съвсемъ друго решение да издѣе отъ правителството. Освобождаватъ се стопанитѣ, които иматъ до 50 декара. Ами че тѣ и безъ туй не могатъ да плащатъ!

Човѣкъ съ 50 декара имотъ не може да си плаща своитѣ данѣци. Съ 70—100 декара имотъ човѣкъ днесъ е задлъжнѣлъ; той е въ положението да се казва само стопанинъ, а въ сѣщностъ е само фиктивенъ стопанинъ: неговитѣ имоти или сѣ въ рѣцетѣ на приставъ, или сѣ нѣкъде заложени — у Земледѣлската банка, въ друга банка и т. н. Въ приходната частъ на бюджетопроекта азъ виждамъ предвидени 75 милиона лева отъ глоби и конфискации. Отъ кого ще излѣзатъ тия пари?

Ф. Рафаиловъ (д. сг): Отъ селянитѣ.

А. Аврамовъ (з): Пакъ ще излѣзатъ отъ ония, които нито знаятъ да се смѣятъ тукъ, нито знаятъ съ какво да намѣрятъ да осѣрбятъ нѣкого, ами знаятъ само да работятъ и да плащатъ. И зарадъ туй, че нѣкой си беднякъ отишълъ въ празникъ да работи до обѣдъ и си отворилъ дюкянчето, глобата е готова.

А. Циганчевъ (з): По тия глоби колко ли хонораръ ще взематъ адвокатитѣ!

А. Аврамовъ (з): Да, колко ли хонораръ ще взематъ адвокатитѣ по тия глоби! — Тукъ, въ бюджетопроекта, азъ виждамъ една забележка поставилъ г. министърътъ, отъ данѣкъ върху дружествата 14 милиона лева. Г. г. народни представители! Какви ли не акционерни дружества има у насъ! Народиха се, навѣдиха се, наплодиха се следъ 9 юний много, и ако речемъ да проследимъ какъ действуватъ тия дружества, вие ще видите каква заслуга иматъ тѣ къмъ българския народъ, къмъ българското село. Българската народна банка дава съ 9% лихва своя капиталъ на тия дружества. Отива Х въ банката и казва — това е реформата на Демократическия сговоръ, която той създаде спрямо българското село — отива, казвамъ, Х въ Народната банка и казва: „Дай ми 100.000 л.“ Банката казва: „Не мога да ти дамъ“. Следъ туй ще те пратятъ при частнитѣ банкери и тамъ ще те оскубятъ — намѣсто да ти взематъ 9%, ще ти взематъ 18%; и още въ момента, когато подписашъ полицата, твоята полица ще отиде въ Народната банка за гаранция. Не можахме да разберемъ, защо стана това облекчение, защо се направи тая „реформа“, защо се заобикаля Българската народна банка и се прибѣгва до посредничеството на частнитѣ банки. И все пакъ ясно е, че тая „реформа“ се направи, за да се оскубва и безъ туй нѣмашиятъ срѣдства български селянинъ. „Гаранция“ — казватъ — „ще подпишешъ; ще подпишешъ полицата, а тя ще гарантира предъ Народната банка, гдето ще я сконтираме. Кредитъ личенъ не ти даваме“.

Ф. Рафаиловъ (д. сг): Ти не разбирашъ отъ тия работи! Защо приказвашъ за банки? Нѣмашъ понятие отъ банки.

А. Аврамовъ (з): Знамъ те азъ: ти имашъ банка и затуй отъ комунистѣ стана народнякъ. (Смѣхъ и ржкоплѣскания)

Ф. Рафаиловъ (д. сг): Това нѣма значение.

А. Аврамовъ (з): Ти ако нѣмаше банка, нѣмаше да станешъ народнякъ. Но ти имашъ банка и кой знае по какъвъ пътъ си се сдобилъ съ тия богатства, които имашъ въ банката си днесъ. Но не ти завиждамъ.

А. Капитановъ (з): Напредъ бѣше метачъ въ банката, а следъ туй стана банкеринъ.

А. Аврамовъ (з): Г. г. народни представители! Въ бюджетопроекта се предвижда да постѣпятъ 30.000.000 л. данѣкъ върху имоти, придобити по безвъзмезденъ начинъ. Азъ чакахъ отъ г. министра на финанситѣ или да намали прихода отъ тоя данѣкъ, или всецѣло да го премахне, защото има случай, когато бащата се е поминалъ и наследницитѣ трѣбва да изкупятъ още единъ пътъ имота, който получаватъ въ наследство, като платятъ на държавата данѣкъ върху наследствата. И тоя данѣкъ е много несправедливъ. Той не отговаря на днешното време. Приходитѣ отъ тоя данѣкъ трѣбва да се намалятъ отъ 30.000.000 поне на 15.000.000 л. Иначе ще чакаме да постави тоя данѣкъ, той нѣма да постави и ще трѣбва впоследствие да се продаватъ на хората имотитѣ.

А. Циганчевъ (з): Тоя данѣкъ мѣчно се плаща, защото оценкитѣ на имотитѣ сѣ голѣми — правени въ по-благоприятни времена.

А. Аврамовъ (з): Г. г. народни представители! Отъ приходната частъ на бюджетопроекта виждамъ, че бюрократизмътъ въ нашето чиновничество не се е намалилъ. Ако при-

ходната част на бюджетопроекта отговаря на действителността, ние ще трябва да приемем тоя бюджетопроект, но според мене приходната част на бюджетопроекта е консомативна.

Ф. Рафаилов (д. сг): Приходната или разходната?

А. Аврамов (з): Разходната.

Ф. Рафаилов (д. сг): Ха така!

А. Аврамов (з): Извинявайте.

А. Капитанов (з): Той няма банка като тебе, за да разбира много от приход и разход.

А. Аврамов (з): Ако погледнем на разходната част на бюджетопроекта, ще видим, че може да се направят известни съкращения. А ако направим съкращения, горедолу ще можем да дадем едно облекчение на нашия данъкоплатец. Не отричам, че до днес е направено нѣщо, но това, което е направено, е съвсем малко. Малко е и затуй че трябва народното представителство, особено Народният блок, правителството, да се погрижи и да намали разходните пера по всички направления, където могат да се намалят, та чиновническият бюрократизъм да се премахне. Вчера г. министърът на железниците ни каза, че бюрократизмът в чиновничеството е много опасен, отколкото партизанлъкът. И аз съм съгласен с туй. Известни заплати се виждат и ние, като отидем долу, ни казват: вие депутатите получавате 12.000 л. месечна заплата. А у нас има чиновници, които получават месечно по 15, по 20 и по повече хиляди лева. Тия голѣми заплати трябва да се премахнат.

Съ тия нѣколко думи аз апелирам към г. министра на финансите да се съгласи с направените от мене бележки и да се потруди да направи съкращения, защото ще трябва да знаят всички и от тук и от тук, (Сочи дѣсницата и лѣвицата) че се търпи до известно време. Въ настоящия момент, когато въ България има много жито, много храна, има гладни сироти, има гладни хора. Ние не бива да си затваряме очите пред действителността. Ние ще трябва да дадем облекчения. Ние искрено ще трябва да помислим как да дадем тия облекчения, а не да правим политика или, както се казва, партизанлък. Не! Да облекчиш своя народ, да му създадеш условия да стъпи на краката си — това нито ще е престъпно, нито ще е грѣх, стига да можеш да го дадеш. А ние имаме основание, имаме условия да го дадем и трябва да го дадем. Не бива да се чака да се препълни чашата; тя е пълна, ами да не чакаме да прелѣе. Стабилизирайте селото, създайте му условия за живот и вие ще имате мирна и тиха България. Не стабилизирайте ли селото, каквото щете да правите, съ полиция, съ тормоз, съ насилие, не ще можете да създадете омиротворение въ страната. Това го казвам, за да се разбере. Казвам още един път, ще трябва да създадем условия за живот, иначе ще дойде друг да ги създаде, и тогава тежко и горко за българския народ и за българската държава.

Ф. Рафаилов (д. сг): Моля да вземем решение да бъде напечатана на държавни разноси блестящата реч на Аврам Аврамов и разпратена из цялата страна!

А. Капитанов (з): Бай Аврам не е бил метач въ банка, но вие сте били.

Председателстващ Н. Шопов: Има думата народният представител г. Тодор Тонков.

Т. Тонков (з): (От трибуната) Г. г. народни представители! Полека-лека привършваме гласуването на държавния бюджет. Днес, когато разглеждаме приходната му част, ние сме длъжни да погледнем малко по-сериозно на тая работа, защото днес вече бюджетът се стабилизира въ това му положение, въ което ни се предлага на гласуване. Ние трябва да направим всичко, което да се посрещне съ облекчение от цялкупния български народ.

След като се критикува много работи въ настоящия бюджетопроект, нѣкои почитаеми народни представители предложиха да се вземат срѣдства от там, от дето може да се вземат, като се обложат приходите, като се обложат капиталът. Така се стигна до главния въпрос — до поземелния данък въ нашата държава — който въпрос, както тук, въ Камарата, така и долу от цялния народ се следи съ голѣмо оживление.

Г. г. народни представители! Каза се от тази трибуна, че мнозина от нас, отивайки между народа, си служили съ демагогия и съ заблуди, а днес, когато е дошло да се управлява, не било така лесно, както се приказва между народа. Съ възмущение отхвърлям всичко туй, защото, ако е имало хора, които да съ демагогствували, тѣ не могат да стоят нито тук, нито долу между народа. Блокът, който управлява, излезе навремето съ платформа и съ позив към българския народ, където бѣше написано, че ние ще пристѣпим полека-лека към прогресивно-подходно облагане и към премахване на поземелния данък. Това не е демагогия, това не е престѣпление. Ние искаме това и днес, както и вчера. И днес, когато отиваме към премахването на поземелния данък, който е отживѣл времето си, аз смѣтам, че не приказваме за демагогия, а трябва да признаем, че времето налага да мислим за изкореняването на такива отживѣли времето си данѣци въ нашата държава, които сѣ били само тежест за българския народ.

А. Аврамов (з): (Ржкоплѣска)

Т. Тонков (з): Г. г. народни представители! Аз не зная, дали нѣкой от вас, който е ходил между народа, е задавал на тоя народ въпрос, да го пита: кой от българските данъкоплатци, селянин или гражданин, може да знае и да каже колко чешита данѣци плаща, колко глоби има да плаща и кога ще ги плати? Когато зададете тоя въпрос на данъкоплатеца, той не може да ви отговори.

Ние казваме, че постепенно трябва да пристѣпим към онѣзи реформи, които могат да дадат на българския данъкоплатец една ясна представа какво има да плаща на държавата като данък и какво не. Днес се говори за поземелния данък, че е един отживѣл времето си данък. Аз мисля, че най-сериозно трябва да погледнем на тоя въпрос и да дадем на тоя народ онова, което той очаква от нас.

Г. г. народни представители! Тук се спирам на мнението, което е преодолѣло и въ Министерския съвет, и въ болшинството тук, че трябва да се предвиди един необлагаем размѣр от 100 декара земя, а оттам нагоре да се облага. Има един малък спор въ това отношение: необлагаемият размѣр на лозята, на тютюницата, на овощните градини и разни други, до 10 декара ли да бѣде, или до 5 декара? Тук, между нас, въ Народното събрание, има хора, които не познават българското лозарство и които, въ миналото особено, като видят лозар, мислят, че той получава много нѣщо, мислят, че злато тече от тия лозя, и казват: „Как можеш да оставиш необлагаеми 10 декара лозя?“ Тия от вас, г. г. народни представители, които сте лозари, трябва тук съ възмущение да отхвърлите това мнение на тия хора. Защото българският лозар днес е окончателно съсипан; българският лозар денонощно е на своето лозе; той го чува като подарък от мана и съ голѣм труд го пзи от нея. Днес настѣпва по-голѣма лозарска криза, отколкото е житарската. Днес ние виждаме, че държавата се притича на помощ на българския земеделски производител, на българския тютюнопроизводител, макар и много късно, на българския розопроизводител, на бубарите. Но аз ви питам: когато цялото лозарство утре ще дава 1 л. килограм грозде, което е несъмнено, вие ще отидете ли на помощ на това лозарство, което е изпаднало въ ужасно положение? Няма да отидете и не можете да отидете. А днес, когато ви казват: да се освободят до 10 декара лозя от облагане съ поземелен данък, вие казвате: „10 декара ли? Това е много нѣщо.“ Но какво е туй 10 декара за голѣми лозарски центрове? Друг въпросът за ония околии, дето хората садят лозя по 1—2 декара, за да наберат грозде, колкото за собствено употребление въ къщи. Това не е лозарство. Но там, дето компактната маса се препитава от лозарство, като въ Сухиндол, Бѣла-черква, Пловдивско, Чирпанско, Сливенско, дето се прѣскат срѣдства и дето народът се съсипва от труд, за да изкара своето препитание, какво сѣ 10 декара лозе? Вие казвате: „Много сѣ 10 декара.“ Аз смѣтам пък, че 10 декара лозя, овощни градини, черничевы градини, тютюница, това е свършено малко. Ония селянин, който има 10—15 декара и се занимава съ лозарство, както, напр., сѣ всички краища по панаенско, въ Пловдивско — а и други краища има такива — само тия 10—15 декара сѣ, които той работи. Да не мислите, че има други такива? Няма и затуй ги работи. Това е положението. И най-малко тук трябва да се демагогствува. Асѣ демагогство е това, че тия декари не бивало да се оставят без данък. Трябва да ги оставим без данък, защото самата действител-

ност говори това. Тръбва да се обърнеш да видиш тая действителност, да видиш откъде какво се получава, и тогава да говориш.

Г. г. народни представители! Какво става съ всички облагания, които са на мегдан, за да имаме един държавен бюджет от 7.300.000.000 л.? Виждате, че има много работи необложени, напр., капиталът, както това се посочи. Въ София, напр., има голъми доходи, които са необложени. Аз мога да ви посоча дюкани, цъли чаршии въ София, от които се получават голъми наеми. Съ какво са обложени? Дават 10% на държавата. Това данък ли е? Дай ми ти да получа от моето лозе 100.000 л., че аз ще платя данък на държавата 20-30 хиляди лева. Но то дава ли тоя приход? Не. Обаче държавата няма много права надъ ония, които имат цъли чаршии и които й дават едно нищо. Ако държавата вземе да обложи не само тях, ами и фабрикантите, голъмитъ производители въ страната, ще видите, че не 200 и 350 милиона, колкото се предвиждат да дойдат от българската земя, ами много повече ще дойдат. Въ сжщност от тия 350 милиона лева, които са предвидени да постъпят от българската земя, фактически ще постъпят, може би, 100—150 милиона лева. И вие ще имате един дефицит от 200 милиона лева. Ами аз ви питамъ: всъка година ли за тия борчове ще прашате бирниците да душат селяните, та да имъ изтръпва кожата като ги видятъ? И не че те не искатъ да платятъ, но не могатъ да платятъ.

Ето защо, дошло е време, г. г. народни представители, постепенно, постепенно да пристъпимъ къмъ ония реформи, които ще дадатъ облекчение на българския данъкоплатецъ. И азъ мисля, че сега-засага тръбва да възприемемъ поне 10 декара, засадени съ тютюнъ, лозя и градини, и сто декара, засадени съ зърнени храни, да бъдатъ освободени, да не плащатъ поземеленъ данъкъ. И азъ съмъ напълно убеденъ, че въ най-скоро време ще се коригира данъчната система и ще се пристъпи къмъ прогресивното облагане, за да ни посрѣща този народъ долу, както ни посрѣщаше преди 21 юний и за да му дадемъ доказателство, че ние работимъ за него и за цълокупния български народъ. (Ръжкоплъскания отъ земледълците)

Председателстващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представител г. Иванъ Ингилизовъ. — Отсъства.

Има думата народниятъ представител г. Момчо Дочевъ.

М. Дочевъ (д. сг): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Азъ нѣмамъ за задача да говоря въобще по бюджета на държавните приходи. Азъ искамъ да се спра само на въпроса за реформата, която се прави въ областта на поземелния данъкъ. Азъ имахъ случай и другъ пътъ отъ това мѣсто да изкажа една мисълъ, като имахъ предъ видъ, че се говорѣше, какво действително поземелниятъ данъкъ щѣлъ да бѣде премахнатъ. Ние трѣбва наистина да бѣдемъ доволни, че финансовиятъ министъръ е намѣрилъ възможностъ да свърже двата края на държавния бюджетъ и при това намаление на поземелния данъкъ. Азъ бихъ казалъ, бихъ подчерталъ една мисълъ, — изказана вече — че по-логично би било, ако цълния поземеленъ данъкъ би могълъ да бѣде премахнатъ.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Извинете, г. Дочевъ! Г-да! Часътъ е 8. Тръбва да продължимъ заседанието.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Предлагамъ да се продължи заседанието до 12 часа.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Които г. г. народни представители са съгласни съ предложението на г. министъръ-председателя, заседанието да се продължи до 12 часа, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събрането приема.

М. Дочевъ (д. сг): Азъ смѣтамъ, че е много изкуственъ този дѣлежъ на земледѣлскитъ стопанства споредъ размѣра на земята, която те обработватъ, затова защото разни култури даватъ различни доходи. Често пъти 150 декара земя въ дадена покрайнина на страната, засѣти съ известни култури, не могатъ да дадатъ тия доходи, които 50 декара на друго мѣсто, засѣти съ други култури, ще дадатъ.

Азъ искамъ тукъ, предъ васъ, да подчертая една мисълъ, която вече за трети пътъ изказвамъ отъ това мѣсто. Ние трѣбва да създадемъ базата за една стопанска си-

гурност на нашето село, чрезъ създаване на единъ фондъ, който да покрива професионалния рискъ при земледѣлското производство. Всѣко едно производство носи известенъ рискъ, нареченъ професионаленъ. Най-голѣмъ рискъ, обаче, носи земледѣлското производство, на най-голѣмъ рискъ е изложено то и често пъти то страда, отдѣлните стопани страдатъ непоправимо, вследствие на природни стихии. И ако ние чрезъ нашето законодателство сме създали известни мѣроприятия за покриване риска на други производства — напр., риска при индустриалното производство, тъй наречениятъ професионаленъ рискъ — когато всичките работодатели са организирани чрезъ фонда „Обществени осигуровки“ и на базата на взаимопомощта общо поематъ професионалния рискъ, т. е. суматъ, които се плащатъ за злополуки въ производството, се разпредѣлятъ всъка година между всички работодатели; ако, казвамъ, е създадено законодателство, специаленъ законъ за общественитъ осигуровки, за рискъ, който е много по-малъкъ, отколкото риска при земледѣлското производство, азъ смѣтамъ, че крайно време е, ако искаме да подготвимъ добро бъдеще на това производство — а това бъдеще е въ интензивирането и трансформирането на производството — ние трѣбва да създадемъ стопанския базисъ за сигурност въ земледѣлското производство.

И азъ бихъ предложилъ на вниманието на почитаемото правителство и на всички, които се интересуватъ отъ бъдещето на земледѣлското производство, на всички, които са действително добри приятели на българското село и на българския земледѣлецъ, на тѣзи, които не желаятъ да правятъ политически ефектъ, да иматъ предъ видъ идеята: не би ли било по-добре сумитъ, които се събиратъ отъ поземеленъ данъкъ — а те не са голѣми и нека признаемъ, че никой земледѣлецъ не казва, че поземелниятъ данъкъ е голѣмъ, дори и при тѣзи низки цени на земледѣлскитъ произведения — да отидатъ въ единъ специаленъ фондъ, т. е. отъ земледѣлца за земледѣлца?

А. Капитановъ (з): Това показва, че съ никой селянинъ не сте приказвали.

А. Ляпчевъ (д. сг): Чакай бе! Той е селянинъ.

А. Капитановъ (з): Толкозъ по-зле, че приказва така. Бюджетътъ показва дали може да се плаща или не.

М. Дочевъ (д. сг): Въ такъвъ единъ фондъ биха се събрали действително голѣми сръдства, съ които сръдства, по моитъ пресмѣтания — които сега ги нѣмамъ наръка — би се покрилъ професионалниятъ рискъ на земледѣлца при земедѣлското производство, рискъ отъ природнитъ стихии, който, почитаеми г-да, нѣкога е непоносимъ за отдѣлния земледѣлецъ-стопанинъ. Вие желаете бъдещето развитие на земледѣлското производство. То ще отива къмъ интензивиране, то ще отива къмъ влагане на повече капиталъ и трудъ въ единица площъ, но, въпрѣки това, то ще бѣде изложено на този професионаленъ рискъ. И ние няма да създадемъ една сигурност въ земледѣлското производство, ако не използваме случая, който ни се отдава тукъ — съ съгласието на правителството, респ. на финансовия министъръ, да се намали — а нѣкои искатъ да се премахне всецѣло — поземелниятъ данъкъ, като сумитъ, обаче, отидатъ за образуването на такъвъ фондъ, за да може на принципа на взаимопомощта да се покрива за въ бъдеще земледѣлскиятъ рискъ. Азъ използвахъ, г-да, случая, за да подчертая наново една мисълъ, до която рано или късно българскиятъ Парламентъ ще стигне. Ако съ направената реформа се цели подобрене положението на българското село, азъ считамъ, че ако се възприеме това предложение, действително ще настѣпи едно реално подобрене и сигурност въ земледѣлското производство. (Ръжкоплъскания отъ сговориститъ)

П. Попивановъ (з): Принципътъ е добъръ, само че начинътъ на образуването на този фондъ не е добъръ.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представител г. Петко Стоевъ.

Отъ работниците: Нѣма го.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представител г. Андрея Ляпчевъ.

А. Ляпчевъ (д. сг): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Следъ въпроса за нашитъ задължения къмъ

чужбина, вторият голѣмъ въпросъ по бюджета е този, който ни занимава днесъ. Тия два въпроса за менъ не сѣ отдѣлни, тѣ сѣ много здраво свързани. Отъ това, което азъ чухъ досега, явствуватъ две нѣща. Едното — знаемъ го всички и по него нѣма кой да бѣде на противно мнение — то е бедственото положение на нашата страна изобщо, както на всички страни, и специално бедственото положение на земеделѣското население. Защо — излишно е да се приказва. Второто е, че известна частъ отъ ораторитѣ, въ особености тѣзи отъ съюза на така наричанитѣ се земеделци, . . .

Е. Шидерски (з): Не само наричали се, ами сѣ земеделци.

А. Ляпчевъ (д. сг): . . . въ желанието да си изпълнятъ обещанията, които сѣ дали, да не плашатъ . . . (Възражения отъ земеделцитѣ) Чакайте, г-да, ще ви кажа. Обещанията сѣ да не плашатъ.

Д. Долбински (з): Нищо подобно.

А. Ляпчевъ (д. сг): Бѣдете спокойни.

Д. Долбински (з): Спокойни сме.

А. Ляпчевъ (д. сг): Но каза се, че не плашам.

С. Славовъ (з): Кой казва подобно нѣщо?

А. Ляпчевъ (д. сг): Ще ви кажа.

С. Славовъ (з): Кажете да чуемъ.

А. Ляпчевъ (д. сг): Напр., г. Бешковъ каза: „Поземелниятъ данѣкъ ще се намали отъ 350 милиона на 200 милиона лева, но тѣзи 200 милиона сѣ фиктивни, тѣ нѣма да постѣпятъ“. Не каза ли така? Той е единъ отъ учениѣ хора измежду васъ, божемъ нѣщо като специалистъ, финансистъ. Каза го човѣкътъ открито, ясно. Нѣма защо тукъ да се хокаме единъ другъ.

А. Капитановъ (з): Нѣма да се хокаме, обаче отъ тая трибуна само като българи трѣбва да приказваме.

А. Ляпчевъ (д. сг): Чакайте! Вие нѣмате търпение да повторя онова, което казвате самитѣ вие.

А. Капитановъ (з): Да, но начинътъ, по който Вие го натѣртвате, показва доколко приказвате като българинъ. (Пререкания между И. Лѣкарски и нѣкои земеделци)

Председателствуващъ Н. Шоневъ (Звѣни)

А. Ляпчевъ (д. сг): Вие се боите отъ сами себе си.

А. Аврамовъ (з): Вие сте предвидѣли да постѣпятъ отъ поземеленъ данѣкъ 350 милиона, а сѣ постѣпили само 92 милиона лева. И за слѣпия, и за глухия е явно, че този данѣкъ не постѣпва.

С. Славовъ (з): Значи, не д-ръ Бешковъ заповѣдва това.

А. Ляпчевъ (д. сг): Когато г. Бешковъ говорѣше, азъ му казахъ цифрата на постѣпленията презъ годината срещу предвиденото отъ поземеленъ данѣкъ и му обърнахъ вниманието на § 86 отъ приходния бюджетъ — недобори отъ обложни данѣци.

Е. Шидерски (з): Които се събиратъ чрезъ пристава.

А. Ляпчевъ (д. сг): Тамъ сѣ посочени постѣпленията отъ недобори за нѣколко предшествуващи години: 366 милиона, 316 милиона, 305 милиона и 161 милиона за миналата 1931/1932 финансова година. Постѣпленията по този параграфъ въ най-голѣмата си частъ сѣ отъ поземелния данѣкъ. Естествено на поземелния данѣкъ е такава, че въ голѣмата си частъ той се събира не презъ годината, презъ която става облогътъ, а презъ следната година. Тѣй щото, да се твърди, че поземелниятъ данѣкъ не постѣпва, е невярно. Ако искате да кажете, че миналата 1931/1932 г. и 1930/1931 г., вследствие новото размѣтане и късното предаване отъ финансовата властъ на бирничитѣ ведомоститѣ, по които тѣ да събиратъ данѣцитѣ, поземелниятъ данѣкъ не е постѣпвалъ, тамъ сте прави. Азъ съмъ ималъ случай да говоря върху този недѣжъ на нашата финансова администрация. Поземелниятъ данѣкъ, обаче, е единъ капиталъ за Финансовото министерство, който щѣше да си постѣпва

редовно при нормални години — това трѣбва да го подчертаа.

А. Аврамовъ (з): А, при нормални години!

А. Ляпчевъ (д. сг): Чакайте бе! Тѣй щото, трѣбва да отхвърлимъ това обвинение срещу земеделѣското население, че то не си плащало поземелния данѣкъ.

А. Капитановъ (з): Не че не го плаща, но не може да го плаща.

А. Ляпчевъ (д. сг): Чакайте, имайте търпение! Ще дойда и до това.

Министъръ С. Стефановъ (Къмъ земеделцитѣ) Моля ви се, недейте прекъсва!

А. Ляпчевъ (д. сг): Сега, какво се докладва отъ докладчика, какво се разяснява отъ г. Бешковъ, който отказа да защити приходния бюджетопроектъ и пожела да държи едно поведение на бѣдещи реформи и да каже, че той приема това, ама го приема засега; наесенъ всичко това съвсемъ ще се преобрази?

А. Капитановъ (з): Отъ това ви е страхъ васъ.

А. Ляпчевъ (д. сг): Да дойда сега на предложението на правителството, което намалява перото на поземелния данѣкъ отъ 350 милиона на 200 милиона лева. Обвиниха правителството — и азъ ще го обвиня — че щомъ като то се решава сега да намали перото отъ поземелния данѣкъ съ 150.000.000 л., защо не е имало предъ видъ това по-рано? А щомъ като му се доказва отъ самото болшинство, че и 200-тѣ милиона лева, които се предвиждатъ, нѣма да постѣпятъ и, следователно, бюджетътъ ще се приключи съ единъ дефицитъ, споредъ разбиранията на видни хора отъ болшинството, пита се, отъ къде ще се намѣрятъ тѣзи 150.000.000 л.? Ще ги търсимъ въ бюджетопроекта. Каза се, че 150-тѣ милиона, които формално се заличаватъ, формално се вписватъ въ други параграфи. Но отъ сѣмния докладчикъ, г. Бешковъ, се заяви, че тѣзи постѣпления сѣ фиктивни. Добре, като е така положението, така както се представя въ този проектъ за приходи на държавата, край сумата 6 милиарда, както е закрѣплена въ бюджета, ще се яви единъ дефицитъ, вследствие на тая реформа — ако можемъ така да я наречемъ — споредъ признанията на почитаемото болшинство, отъ 350.000.000 л., но може нѣкой отъ г. г. министритѣ — защото и тѣ се изказаха по този въпросъ — основателно да ми възрази: „Мокъръ отъ дѣждъ се не бои“. Министъръ-председателътъ веднѣжъ заяви, че бюджетътъ въобще ще има единъ дефицитъ отъ половинъ милиардъ лева, а министърътъ на финанситѣ — той е тукъ и азъ бихъ го молилъ да потвърди или го опровергае — казва, че той е изчислилъ дефицита на 980 милиона лева. Ако е така, аргументитѣ сѣ много силни на тѣзи господа, които разсѣждаватъ съ леко сърдце по тѣзи въпроси и казватъ: „При единъ милиардъ дефицитъ, още 150.000.000 л., още 350.000.000 л., какво сѣ?“ Така е, мокъръ отъ дѣждъ се не бои!

И. п. Рачевъ (з): Ще сключимъ единъ външенъ заемъ и ще се свърши работата!

А. Ляпчевъ (д. сг): Това е политиката на правителството, . . .

И. п. Рачевъ (з): Както направихте вие.

А. Ляпчевъ (д. сг): . . . по която се изказахъ своевременно при бюджетопроекта за държавнитѣ дългове, като отбелязахъ тогава, че стотици милиони не се предвиждатъ въ този бюджетопроектъ, а трѣбва да се предвиждатъ. Може би правителството да има предъ видъ въ момента, който преживяваме, известна своя политика, за да нагласява така бюджета, макаръ да съзнава, че дефицитътъ е грамаденъ. Азъ самъ си задавамъ въпроса: кой знае дали не бѣше по-умно това, което се признава, да се впишемъ. Тогава и бюджетътъ щѣше да бѣде, като приходъ, по-малъкъ отъ 7.300.000.000 л., заедно съ приходитѣ отъ желѣзницитѣ. Но така намѣрили, тѣй го докарали. Моментътъ е такъвъ, че азъ не желая да говоря. Азъ желая резултатътъ да бѣде добъръ за страната. Този резултатъ ще го чакаме. Обаче днесъ за днесъ азъ не мога да не обърна внимание на сериозността на ония извѣстия, които се правятъ отъ самото болшинство. „Ние, казватъ, болшинството, дадохме обещание на народа, че нѣма да плаща да-

нъци и, специално, че нѣма да плаща данѣкъ поземеленъ. Решили сме го". Проживѣхме вече цѣла година. Има ли грижа отъ правителството да отговори на тая обещана реформа, въ името на която и на други подобни спечелихте гласоветѣ на този народъ? И много прави сѣ ония, които казватъ: „Обещали сме го и искаме да се приложи.“ (Възражения отъ земледѣлцитѣ)

А. Капитановъ (з): Нѣщо лошо да сме направили?

А. Ляпчевъ (д. сг): Чакайте!

А. Капитановъ (з): Вие осемъ години управлявахте и не присъжихте къмъ реформи. Вашата декларация бѣше тогава, че следъ осмата година ще ги направите, а на насъ сега, следъ осемъ месеца управление, не ни позволявате да кажемъ, че отъ сега нататкъ ще почнемъ реформитѣ.

А. Ляпчевъ (д. сг): Азъ се питамъ, при това съзнание за обещанията си, цѣла година какво прави г. министърътъ на финанситѣ? Защо не пригответи той ония реформи, които трѣбва да задоволятъ тия обещания?

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: Много бързате.

А. Капитановъ (з): Какъ не Ви е срамъ, като приказвате така!

Т. Тонковъ (з): Ако нѣмахте този тепегъзлукъ, нѣмаше да докарате положението дотамъ.

А. Ляпчевъ (д. сг): Вие сами изтъквате това, азъ го подчертавамъ. Обещали сте го, цѣла година сте проживѣли и нищо не сте направили, за да отговорите на това съществено ваше обещание.

А. Циганчевъ (з): Ще се разчисти мѣстото, ще се изкопае и тогава ще се зида.

А. Ляпчевъ (д. сг): Азъ констатирамъ това, което вие поддържате. Защо се смущавате?

И. п. Рачевъ (з): Достатъчно е, че още има у насъ съвѣсть да съзнаваме това. А вие осемъ години управлявахте и не ви заговори съвѣстьта.

А. Ляпчевъ (д. сг): На моето управление дѣлата сѣ на лице. Азъ такива обещания не съмъ давалъ.

А. Капитановъ (з): Вѣрно е, ти нощно време дойде на властъ — какви обещания ще давашъ!

А. Ляпчевъ (д. сг): Вие ме поставихте въ затвора, заедно съ вашия министъръ-председателъ и съ председателя на Народното събрание. Преди да се адресирате до менъ, адресирайте се до тѣхъ.

А. Капитановъ (з): До кого?

А. Ляпчевъ (д. сг): До министъръ-председателя и до председателя на Народното събрание, които бѣха заедно съ менъ въ затвора. Защо ми говорите за затворъ? Такъвъ е затворътъ. Едно отъ дветѣ: или ще ме слушате, или нѣма да ме слушате.

А. Капитановъ (з): Нѣма да Ви слушаме.

А. Ляпчевъ (д. сг): Кажете го ясно и открито. Защо се закачате съ менъ? Тѣ сѣ голѣмцитѣ, сѣ тѣхъ се разпразяйте.

А. Капитановъ (з): Вие се закачате съ насъ и ние ще Ви закачаме.

Ф. Рафаиловъ (д. сг): Той говори на правителството, на Събранието, а не на васъ. (Скарване между Ф. Рафаиловъ и А. Капитановъ. Глъчка)

А. Капитановъ (з): Иска да тормози цѣлъ Парламентъ!

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Моля, г-да!

А. Ляпчевъ (д. сг): Отъ гледна точка на бюджетопроектъ този бюджетопроектъ за приходитѣ има тия качества, които сѣ описани. Нищо сериозно въ него нѣма. Цифри така не се унищожаватъ. (Пререкания между Ф. Рафаиловъ и А. Капитановъ)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

А. Ляпчевъ (д. сг): По съществото на реформата ви за намалването на поземелния данѣкъ. Приказвате, че поземелниятъ данѣкъ трѣбва да се махне.

Д. Влаховъ (з): Да, да се махне.

А. Ляпчевъ (д. сг): Поземелниятъ данѣкъ не го махате. И не само че не го махвате по отношение на държавата — намалявате го и по какъвъ начинъ, ще видимъ — но не го махвате и въ другата частъ, по отношение върхнинитѣ. А тѣ сѣ още 350.000.000 л. Тѣхъ ги оставяте. Да се разберемъ — не махвате поземелния данѣкъ. (Възражения отъ земледѣлцитѣ) Въ ваша полза ще говоря. Не искамъ да ви дразня, искамъ даже да ви глудя. Такъвъ ви е табитетътъ.

А. Капитановъ (з): Осемъ години сме гладени отъ Васъ — берекетъ версинъ!

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

А. Ляпчевъ (д. сг): Значи, не сте противъ поземелния данѣкъ, а сте поземелниятъ данѣкъ да не го събира държавата. Въ това има разумъ.

Г. Говедаровъ (д. сг): Видѣхте ли сега?

А. Ляпчевъ (д. сг): Искате да го запазите за общинитѣ. Азъ съмъ убеденъ, че когато прехвърлите на общинитѣ поземелния данѣкъ, тѣ ще го налагатъ въ много по-голямъ размѣръ. И ако имъ дадете властъ тѣ да облагатъ, ще видите какво ще стане. Вие сте поне отъ село и знаете кое тежи на земледѣлца: държавниятъ поземеленъ данѣкъ ли, или другитѣ прикачулки, които се прибавятъ къмъ него специално за приходи отъ общинитѣ.

И. п. Рачевъ (з): Ще достигнемъ и до тамъ.

А. Ляпчевъ (д. сг): Чакайте! Азъ не съмъ билъ противъ това, г-не. Вие сте новъ човѣкъ. Вие не знаете историята на нашето облагане, но азъ съмъ го предвиждалъ преди много години. Стига нашата държава да дойде до едно такова състояние, щото действително да могатъ да се правятъ реформи. А помнете ми тази дума — всѣка реформа не донася плюсъ на фиска, всѣка реформа донася минусъ, поне въ първитѣ години; и най-жестоката реформа донася минусъ въ първитѣ години. Ето защо хората не прибѣгватъ до сериозни реформи така, както ги описваше г. Бешковъ. Трѣбва да има разумъ, не само отъ гледна точка на фиска, но и отъ гледна точка на стопанския напредѣкъ и отъ гледна точка на социалната справедливостъ. Такава реформа разумно може да стане само тогазъ, когато държавниятъ бюджетъ даде плюсъ, а не тогава, когато — както каза г. министърътъ на финанситѣ — той е съ грамаденъ дефицитъ. Но вие сте решени да го направите. Направете го. Обаче поземелния данѣкъ ще го запазимъ — то е разумното. Много причини има, за да запазимъ поземелния данѣкъ. Азъ не говоря дали държавата може да види стотинка — то е отдѣленъ въпросъ. Ако въ България вие съвсемъ заличите поземелния данѣкъ, вие ще дадете премия на кого? На ония, които не обработватъ земята, а я държатъ, за да спекулиратъ съ нея. (Къмъ А. Капитановъ) Недейте клати глава, защото не разбирате въпроса.

И. п. Рачевъ (з): Откри Америка!

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: И до тамъ ще дойдемъ, г. Ляпчевъ.

А. Капитановъ (з): Азъ клата глава, затуй защото стопанитѣ на 100, на 150, на 200 декара не сѣ тѣзи, които държатъ имоти и не имъ знаятъ границитѣ.

А. Ляпчевъ (д. сг): Достатъчни сѣ 100 декара, за да се спекулира, любезни г-не. Нима сѣ малко 100 декара, за да се спекулира съ тѣхъ?

И. п. Рачевъ (з): Даже и да спекулиратъ съ тѣхъ, богати нѣма да станатъ.

А. Ляпчевъ (д. сг): Вие, обаче, имате съзнанието — разумни хора сте — че тази дупка, като я направите въ държавния бюджетъ, трѣбва нѣкакъ-си да я запушите

съ друго нѣщо. Защото вие искате отъ държавата и отъ финансовия министъръ това, това, това; искате, искате, искате — какво не искате! — а знаете, че тѣзи искания въ края на краищата струватъ пари, и тукъ, като намалявате прихода, трѣбва нѣкакъ-си съ нѣщо да го замѣстите. Съ какво ще го замѣстите?

Тукъ азъ чухъ едни мисли, които заслужаватъ да бъдатъ обсъдени. Това е все г. Бешковъ, защото изглежда, че той е вашиятъ идеологъ. Той казва: да се наложи данѣкъ върху прихода. Азъ не съмъ противъ него. Искате да го наложите — наложете го. Само знайте едно: нѣма данѣкъ върху прихода, безъ да има, наедно съ него, данѣкъ върху стойността. Когато наложите данѣкъ върху прихода, непременно ще се коригирате и, ако не първата година, втората или третата, ще искате да наложите и данѣкъ върху стойността. Защото този, който, по една или друга причина, ще държи единъ имотъ редъ години безъ да дава нѣкакъвъ доходъ и съ това ще отнеме възможността да служи тоя имотъ на работния човѣкъ, трѣбва да се обложи за тази социална пакостъ, която прави. Задържа земята, по една или друга причина. Може би иска да направи паркъ отъ 50—100 декара, а паркътъ не дава доходъ. Ще го остави ливада, ще го остави пасище. Вие ще направите специаленъ законъ за него.

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: Ще му се отчужди.

А. Ляпчевъ (д. ср): А-а, ще му се отчужди! — Тогава ще видите вие въ каква безпѣтица ще изпаднете!

Ето защо — изучете навсѣкѣде въпроса — дето има данѣкъ върху прихода, непременно трѣбва да има и данѣкъ върху стойността или върху капитала. Тоя капиталъ не е въ пари, въ банкитѣ. Вие имате една фантазия, която съ нищо не се оправдава. Напр., въ Българската земледѣлска банка има 5—10 милиарда лева. Но идете по-търсете колко пари има налице въ сѣщностъ. Това е по балансъ, а въ сѣщностъ има налице само нѣколко десетки или нѣколко стотици милиона лева. Тѣзи капитали не стоятъ въ банкитѣ, та да ги приберете; тѣ, въ по-големата си частъ, сѣ прѣснати пакъ въ народа. И щомъ имате данѣкъ върху прихода, ще трѣбва да обложите и тѣзи капитали. И, помнете ми думата, особено когато азъ приказвамъ, а вие решавате да приказвате за такива нѣща: никой нѣма да понесе толкозъ много загуба отъ стойността и отъ капитала, както българското земледѣлско население. И г. Гичевъ е билъ много правъ оня денъ — азъ не присѣтствувахъ тогава тукъ, но чета речитѣ на известни лица — когато, отговаряйки на г. професоръ Петко Стояновъ, който говорилъ за нѣкакъвъ еднократенъ данѣкъ върху капитала, запиталъ: „Ами колко ще съберете, г. професоре?“ (Къмъ министъръ Д. Гичевъ) Зададохте ли този въпросъ? — И ако искате да приберете нѣщо, трѣбва да настѣпите въ ония, макаръ и по-дребни владения, които съставляватъ богатството на страната. А това е поземелната собственостъ. Както щете да го тълкувате, другото нѣма да даде резултати.

Тѣй че вие запазвате поземелния данѣкъ. Добре, щомъ като поземелниятъ данѣкъ ще бѣде съпроводенъ съ данѣка върху прихода, единъ денъ непременно ще наложите и единъ данѣкъ върху капитала.

Въ връзка съ туй се повдигатъ въпроси — не единъ, а много въпроси — за положението на земледѣлското население, въ особености презъ времената, въ които живѣемъ. Кои сѣ тия въпроси? На първо мѣсто въпросътъ за произведенията на земледѣлското население, които нѣматъ цена. Азъ съмъ твърдѣлъ и твърдя: отъ низки цени не ме е страхъ. И селянинътъ знае това, защото той веднага прибавя: не е важно азъ колко ще продамъ житото си; важно е за мене съ тоя килограмъ жито, който ще продамъ, да кажемъ, по 260 л., какво мога да купя; какви сѣ ценитѣ на другитѣ предмети? Това е сѣщественото, това е важното за него. Е добре, това равновесие не само не дойде наведнѣжъ, то наведнѣжъ не може и да дойде; то идва съ времето. Но има нѣщо по-страшно — че това равновесие нѣма да дойде при днешнитѣ низки цени на земледѣлскитѣ продукти; това е абсолютно невъзможно. Ще трѣбва да се надѣваме, че следъ нѣкоя година ще дойде едно относително повишение на тѣзи цени.

Д. Ачковъ (нац. л. о): А дотогава?

А. Ляпчевъ (д. ср): Азъ зная, че странитѣ, които най-много конкуриратъ на дунавскитѣ държави — къмъ които се числимъ и ние, като изключимъ Русия, защото тамъ е

другъ тертипъ работа — които иматъ сѣщо такъвъ стопански строй като насъ, тия страни нѣматъ интересъ да продаватъ житото по-евтино отъ кръгло 5 л., казано въ наши пари, за да произвеждатъ тия голѣми количества храни, каквито произвеждатъ, и то по начинъ капиталистически — на голѣми пространства, съ машини, както тѣ вършатъ. Това положение у тѣхъ, по моео разбиране, единъ денъ ще престане. Но въпросътъ не е само да чуемъ, че $\frac{1}{2}$ е засѣто по-малко въ Съединенитѣ щати, но да чуемъ и за запаситѣ, които тамъ иматъ — а тѣ сѣ голѣми — че сѣ се изчерпали. Докогато тия запаси сѣ голѣми, нѣма съмнение, че ние сме подъ заплаха и не само подъ заплаха, ами и при тежкото положение да имаме цени на земледѣлскитѣ произведения по-низки, отколкото съответно биха спаднали ценитѣ на предметитѣ, които земледѣлецътъ, като всѣки другъ консоматоръ, потрѣбнява. Това скоро нѣма да стане. И докато дойде това, безспорно е, че, както държавата се загрижи съ храноизноса, сега — коя система бѣше по-добра, моята ли, вашата ли, това е другъ въпросъ — положението до известна степенъ се облекчава.

Но когато е дума за храноизноса, трѣбва да кажа, че вие само промѣните нашата система, вие само я опартизанихте и я развалихте. (Възразения отъ земледѣлцитѣ) По тоя въпросъ има едно питане отъ нашия другаръ г. Каназирски, който бѣше директоръ на храноизноса, и азъ се надѣвамъ, че респективниятъ министъръ, както е обещалъ, ще отговори на това питане. А респективниятъ министъръ, доколкото си спомнямъ, не е никой другъ, освенъ министъръ-председателътъ, защото тая дирекция се числи къмъ Министерския съветъ. И тогава въпросътъ ще стане ясенъ. Но фактътъ е, че както правителството, което азъ имахъ честта да председателствувамъ, така и днешното взема мѣрки. Продължаватъ се тѣзи мѣрки, кога по-умно, кога по-разбрано, кога по-неразбрано, за да може да се помогне на селското население, досежно низкитѣ цени на хранитѣ.

И отъ тази гледна точка реформата, която вие искате да направите, тѣй както е вписана въ бюджетопоекта, тя не е тѣй страшна, както сѣ вашитѣ закани, които, ако разумно се прокаратъ, азъ нѣмамъ нищо противъ — стига разумно да се прокаратъ. Каква е тази реформа? Казва се: за 1932/1933 г. — значи за една година, това да се подчертае, това се прави днесъ — поземелниятъ данѣкъ се намалява отъ 350.000.000 л. на 200.000.000 л., при заплахата отъ страна на г. Бешковъ, докладчикътъ, че нѣма да се получатъ и тѣзи 200.000.000 л.

Д-ръ И. Бешковъ (з): Не съмъ докладчикъ, г. Ляпчевъ.

А. Ляпчевъ (д. ср): Добре. — Какъ г. министърътъ на финанситѣ ще процедира, не зная, но той така е убеденъ. Азъ разбирамъ, че въ времето, въ което живѣемъ, размѣрътъ на държавния приходъ отъ поземелния данѣкъ може да се намали, стига г. министърътъ на финанситѣ да може да даде съгласието си и да оправдае своята отговорностъ за единъ уравновесенъ бюджетъ, или пъкъ да ни даде нѣкогажъ нѣкакъвъ резултатъ отъ неговата политика, която въ случая ще надмине неговитѣ граници, трѣбва да бѣде и политиката на правителството, която единъ денъ ние да разберемъ, че е била умна, резултатна политика. Защото виждате, че ние не поставяме прѣти въ вашата кола; ние искаме да ви облекчимъ положението, при надеждата, че разумно работите, като предполагаме, че сте обмислили много тоя въпросъ и то специално за момента. Но ако това е допустимо за 1932/1933 г. — да се намали поземелниятъ данѣкъ на 200.000.000 л. — азъ се питамъ, какъ го намалявате? Позволете ми, г-да, една бележка: много на погрѣшенъ пътъ сте, когато го намалявате така, както опредѣляте въ новия чл. 57, ако се не лъжа: отъ толкова до толкова декара за такива култури, отъ толкова до толкова декумъ за други култури и пр. Ако намѣрението ви е така подчертано отъ г. Бешковъ, да не се събере нищо отъ поземелния данѣкъ, усвойте този членъ, но нищо нѣма да съберете, ако така разпредѣляте тоя поземеленъ данѣкъ. Да ви изброявамъ сега какви ефекти ще даде това „отъ толкова до толкова декара лозя, отъ толкова до толкова декара нивы“ и пр. и какъ то може да се отрази именно на народното стопанство въ България, то е нѣщо ужасно. Ами че кое е основното начало? Да имашъ щогоде едно закрѣглено стопанство, за да може да се обработва и пр. и пр. модерно. Е добре, съ тази мѣрка вие всичко ще разнебитите. Ами коя е справедливостта еднакво да се третиратъ едно домакинство съ 5 работни сина и едно друго отъ единъ синъ или само отъ една дѣщеря, защото имали

еднакво по 100 декара? Единият милион въпроси ще се повдигнат, и вие сами ще се забъркате в желанието си. Изоставете това и кажете чисто и просто, както и друг път се е декларирали: размърът на поземелния данък, като държавен приход — понеже данъкът е размъртателен — се определяше на 350.000.000 л., но в такива тежки моменти, каквито са сегашните и пр., определете го на 200.000.000 л. Добре, ще разметнете върху 200.000.000 л. партидите на всички еднакво.

Нъкой отъ представителитъ: Процентно.

А. Ляпчевъ (д. сг): И ще имате резултатъ — може би въ мой интересъ не е да ви казвамъ това, ...

Отъ земледѣлцитъ: А-а-а!

А. Ляпчевъ (д. сг): ... но азъ ви отварямъ очитъ, защото ако направите другото, тогазъ знайте едно отъ дветъ: или данъкътъ нѣма да съберете и г. министърътъ на финанситъ трѣбва да каже още отсега, че заличава цѣлия поземеленъ данъкъ като държавенъ приходъ, или пъкъ, ако се надѣвате да получите нѣщо, ще създадете една невъзможна бъркотия и за една година нѣма да бъдете въ положение да създадете бирническитъ ведомости, защото бирническата ведомостъ ясно трѣбва да казва: до толкова декара — толкова.

Затуй намалението, което и по други причини искате да направите, ако г. министърътъ на финанситъ се съгласява, направете го, намалете го процентно върху всички еднакво. Ще правите дълбоки реформи, за които азъ по-рано говорихъ, ще ги направите. Искате да дадете поземелния данъкъ на общинитъ — добре, тогазъ ще трѣбва да дадете на общинитъ ...

А. Циганчевъ (з): Никой не е говорилъ туй.

А. Ляпчевъ (д. сг): Ама оставяте 200.000.000 л. да събиратъ общинитъ.

А. Циганчевъ (з): То не е въпросъ на бюджета.

А. Ляпчевъ (д. сг): Като говоря туй, г. Циганчевъ, азъ имамъ предъ видъ реформата на г. Турлаковъ, къмъ която вие отивате.

А. Циганчевъ (з): Всѣка община има право да опрощава или да туря определенъ размъръ.

А. Ляпчевъ (д. сг): Тѣй щото, когато дойде моментъ да редите тия реформи, тогазъ ще се спираме по-обстойно. Както ви казахъ, тогазъ непременно ще облагате земята по стойностъ, заедно съ доходността ѝ.

Д. Влаховъ (з): Както и капитала.

А. Ляпчевъ (д. сг): Сега, първиятъ въпросъ отъ подробнитъ въпроси бѣше този, че веднѣжъ като намалявате поземелния данъкъ, намаляте го по начинъ, щото фискалната властъ да може да събере това, което вие ѝ давате да прибере. Оставете другитъ реформи за по-после.

Паралелно съ това се повдигнаха други въпроси за храноизноса, за облекчение земледѣлското население.

Г. министър-председателъ каза — мисля, че веднѣжъ и г. министърътъ на финанситъ каза това — че, споредъ тѣхното разбиране, храноизносътъ ще го закриятъ. Не зная кое е вѣрното и ще видимъ какво ще направятъ.

Идва другиятъ въпросъ, за облекчение на земледѣлското население. По това се отнасятъ разнитъ закончета, които минаватъ тукъ и които сѣ отъ грамадно значение. На розовия цвѣтъ се гарантира една цена отъ 7 л. на килограмъ и 35.000 л. или пъкъ 40.000 л. на килограмъ розово масло. Въ края на краищата кой ще гарантира тия цени? Въ края на краищата Земледѣлската банка ще даде пари да го купи и тя ще го продава. Следъ розовия цвѣтъ, безъ да има законъ, Земледѣлската банка ще върши търговинитъ съ тютюни, съ пашкули и други нѣкои артикули — да не ги изброявамъ сега — но г. министърътъ на земледѣлството много намѣсто каза една приказва днесъ: „Търговия, каза той, на която загубитъ ще плаща държавата“. Така е, г. Гичевъ — много умна приказка е туй. Всички тѣзи закончета така ще се разбъркатъ не само. ...

Министъръ Д. Гичевъ: Ще предпазятъ именно отъ голѣмото разбъркване.

А. Ляпчевъ (д. сг): Добре. Азъ цитирамъ Вашитъ думи, г. Гичевъ. Не зная кога да считамъ, че вие сте изказали истинната.

Министъръ Д. Гичевъ: Истината, за да я разберете, е тая: настѣпватъ моменти, когато държавата съзнателно ще загуби и ще направи жертви, за да запази производителъ отъ разорение, за да се запазятъ устонтъ на държавата. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

А. Ляпчевъ (д. сг): Добре.

Министъръ Д. Гичевъ: Ако смѣтате, че това е противъ интереситъ на държавата, кажете го.

А. Ляпчевъ (д. сг): Г. Гичевъ! Азъ ще го кажа. Азъ Ви казвамъ, че всѣки управникъ е длъженъ да подпомогне слабия. Но всѣки управникъ, обаче, подпомагайки слабия, трѣбва да има достатъчно разбиране на въпроситъ, щото да не оцети държавата, да не оцети държавни институти, или пъкъ, ако е решенъ да направи една жертва за тѣхна смѣтка, тогазъ да каже: ще има такава една загуба отъ това предприятие; предвиждамъ такъвъ единъ приходъ въ държавния бюджетъ, който приходъ ще понесе тази загуба. Защото по тоя пътъ, по който вие сте тръгнали, къде ще отидете? Въ вашето законче, което стои отъ две седмици, има единъ чл. 3, въ който се казва, че Земледѣлската банка вече се освобождава отъ наредбитъ на закона за бюджета, отчетността и предприятията не само досежно назначавания на служби, на заплати и на лицата, които ще вършатъ известна търговска служба, ами и досежно начинитъ на търговинитъ, които ще се вършатъ. При организацията, която Земледѣлската банка има като банка, тя не може да ги върши. Сега вие ще ѝ дадете едни функции, които никоя банка не бива да ги присвоява. И затуй на нѣколкото мои думи навремето, че трѣбва специални органи да създадете за тѣзи функции, г. министър-председателъ подчерта, че е нужно да се създадатъ специални органи. Защото иначе какво ще стане? Божемо се грижимъ за земледѣлското население! Е добре, това земледѣлско население има единъ кредитенъ институтъ.

Министъръ Д. Гичевъ: Г. Ляпчевъ! Известно Ви е, че откупуването и на тютюнитъ, и на розитъ става чрезъ кооперациитъ, които Земледѣлската банка кредитира. Така че органиитъ ги има — това сѣ кооперациитъ.

А. Ляпчевъ (д. сг): Какво ще стане съ този единственъ отъ позза за земледѣлското население кредитенъ институтъ — Земледѣлската банка — когато започне да върши всички тѣзи търговии? Очевидно е за всички, въ съзнанието на всички е, както каза г. министърътъ при второто си говорене сега въ отговоръ на мене, че когато се страда, ще помогнемъ. За смѣтка на кого ще помогнемъ? Въ случая за смѣтка на Земледѣлската банка.

Министъръ Д. Гичевъ: Не. За смѣтка на държавата.

А. Ляпчевъ (д. сг): Вие, които сте противъ заемитъ, правите сега единъ заемъ отъ Земледѣлската банка за загубитъ, които тя ще понесе отъ тѣзи търговии. А кога ще платите този заемъ? По моего разбиране, можете да го платите по два начина: или ще трѣбва да сключите заемъ, за да го изплатите, или ще изядете капитала на Земледѣлската банка, и ще се свърши съ нея.

А. Капитановъ (з): Ние нѣма да направимъ съ Земледѣлската банка така, както направихте вие съ Народната банка.

А. Ляпчевъ (д. сг): Трети пътъ азъ не познавамъ. Щомъ Земледѣлската банка загуби, нѣкой трѣбва да понесе тази загуба. Или ще я понесе държавата, съ срѣдствата на държавния бюджетъ — само че не ги предвиждате — или ще ги покриете съ заемъ, ако не искате да изядете капитала на Земледѣлската банка.

Министъръ Д. Гичевъ: Г. Ляпчевъ! Недейте се прави, че не разбирате. Ние никъде въ бюджета не предвиждаме приходъ отъ Дирекцията за храноизносъ, какъвто приходъ ни дава монополътъ. Ние имаме, обаче, прихода и съ него погасяваме загубата. Земледѣлската банка е абсолютно гарантирана за сумитъ, които бѣше дала на Дирекцията за храноизносъ. Тѣзи 200 милиона, които сѣ дадени, сѣ спечелени отъ вътрешната консомация.

Нъкой отъ работницитъ: Хубава печалба имате!

Министър-председателъ Н. Мушановъ: Отъ монопола има печалба.

И. п. Рачевъ (з): (Къмъ работницитъ) За кого плачете вие — за селянитъ или за работницитъ?

П. Стоевъ (раб): И за селянитъ, и за работницитъ.

И. п. Рачевъ (з): Кого покровителствува законът за храноизноса?

П. Стоевъ (раб): Едритъ землевладѣлци, житаритъ. Това го казватъ всички селяни долу.

И. п. Рачевъ (з): Тѣ сѣ комунисти, не сѣ земледѣлци.

Г. Костовъ (раб): И затова искаме премахването на този законъ.

И. п. Рачевъ (з): Не сте за премахването му.

П. Стоевъ (раб): Вие само демагогствувате.

И. п. Рачевъ (з): Вие демагогствувате. Вие не си знаете мѣстото, не знаете за кого плачете.

А. Капитановъ (з): Плачатъ за собствената си партия. За никакъвъ народъ не плачатъ.

Председателствуващ Н. Шоповъ: (Звъни)

А. Ляпчевъ (д.сг): И тъй, г. г. народни представители, ако смѣтате, че единъ приходъ ще дойде отъ тѣзи търговии, за да покрие другия, азъ ще си позволя да ви кажа, че вие откривате невидими, но съществени разходи на държавата, и тѣзи дефицити, които, както г. министърътъ на финанситъ призна, вървятъ къмъ милиардъ, сега сѣ тѣзи промѣни и сѣ увѣрението на г. д-ръ Бешковъ ще достигнатъ къмъ милиардъ и 300—400 милиона лева. Вследствие на тѣзи невидими разходи, които държавата ще трѣбва да покрива, ако искате да съществува Земледѣлската банка, вашиятъ бюджетъ за идната година ще се свърши сѣ много голѣмъ дефицитъ.

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Г. Ляпчевъ! Позволете ми да кажа две думи, за да бждемъ наясно.

А. Ляпчевъ (д.сг): Имате думата, г. министре.

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Дирекцията, която основихте, остави намъ въ наследство бонове за 350.000.000 л. непокрити. Това бѣше дирекцията въ вашия режимъ.

Министъръ Д. Гичевъ: За 6 месеца.

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Ние трѣбваше да се справимъ сѣ това наследство. Дирекцията, откакто ние я учредихме, щѣше да даде 500.000.000 л. Въведохме монопола на ценитъ, за да можемъ да покриемъ загубитъ. И не се излъгахме, защото ще имаме около 180.000.000 л. отъ монопола, който ще покрие въ пари загубитъ на държавата. Тѣй че грѣшна е мисълта Ви, че Земледѣлската банка въ пари ще загуби нѣщо отъ това. Вѣрно е, че въ бонове има загуби.

Министъръ Д. Гичевъ: Държавата изгуби отъ данѣци, а не банката.

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Тѣй че по тоя въпросъ сме начисто сѣ г. Ляпчевъ.

Вториятъ въпросъ, който се повдига отъ г. Ляпчевъ, е за известни тежести, които държавата ще понесе вследствие на нѣкои законоположения, приети отъ Народното събрание. Ами че трѣбва ли да убеждавамъ г. Ляпчева и всички васъ, че действително държавата ще понесе тежести? И сѣ намѣсата на държавата относно стойността на резония цвѣтъ, и сѣ това, което правимъ сѣ тютюна, и сѣ онова, което направихме сѣ бубитъ, безспорно е, че тежести държавата ще понесе. Стремимъ се да понесе по-малко. Това зависи отъ много обстоятелства: зависи отъ цената, която се получаватъ по-подиръ фабрикуванитъ продукти. Може би, при разликата въ ценитъ, държавата да понесе загуби.

Министъръ Д. Гичевъ: А може и печалби да има.

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Но да кажемъ, че ще понесе загуби.

Г. Ляпчевъ! Вие сте по-старъ и тия, които сѣ по-стари, трѣбва да разберемъ, че има моменти, особено въ сегашно време, когато държавата ще трѣбва да се напѣне сѣ въз-

можноститъ, които има, за да подпомогне на стопанството. И въ това отношение, следователно, нѣма защо да се прави упрѣкъ и да се разправяме помежду си.

Г. Говедаровъ (д.сг): Нѣма упрѣкъ.

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Този въпросъ е ясенъ. Ние смѣтаме, че действително държавата, намирайки се въ това положение, ще понесе тежести. Но се стремимъ да ги понесе по-малко. Иначе може по-голѣми тежести да паднатъ върху гърба на държавата.

Нека завърши мисълта си. Мѣчно било да върши държавата търговия! Безспорно, г-да. Ами кой отъ насъ не го знае това? По силата на обстоятелствата, всички държави — не само ние — вършатъ това.

Идвамъ на третия въпросъ, за бюджета. Г. Ляпчевъ каза сѣ нѣколко думи само, че 1 милиардъ лева дефицитъ щѣлъ да даде този бюджетъ.

А. Ляпчевъ (д.сг): Така се каза.

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Моля, моля. Азъ не искамъ сѣ приказки и сѣ партизанство да се какаме. Въпроситъ сѣ толкова сериозни отъ гледище на държавата днесъ, че ако азъ имамъ отговорностъ, или кабинетътъ, който е тукъ, едновременно иматъ отговорностъ и всички, които въ днешно време работятъ като народни представители и като законодателно тѣло. Тѣй схващамъ азъ днесъ този въпросъ.

Д. Ачковъ (нац.л.о): Това е вѣрно.

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Миналата година бюджетътъ ни остави около 1 милиардъ и 800 милиона лева дефицитъ. Г-да! Ние въ размѣръ на 700 милиона лева въ този бюджетъ направихме икономии, облекчили сме сѣ 500 милиона лева данѣцитъ; значи, при онзи бюджетъ, който ни дадохте сѣ дефицитъ 1 милиардъ и толкова милиона лева, ние го нагаждаме днесъ сѣ 300 милиона лева повече приходи. Това е възможността, която можеше да направи държавата. Какво може да ни даде утрешниятъ день, г. Ляпчевъ? Нито азъ, нито Вие, нито никой отъ насъ не е въ състояние да знае какви стопански условия ще се създадатъ въ свѣта, за да можемъ да предсказваме. Ето яйцата, напиримъ, които бѣха преди две седмици 1-20 л. чифта, гледамъ, днесъ сѣ станали 2-05—2-10 л. чифта, дано щастие то ни поработи да станатъ 2-50 л., та да достигнемъ износа, който бѣше порано. Възможно е. Всѣка държава днесъ стои предъ неизвестностъ и най-голѣмитъ държави сѣ най-уравновесенитъ бюджети, каквито иматъ по традиция, и тѣ стоятъ предъ неизвестности. И при туй положение, г-да, нѣма защо да приказваме. Вие знаете отъ сега още, че дефицитътъ щѣлъ да бжде 1 милиардъ! Но азъ казвамъ, че бюджетътъ си го нареждаме при днешнитъ възможности и то по начинъ, като вземаме всички мѣрки и по разхода, и по прихода, за да го балансираме. Може да не ни се отдаде това, г-да, но нѣма защо азъ да казвамъ днесъ, че бюджетътъ ще свърши сѣ 1 милиардъ лева дефицитъ — нѣщо, което не е право, като се сравни сѣ другитъ бюджети. Правимъ всички усилия да го нагласимъ при днешнитъ обстоятелства по възможностъ да се приближи къмъ уравновесенитъ. Това е то.

Ето защо азъ взехъ думата накратко да се изкажа по тритъ въпроси, повдигнати отъ г. Ляпчевъ, и да ви обясня какъ стоятъ тия въпроси. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

А. Ляпчевъ (д.сг): Азъ съмъ убеденъ, че ако г. министъръ-председателътъ още въ самото начало, когато азъ приказвахъ, бѣше тукъ, щѣше две нѣща да одобри, по-неже ги изказа и той.

Първо, напълно съзнавамъ отговорността на всѣки едного отъ насъ — нека се знае тази отговорностъ и отъ тѣзи, които ми бъркатъ, когато азъ приказвамъ.

Второ, знамъ много добре, че държавата не може да бжде безучастна, когато се наложи нужда да се помогне на нѣщо, което загива, и че трѣбва да се направятъ жертви, за да се спаси. Това сме го правили. Г. министъръ-председателътъ казва, че 350 милиона лева имало загуба отъ храноизноса въ мое време. Подадено е едно питане отъ г. бившия директоръ на храноизноса; надѣвамъ се, че г. министъръ-председателътъ ще му отговори преди да се закрие сесията и ще изясни какъ стои този въпросъ.

Аз съм предвиждал, че ще има една загуба и съм я оставял да легне върху приходите от данъците. Тя е покрита, а не открита. Тя не тежи на никого — нито на Земледелската банка, нито на Кооперативната банка, нито на популярните банки.

Министър-председател Н. Мушанов: На държавата.

Министър Д. Гичев: Един и половина милиарда лева дефицит!

А. Ляпчев (д. сг): Вие тръбваше да бъдете доволни, че ви оставих да събирате 2 милиарда и толкова данъци. Но нещастieto е там, че дойде тежка година и не можете да ги съберете. Разбирам го. Аз съм направил съзнателна жертва, която се покри с приходите от данъците.

Понеже повдигате един друг въпрос, позволете ми да кажа две думи в защита на правдата. Говори се постоянно, че сте заварили лошо положение на фиска. Аз твърдя, че това не е вярно. И ето защо. Вярно е, че както в цял свят, така и в България бюджетът за 1931 г. се приключва с един дефицит от 1 милиард 180 милиона лева или 200 милиона лева максимум. Но вярно е едновременно с това, че г. министърът на финансите в бюджетния проект за приходите дава сведения за постъпления през миналата година от разни непредвидени, по § 69, възлизали на 310 милиона лева. Аз бих желал г. министър-председател да ми каже откъде ги е получил. Вярно е, че вие имате резервите на бившето управление, всевъзможните фондове, с които живеете. Вярно е също така, че аз ходих в Женева, за да успя да постигна една възможност да ви дам 850 милиона лева печалба от насичане на монетите, с които милиони вие живеете. (Възражения от земледелците) Съ тях живеете, но аз ще ви питам как ще живеете идущата година. (Ржкоплъскания от сговористите) Това е факт, какво ми приказвате!

И. Василев (з): Ние живеем с подкрепата на българския народ.

А. Ляпчев (д. сг): Вие какво направихте? Вие всичко издахте. Но нека да бъде отстъпчив.

А. Капитанов (з): Отидохте, че продадохте България. Не Ви е срам!

А. Ляпчев (д. сг): Г. министър-председател аperiра всеки от нас да бъде отстъпчив в настоящия момент.

А. Капитанов (з): Ние Ви дадохме два месеца лѳкуване, а Вие нищо не сте дали на България. Не Ви е срам да приказвате!

А. Ляпчев (д. сг): Да дойда на друг един въпрос, изнесен от идеолога на земледелската група тук, който пада малко финансист.

Министър Д. Гичев: Защо не споменахте за 450 милиона лева годишни плащания, които оставихте като резултат от двата заема?

А. Ляпчев (д. сг): Г. министре на земледелието! Въ всеки бюджет се предвиждат плащания. Това не е отъжнест. Това ще си бъде винаги. Вземете законите по сключването на бюджетите в всички държави и Вие ще намерите в най-добре уредените държави следната процедура. Когато се приключва един бюджет, прави се сметка за всичко, което е изплатено, за всичко, което е наредено да се плати, но което в деня на приключването на бюджета не е платено. И прави се сметка за всичко онова, с което държавата е ангажирана през бюджетното упражнение, но който разход не е извършен, който, обаче, ще легне върху същото бюджетно упражнение. Тези последни две суми се събират наедно и се вписват като действителен разход при приключването на бюджета. И тѳ се влагат в държавната банка на разположение на кредиторите, които в продължение на три години имат право да ги изтеглят. Ако в продължение на три години тѳ не ги изтеглят, тогава тѳ отново се хвърлят в държавното скровище и трѳба да

се предвиждат с специален закон кредити, за да им се плаща. Тѳи щото тѳзи предвиждания, г. министре на земледелието, стават, защото държавният бюджет не е както бюджетът на едно малко стопанство, което с изтичането на годината приключва всичките си разходи. Съ държавния бюджет това не е възможно да стане. Затуй вие имате такива предвиждания от миналата година, ще имате и за тая година.

С. Пачев (з): Где го чукат, где се пука!

Министър Д. Гичев: Г. Ляпчев, извинете! Моята мисъл бѳе съвсем друга. Когато Вие казахте какво сте ни оставили — че сте ни оставили голямо богатство от несъбрани данъци за милиарди — аз Ви напомних за споменете и другото наследство, което оставихте на този народ и на тая държава, а именно да плаща всяка година в плюс на това, което е плащала преди вашите два заема, още близо половин милиард лева за лихви и погашения на тия два ваши заема, благотворният резултат на които държава, народ и стопанство не почувствуваха. Когато се хвалите, хвалете се докрай! (Ржкоплъскания от мнозинството)

А. Ляпчев (д. сг): Г. Гичев! Аз и тук ще се похваля, само че се адресирам до г. министър-председателя да каже, когато той чете тук своя доклад до Обществото на народите и когато казва, че е искал от Обществото на народите кредит на девизи, какво е разбирал той?

А. Пиронков (д. сг): Заем.

А. Ляпчев (д. сг): Кажете, г. министър-председателю, какво разбирате под „кредит на девизи“? Не е ли това заем?

Министър-председател Н. Мушанов: Ще Ви кажа, щом искате тѳи да спорим.

А. Ляпчев (д. сг): Сега ми кажете.

Министър-председател Н. Мушанов: Да Ви кажа. — Когато, като министър-председател, отидох от тук наедно с моите другари, аз отидох от името на цял български народ и на Парламента да кажа пред очит на цял свят и в Париж, че ние не сме дошли като другите балкани да искаме заем. (Ржкоплъскания от мнозинството) Заем не щем — това съм казал аз — което вие не сте помислили не да го кажете, но да го помислите. През всичкото време, докато седѳхме там, на цял свят стана известно — само на г. Ляпчев не стана известно (Ржкоплъскания от мнозинството) — че българската политика не е политика на заеми, че България идва да си изкаже тежкия хал и да каже, че тя иска намаление на нейните задължения, а не нови заеми, чрез които да се обременява отново българският народ. (Ржкоплъскания от мнозинството) Затуй, г. Ляпчев, когато човек иска въпросит да ги поставя на една по-висока база и когато сериозно иска да изложи едно положение, трѳба да не отива в партизански дразнения. Съ първия си апостроф не, а по-право с позволение, което взех от Вас, аз исках по-скоро да Ви помоля да не отивате в такива партизански дразнения.

А. Ляпчев (д. сг): Не съ партизански дразнения, а кажете какво разбирате под „кредит на девизи“.

Нѳкой от мнозинството: Тук не е университет!

Министър-председател Н. Мушанов: Никакъв кредит на девизи не сме искали.

А. Ляпчев (д. сг): Моля Ви се! Вие четохте тук доклада си до Финансовия комитет.

Министър-председател Н. Мушанов: Г. Ляпчев! Ако Вие сериозно приказвате...

А. Ляпчев (д. сг): Най-сериозно приказвам.

А. Пиронков (д. сг): (Казва нѳщо. Възражения от мнозинството).

Министър-председател Н. Мушанов: Моля Ви се, г. Пиронков! Аз съмтам, че г. Ляпчев може да Ви замѳсти в тая работа. Оставете него да говори.

А. Капитановъ (з): Тоя път той видѣ зорѣ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Моля Ви се. — И действително, когато за цѣлия свѣтъ е известно, когато винаги се говори за заеми, че искатъ да дадатъ аванси на Унгария, на Гърция, на Ромъния, на Австрия, Вие чули ли сте, г. Ляпчевъ, нѣкъде въ преговоритѣ, които имахме съ банкеритѣ въ Обществото на народитѣ, въ Финансовия комитетъ, да се говори, че и на България трѣбва да се отпустне заемъ или въобще да става въпросъ, че българската държава иска заемъ или аванс? Азъ смѣтамъ, че въ това отношение ние трѣбва да бждемъ наясно и почетено да се държимъ. Тая наша политика е възнестена още отъ първия денъ на идването ни на власт. Нѣма защо сега да се правятъ такива партизански експлоатации, за да се умаловажаватъ сериозни придобивки или пъкъ да се покриватъ нещастията. Действително, нещастие е за тая страна, че тя дойде до този халъ. Ако искате да се върщаме на работи отъ миналото, азъ ще Ви кажа, че и по стабилизационния заемъ и по бѣжанския заемъ съмъ говорил по два часа и съмъ се борилъ съ Васъ, както и Ваши другари, като г. Мишайковъ, се бориха, които ви предрекоха, че следъ две години вие ще изчерпите всичкитѣ кредити, които ви се даватъ. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството) И когато ние дойдохме на власт, отъ 5-тѣ милиарда лева заеми, които бѣхте сключили, заварихме само 120 милиона лева въ Българската народна банка. Това е истината, г-да! (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

А. Ляпчевъ (д. сг): Г. министъръ-председателъ ми обяснява, че тукъ не е прочелъ, че иска кредитъ на девизи, а той го прочете по доклада до Обществото на народитѣ — справете се съ дневницитѣ — първо, и, второ, че не е искалъ заемъ. Вие го взехте предзарително, г. министъръ-председателю, защото азъ Ви го извоювахъ — 850 милиона лева.

Отъ мнозинството: Ей-й-й! (Възражения)

А. Ляпчевъ (д. сг): Безъ тия пари нѣмаше да можете да живѣте и да платите заплатитѣ на чиновницитѣ. Това е фактъ. Иначе щѣхте да търсите отъ нѣкъде. Отъ кѣде щѣхте да търсите — не знамъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Г. г. народни представители! Това е вѣрно. И знаете ли каква благодатъ се даде на българския народъ? Че се насѣкоха за единъ милиардъ лева сребърни пари, които струватъ 90 милиона лева, и взеха 800 милиона лева данѣкъ отъ българския народъ, за да могатъ по този начинъ да си уравнишатъ бюджета! (Ржкоплѣскания отъ мнозинството) Това ли ви е печалбата?
И това било хвалба!

А. Пиронковъ (д. сг): Кой ги взема тия пари? — Вие.

Председателствувашъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Вѣрно е, че ние използвахме тѣзи печалби, които останаха отъ насичането на монетитѣ, но както знаете, не ни ги даваха и ние се борихме предъ Финансовия комитетъ да ни ги даде за нуждитѣ на бюджета, което и стана. И Вие се хвалите съ туй, че сте ни оставили печалбата отъ насичането на монети, което винаги значи да вземешъ единъ скритъ данѣкъ отъ населението, между което пласирашъ паритѣ. До туй сръдство като се дойде, така е. До туй сръдство и ние можемъ да прибѣгнемъ — да пустнемъ монети за 90 милиона лева и да вземемъ отъ българския народъ 900 милиона лева. Но, слава Богу, въ този път ние не вървимъ.

А. Ляпчевъ (д. сг): Да приключимъ пренията съ г. министъръ-председателя.

Отъ мнозинството: Най-добре!

А. Ляпчевъ (д. сг): Въ всѣки случай, благодарение на това, което намѣрихте отъ насъ, вие нѣмахте нужда да търсите пари за заплатитѣ на чиновницитѣ. Ако нѣмаше тия пари, щѣхте да видимъ какво щѣхте да правите.

Сега да дойдемъ до другъ единъ въпросъ, който по-вдигна г. Бешковъ. Г. Бешковъ съзнава, че като ще се заличатъ 350 милиона лева отъ поземелния данѣкъ, трѣбва, добавя той веднага, съ нѣщо да се покриятъ, защото увеличенията, които е предвидѣла бюджетарната комисия по други приходни пера, сѣ не само фиктивни, но, азъ бихъ казалъ, сѣ нѣщо много по-лошо. И ако единъ човѣкъ съ

здравъ разумъ погледне какъ се процедира у насъ, какъ се увеличаватъ приходнитѣ пера, тукъ съ 50 милиона, тамъ съ 40 милиона, той ще каже, че тази държава съсемъ е изгубила пусолата. Г. Бешковъ каза, че трѣбвало да се въведе новъ данѣкъ — данѣкъ върху оборота. Открилъ Америка! Г. Бешковъ! Ако познавате нашия данѣкъ, тѣй наречения гербовъ сборъ, Вие ще знаете, че всичко онова, което може да се улови въ оборота, е уловено чрезъ гербовия налогъ, чрезъ гербовитѣ марки. Тѣ даватъ 400 милиона лева приходъ на държавата.

П. Стоевъ (раб): Нови, червени гербови марки.

А. Ляпчевъ (д. сг): Какви ще ги правятъ сега не знамъ.

По този случай искамъ да направя една бележка на г. министра на финанситѣ — не за сръдня, а за разбирателство — по едно много неправилно законодателство. Азъ чухъ тукъ да се чете предложение за освобождаване отъ данѣкъ, мито и пр. и пр. доставката на гербовитѣ марки. Като предложение би могло да се приеме, ако ни се каже, че е сключенъ договоръ съ нѣкой, който да отпечати гербови марки, вмѣсто да ги печатаме въ Държавната печатница, и се освобождава той по договоръ отъ тия задължения. Но да се приеме като едно трайно, продължително действие, че гербовитѣ марки, ако се донесатъ отъ чужбина, нѣма да плащатъ мито, такси и т. н. — това е нередовно. Това трѣбваше да стане съ законъ на три четения, а не съ предложение.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Г. Ляпчевъ! Позволете.

А. Ляпчевъ (д. ссг): Да не се дразнимъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Нѣма да се дразнимъ. Нека кажа две думи и по този въпросъ. Въ договора за заема отъ 1902 г., който се гарантира съ бандерола и съ гербовитѣ марки, е постановено, че гербовитѣ марки трѣбва да се печататъ вънъ и то само въ дветѣ фабрики, които се покажатъ отъ г. Шарло. Всички правителства — както това на г. Ляпчевъ, на Народния блокъ — сѣ длѣжни да печататъ марки само въ тия две фабрики. Когато дойдохме ние на власт и стана нужда да печатимъ гербови марки, ние успѣхме да извоюваме правото да ги печатимъ и въ други фабрики — въ една английска и въ една полска — и вмѣсто да платимъ 14.000.000 л., платихме само 1.800.000 л. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството) Може би това г. Ляпчевъ да не го знае, но на мене ми е известно. Сѣщото е и съ бандеролитѣ, които, пакъ по договорни задължения на България, сме длѣжни да печатимъ само на едно мѣсто. За напечатването на бандеролитѣ ние сега плащаме 12.000.000 л. Азъ съмъ убеденъ, че ще можемъ да извоюваме и за тѣхъ малко по-голяма свобода и, вмѣсто за 12.000.000 л., да ги печатимъ за 2—3 милиона лева. Азъ смѣтамъ, че г. Ляпчевъ, ако знаеше какъ стои въпросътъ за гербовитѣ марки и че ние сега, вмѣсто за 14 милиона, ги печатимъ за 1.800.000 л., нѣмаше никога да се залови за този въпросъ.

А. Ляпчевъ (д. сг): Не азъ се залавямъ пакъ. Вие трѣбваше да внесете предложение за одобрение, че на едн-коя-си фабрика подъ трѣгъ давате отпечатването на гербовитѣ марки и въ този единственъ случай се освобождаватъ отъ мита, такси и пр. Но ако го направите, както трѣбва да бжде, нормално, вие не можете, когато давате на трѣгъ отпечатването на гербовитѣ марки, да го направите съ предложение, а трѣбваше да го направите съ законъ. Това е редътъ, па макаръ че азъ по този въпросъ, споредъ г. Мушановъ, който разбира тия работи по-тънко, да съмъ профанъ! А кога и какъ сѣ отпечатвани, знаете, г. г. народни представители, че това сѣ въпроси на пазаръ. Ако азъ взема да ви разправамъ, да ви припомнямъ колко плати държавата презъ времето на Земледѣлския съюзъ въ Америка за банкнотитѣ, здраве му кажи! Но да оставимъ тая работа, тя е дълга и широка.

Сега по въпроса за данѣка върху оборота. Данѣкъ върху оборота фактически у насъ чрезъ гербовитѣ марки, чрезъ гербовия сборъ сѣществува. Ако го въведете, вие ще трѣбва въ много случаи да отмиѣните закона за гербовия налогъ и да намалите приходитѣ на държавата. Азъ нѣма да кажа, като г. министъръ-председателя, че вие ще наложите единъ данѣкъ, за да вземете отъ народа и пр. и пр. Шомъ е данѣкъ, той е принудителенъ и се взема.

Кой въ тая държава има интересъ отъ данѣкъ върху оборота? Вие знаете какво значи данѣкъ върху оборота.

Министъръ Д. Гичевъ: Никой не ви е предложилъ такъвъ проектъ.

А. Ляпчевъ (д. сг): Г. Бешковъ, идеологът на Земледѣлския сѣюзъ.

Министъръ Д. Гичевъ: Когато дойде такъвъ проектъ, тогава ще говоримъ.

А. Ляпчевъ (д. сг): Ако това сега само се приказва, то наесенъ ще дойде.

А. Николаевъ (з): Г. Бешковъ каза, че това е лично негово мнение.

Д-ръ И. Бешковъ (з): Г. Ляпчевъ! Най-напредъ трѣбва да разберете, че данъкъ върху оборота, за който азъ пледирамъ, е едно, а гербовъ налогъ е друго. Ако тая работа още не сте я разбрали, жалко!

А. Аврамовъ (з): Той разбира всичко, ама се прави на ибриямъ-башия!

Д-ръ И. Бешковъ (з): Азъ говоря за данъкъ върху оборота такъвъ, какъвто съществува въ Германия, въ Чехия и т. н.

А. Ляпчевъ (д. сг): Когато дойде да го правите, пакъ съ гербови марки ще го правите. Но едно трѣбва да знаете, че той ще бѣде много по-тежъкъ отъ гербовия сборъ. Той ще бѣде въ много по-големи размѣри. Ще бѣде ли по-добре за страната, за земледѣлца ще бѣде ли добре? Той е единъ косвенъ данъкъ, който ще даде въ резултатъ следното нѣщо: единъ търговецъ, който плаща 20% данъкъ върху оборота, при изчисленията на своята печалба ще прибави и тия 20%. Тогава за какви облекчения приказвате вие? Но вие сте прави въ едно — на което азъ сега идвамъ — давали сте обещания. И едно отъ най-сѣщественитѣ обещания е, да се бутне тази нещастна бѣлгарска монета. Това се говори открито — нѣкакъ малко да се бутне, както я бутнали въ Англия. Английската лира отъ 20 шилинга сега струва 16, а нашиятъ левъ струва 27 пѣти по-малко; тамъ съ $\frac{1}{4}$ намаление, а у насъ 27 пѣти по-малко. Ние не сме я бутнали, ами сме я здраво тласнали, та е паднала 27 пѣти. Г. Аврамовъ каза: трѣбва да я бутнемъ още, и като я бутнемъ, да я спремъ. И той ни рисува онова благодатно време, когато на свободната борса тукъ въ София работитѣ чудно се уреждали. Знаемъ ги тѣзи времена! Тогава агентитѣ на полицията по жглитѣ около борсата постоянно ловѣха спекулантитѣ и монетата, която днесъ имаше една стойностъ, не се знаеше утре каква ще бѣде. Тогава нѣкой, ако продаде жито и вземе 100 л., като преспи, тѣзи 100 л. може да иматъ вече покупателната сила на 20 л. Единъ работникъ има нужда отъ здрава монета; тя му гарантира труда.

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: Крокодилски сълзи!

А. Ляпчевъ (д. сг): Разберете всички, че едритѣ индустриалци и спекуланти иматъ интересъ да се бутне монетата, тъй като надницата мѣчно се качва, а монетата бързо пада. Какъ вие смѣте да говорите такива нѣща? Каква борба ще водите вие съ тѣхъ при вашитѣ законоположения? Нищо не разбирате. И когато ви слушамъ да говорите за освобождаване отъ поземеленъ налогъ на 150 декара, на 100 декара и т. н., казвамъ си: думбазитѣ, увѣрявамъ, не сѣ въ Демократическия сговоръ, или ако сѣ, тѣ намиратъ защита у насъ.

Х. Чолаковъ (з): Тежко имъ!

А. Ляпчевъ (д. сг): Вие сте най-добритѣ имъ защитници.

Нѣкой стъ земледѣлцитѣ: Лазаръ Станевъ се смѣе.

П. Стоевъ (раб): Право казва.

А. Циганчевъ (з): Да се отбележи, че Петко Стоевъ казва, че право казвалъ. (Пререкания между земледѣлцитѣ и работницитѣ. Глъчка)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

А. Ляпчевъ (д. сг): Какъ така си играете съ тѣзи въпроси? И тъй, бутането на монетата, данъкътъ върху оборота, намаляването на поземелния данъкъ, всички тѣзи идеи, които ги чухме, на пръвъ погледъ сѣ приятни, но това, което ще дадатъ като резултатъ, ще бѣде много нещастно за страната. Това показва, че вие сте забравили

основното правило за управника. Г. министъръ-председателъ го знае. Азъ ще му го припомня — ще ми позволи това. Управникътъ не може да дава надмощие на нѣкакви отдѣлни интереси. Той ще даде надмощие на общото, на онова, което засѣга грамадното мнозинство въ страната...

А. Циганчевъ (з): Точно това ще направимъ.

И. п. Рачевъ (з): Тая теория осемъ години кѣде я държахте?

Д-ръ И. Бешковъ (з): Съ тѣзи ваши интриги останхте тамъ. (Сочи оппозицията)

А. Ляпчевъ (д. сг): Единъ вашъ другаръ, пакъ отъ съзнание на грѣшкитѣ, които вършите, дойде да каже: този, който има до 50 декара, той има и други приходи, не само отъ земята; той работи при нѣкой другъ, въ нѣкоя фабрика, синъ може да е пратилъ, и този стопанинъ единъ видъ го изкара като въ по-благоприятно положение, отколкото онзи, който има 150 декари.

Х. Чолаковъ (з): Не го каза така.

А. Ляпчевъ (д. сг): Ако не бѣхте Вие, другъ отъ Вашитѣ другари следъ Васъ разсѣждаваше така.

Д-ръ И. Бешковъ (з): Нищо подобно, г. Ляпчевъ. Позволете ми да се поясня. Азъ казахъ, че този, който има 20 или 30 декара земя, по-лесно ще плати поземелния ѝ данъкъ, отколкото онзи, който има 150 декара земя.

А. Ляпчевъ (д. сг): Е, не било по вратъ, та било по шия!

Д-ръ И. Бешковъ (з): Затова, защото тоя, който има 150 декара, той ще плаща поземелния данъкъ само отъ дохода на земята, а онзи има и другъ, страниченъ доходъ. Касае се само за поземелния данъкъ, а не за начина на живота и не за срѣдствата на едно стопанство. Тамъ Вие не желаете да ме разберете!

Г. Костовъ (раб): По логиката на г. Бешкова, трѣбва да се освободятъ едритѣ земледѣлци!

П. Стоевъ (раб): Значи, който има 20 декара, ще се обложи съ поземеленъ данъкъ, а който има 2000 декара, ще се освободи!

Х. Чолаковъ (з): Кой има 2000 декара?

П. Стоевъ (раб): 150 декара да сѣ.

Х. Чолаковъ (з): Иска цѣлиятъ данъкъ да се махне.

А. Ляпчевъ (д. сг): Разбирамъ държавната помощъ, която трѣбва да имъ се дава, поради тежкото положение, въ което се намиратъ, но не разбирамъ да се намаляватъ източниците за покриването на тая държавна помощъ. Разбирамъ всичко онова, което е обективно, което се дължи на нещастия и т. н., но азъ не мога да се съглася съ ония ваши искания, които се дължатъ изключително на вашитѣ програми, на вашитѣ невъзможни за изпълнение обещания. Съ тѣхъ не мога да се съглася, защото тѣ не даватъ резултатъ. Както щете да се въртите, вие не можете да освободите бѣлгарския народъ отъ плащане на данѣци. Ще плаща, докогато не сте решени да го освободите не, но докогато не освободите държавата да извършва службитѣ, които трѣба да върши за себе си и да удовлетворява неговитѣ нужди. Не може друго-яче.

А. Циганчевъ (з): Никой не отрича, че трѣбва да се плащатъ данѣци.

А. Ляпчевъ (д. сг): Вие ще търсите приходи и ги търсите въ най-нещастни форми досега. Азъ не съмъ теоритикъ на това, че е желателно косвенитѣ данѣци да се махнатъ — тѣ не могатъ да се махнатъ — но винаги съмъ се мѣчилъ, винаги съмъ поддържалъ и на практика съмъ прилагалъ това — г. министъръ-председателъ бѣше мой другаръ и знае — по възможностъ и прѣкиятъ данъкъ да даде, което може. А вие изглежда, че имате едно стремление да хвърлите прахъ въ очитѣ на този народъ, че му намалявате туй или онуй, че му опрощавате данѣци сега, че му опрощавате дългове, че му опрощавате не знамъ какво и въ края на краищата ще дока-

рате една истинска държавна катастрофа. Моят режим не е докарвал катастрофа.

Отъ мнозинството: Хайде де!

А. Ляпчевъ (д. сг): Моят режим ви остави пари, съ които живяхте. (Възражения и тропания отъ мнозинството. Ръкоплъскания отъ сговориститъ. Пререкания между земледѣлцитъ и сговориститъ)

Нѣкой отъ земледѣлцитъ: (Къмъ Ф. Рафаиловъ) Ти си мерзавецъ!

Ф. Рафаиловъ (д. сг): Ти си мерзавецъ!

Н. Стамболиевъ (з): Това е цѣла провокация, г. Ляпчевъ. Ако не бѣха 7-тъ милиарда отъ заеми, нѣмаше да се крепите на власт 8 години.

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Силно звѣни)

Н. Стамболиевъ (з): (Къмъ А. Ляпчевъ) Каква наглостъ? Приказвате още! Трѣбва да си посипете главитъ съ пепелъ! (Пререкания между Ф. Рафаиловъ и нѣкои отъ земледѣлцитъ)

И. Василевъ (з): (Къмъ Ф. Рафаиловъ) Търгаши!

Ф. Рафаиловъ (д. сг): Ти си мошенникъ!

А. Капитановъ (з): Ти си страхливецъ! Отъ тамъ (Сочи работницитъ) дойде тукъ. (Сочи сговориститъ)

Ф. Рафаиловъ (д. сг): Ти си мръсникъ, вагабонтинь!

А. Капитановъ (з): Политически бездомникъ, хайванинь!

Ф. Рафаиловъ (д. сг): Ти си хайванинь. Идиотъ!

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Силно звѣни)

П. Попивановъ (з): (Къмъ Ф. Рафаиловъ) Ти си политически пунташинъ! (Глъчка)

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звѣни) Моля тишина, г-да. Има думата г. министър-председателятъ.

Министър-председателъ Н. Мушановъ: Моля ви, г-да, заемете си мѣстата. Моля ви се, за какво се дразните? Какво каза г. Ляпчевъ? Че той е щастливъ, че България не дойде до катастрофа. Но тя не дойде не по неговитъ усилия, а поради усилията на българския народъ, който изпрати тукъ представителитъ на Народния блокъ. Това да се разбере.

Отъ мнозинството: Браво! (Ръкоплъскания)

Министър-председателъ Н. Мушановъ: И азъ се чуда защо има да се дразните. (Възражения отъ сговориститъ) Азъ съмъ убеденъ, че г. Ляпчевъ, като демократъ, ще каже, че народътъ имаше по-здравъ разумъ, отколкото неговото управление, защото той спаси България и него. (Ръкоплъскания отъ мнозинството)

А. Ляпчевъ (д. сг): Г. Ляпчевъ ви даде всичката възможност да се шири вашата демагогия. (Тропане отъ мнозинството) На демагогията се дължи да сте тукъ. (Възражения отъ мнозинството). (Глъчка)

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звѣни)

А. Ляпчевъ (д. сг): И нѣма никакво друго срѣдство грешу тази демагогия, освенъ да ви се каже: заповѣдайте да направите по-добро. (Възражения отъ мнозинството)

Министър-председателъ Н. Мушановъ: Квитъ сме сега. Да започнемъ работа. (Възражения отъ сговориститъ. Глъчка)

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звѣни) Моля, тишина, г-да.

Има думата народниятъ представител г. Петко Стоевъ.

П. Стоевъ (раб): (Отъ трибуната) г. г. народни представители! Преди мене г. Ляпчевъ, не защото той е сторонникъ на освобождаването трудящитъ се маси отъ данъци, а само отъ демагогски съображения, . . .

Отъ мнозинството: А-а-а!

П. Стоевъ (раб): . . . се опита да изобличи данъчната политика на народоблокарското правителство. Съ своитъ демагогски фрази, съ своитъ закачки и запитвания тукъ той искаше само да ви изобличи и да нахвърли картината предъ всичките насъ и васъ, отъ която ясно се вижда, както той самъ каза, че по нищо не се различава данъчната и бюджетна политика на Народния блокъ отъ политиката на сговористическото правителство. И действително тая политика по нищо не се отличава. Ще ви кажа защо.

Въ моята речъ по бюджетопроекта на Министерството на финанситъ азъ изтъкнахъ положението, че при съществуването на днешната капиталистическа система, при съществуването на днешнитъ начини на производство и на развъзна, при съществуването на днешната система на събиране данъци, капиталистическата класа отъ града и селото никога не може да бѣде обложена да плати данъци. Освенъ това, ако си спомняте, още когато се развиха първоначално дебатитъ по принципъ по бюджетопроекта, г. Ляпчевъ направи единъ апострофъ на г. министъръ Стефановъ по въпроса за така нареченитъ данъчни облагания на индустриалцитъ. Г. Ляпчевъ каза тогава: „Ами забравяте ли прехвърлянето?“ Кое прехвърляне? Касасе въпросътъ за онова облагане, което се прави на капиталиститъ привидно, формално, а съ течение на времето капиталиститъ го прехвърлятъ върху трудящитъ се по различни начини. Днесъ г. Ляпчевъ разкри още единъ пътъ тая дискретност на днешната данъчна система, а именно, че каквито и облози да се правятъ днесъ, буржоазната класа, къмъ която и той принадлежи, нѣма да бѣде обложена. И той ви каза: „Вие освобождавате отъ данъкъ тия и тия, обаче предвиждате данъкъ върху дохода, предвиждате косвени данъци, които въ края на краищата се плащатъ пакъ отъ ония, които консумиратъ, а не отъ ония, въ чиито ръце отиватъ доходитъ, не отъ ония, които притежаватъ стокитъ“.

Значи отъ демагогски съображения, желяйки да разоблачи Народния блокъ, г. Ляпчевъ смъкна маската на оная класа, чиито интереси той най-зорко, най-решително е защищавалъ цѣли 8 години, чиито интереси защищава и днесъ.

Но, г. г. народни представители, при дебатитъ на всѣки единъ законопроектъ, по всѣко едно законодателно предложение, или по каквото и да било друго, ораторитъ на Народния блокъ обичатъ да излизатъ тукъ и да декларирайтъ, че датата 21 юний е синуръ въ историята на българския народъ.

Л. Станевъ (раб): Вергилий Димовъ постави тоя синуръ.

П. Стоевъ (раб): Обаче, за да се убедимъ ние трудящитъ се, че действително тая дата е синуръ, трѣбва да има доказателства, трѣбва да има аргументи, трѣбва да има факти, които да докажатъ това твърдение.

Министър-председателъ Н. Мушановъ: Самиятъ фактъ, че ти можешъ да говоришъ въ Народното събрание глупости, показва, че тая дата е синуръ. Глупостта говоришъ!

П. Стоевъ (раб): Моля. Никакви глупости. Много сериозно ви говоря, защото г. Ляпчевъ сериозно ви изобличи.

Министър-председателъ Н. Мушановъ: Защото иначе Петко щѣше да си свие опашката нѣкъде и нѣмаше да се покаже. (Ръкоплъскания отъ мнозинството)

Д. Ачковъ (нац. л. о): Значи той има опашка! И тоя комплиментъ не е голѣмъ.

П. Стоевъ (раб): По какво трѣбва да се различава една политика отъ друга, за да може да се мисли, че има синуръ? Първо, по ония положения, които ще денасятъ блага на народнитъ маси. А това се познава по данъчната политика и по вътрешната политика на страната. И ние питаеме трудящитъ се маси, ние питаеме селянитъ, които ви избраха на 21 юний, почувстваха ли нѣкъде тоя синуръ въ вашата вътрешна политика? Не е ли и днесъ, както презъ времето на сговористическия режимъ? Не падатъ ли хора убити по улицитъ? Не разгонватъ ли се и днесъ събранията на трудящитъ се? Не преследватъ ли се стачкитъ?

Т. Мечкарски (з): Глупости приказвашъ.

П. Стоевъ (раб): Не устройватъ ли и днесъ процесъ като тоя, който бѣше устроенъ вчера въ Софийския окръженъ създъ, който продължава и днесъ?

И. Василевъ (з): Съгласенъ ли си за 15 дена да се върне сговористкиятъ режимъ?

П. Стоевъ (раб): Не ставатъ ли и днесъ отвлечения съ автомобили, не се ли отвлечатъ хора насилъ?

Д. Влаховъ (з): То е само за комунистите.

П. Стоевъ (раб): По вътрешната политика толкозъ. Искамъ да ви кажа нѣколко думи по данъчната политика, която характеризира стопанската политика, за да видите, че действително нѣма никакъвъ синуръ. Ние казваме, че тоя бюджетопроектъ, който разглеждаме, не е освенъ копие на сговористкия, че всички данъчни тежести ще тежатъ върху грѣба на народнитѣ маси, че пакъ отъ тѣхъ ще се изсмукватъ тия данъци. Колкото щете и да извъртате формулитъ и законитѣ, всички данъци ще ги изсмукватъ пакъ отъ тамъ, откъдето сѣ изсмуквани и по-напредъ. Затуй не може да говорите, че е нѣкакъвъ синуръ 21 юний, не може да говорите, че има разлика между данъчната политика на Сговора и вашата. И сега народнитѣ маси ви казватъ съ право, че вие сте Сговоръ № 2.

В. Коевски (нац. л): Народътъ не, а вие го казвате това, по поръчка отъ Русия.

П. Стоевъ (раб): Това го казватъ вашитѣ избиратели. Даже, г. Коевски, единъ ораторъ тукъ — г. Янакиевъ — каза: „Само приказваме, нищо не вършимъ, никаква разлика нѣма“.

В. Коевски (нац. л): Янлъшъ си.

П. Стоевъ (раб): Не съмъ янлъшъ. Ще го питате. Трѣбваше да го слушате преди малко.

А. Капитановъ (з): Искате ви се да бѣде така, но, за голѣмо ваше съжаление, не е така.

П. Стоевъ (раб): Вѣрвашъ ли каквото приказвашъ?

А. Капитановъ (з): Азъ знамъ какво приказвамъ и вѣрвамъ въ това, което приказвамъ, но васъ ви боли.

П. Стоевъ (раб): Да отидемъ по-нататъкъ. Настоящиятъ бюджетопроектъ за приходитѣ на държавата стоварва върху грѣба на трудящитѣ се маси отъ градове и села една тежестъ отъ около 6 милиарда лева, когато по миналогодишния бюджетъ сѣ постѣпили около 5.158.000.000 л. Вие предвиждате сега да постѣпятъ повече приходи отколкото сѣ били събрани миналата година; следователно, нѣма никакво намаление на данъцитѣ.

Но да видимъ, когато не само не се намаляватъ данъцитѣ, но даже се увеличаватъ, какъ вървятъ податнитѣ сили на онѣзи, които ще плащатъ тѣзи данъци.

По едно изчисление на г. проф. Стояновъ и на други, въ 1911 г. общиятъ националенъ доходъ е билъ 44 милиарда и 469 милиона лева, което е равно на 1 милиардъ и 447 милиона златни лева, или по 376 златни лева на човѣкъ — при единъ бюджетъ, равняващъ се общо тогава на 4 милиарда 950 милиона лева днешни пари. Презъ 1926 г., въ Ляпчево време, въ първитѣ му медени месеци отъ поемане властта, националниятъ доходъ се изчислява на 40 милиарда 447 милиона лева, равни на 1 милиардъ и 493 милиона златни лева, или по 275 златни лева на глава, при бюджетъ 6 милиарда 594 милиона лева. За 1931/1932 г. националниятъ доходъ се изчислява на 27 милиарда лева, равни на 1 милиардъ 145 милиона златни лева, или по 191 златни лева на глава, при държавенъ бюджетъ, предвиждащъ постѣпления 6 милиарда лева.

Какво показва това? То показва, че докато общата стойностъ на националниятъ доходъ е спаднала решително, почти наполовина, данъцитѣ сѣ увеличили. И презъ тази година, за която вие гласувате бюджетъ, процесътъ на обедняването, процесътъ на намаляването на националниятъ доходъ, вследствие на стопанската криза, се разраства, задълбочава се, отива все надолу и надолу. А въ сѣщото

това време бюджетътъ съвсемъ не е намалявъ; напротивъ, въ сравнение съ онова, което е постѣпило миналата година, той е увеличенъ. Следователно, по никакъ начинъ вие не можете да говорите, че въ бюджетната си политика, въ изсмукването на жизнени сили въ видъ на данъци отъ народнитѣ маси вие имате нѣкакъвъ плюсъ: напротивъ, имате единъ минусъ.

Ето защо, вие не можете да говорите за никакъвъ синуръ на 21 юний. Отъ кого се събиратъ тѣзи срѣдства? Всички срѣдства на държавата се събиратъ отъ трудящитѣ се. Азъ ви казвамъ, че вие не можете да обложите капиталистическата класа, защото самата система я освобождава отъ плащане на данъци. Тази класа нѣма да плати данъци. Всичко плащатъ тѣзи, които се трудятъ, които работятъ въ градове и въ села. Но понеже миналия пътъ, когато говорихъ по бюджетопроекта на Министерството на финанситѣ, азъ се спрѣхъ върху това положение, сега ще искамъ да се спра върху приходнитѣ пера въ вашия бюджетъ, за да видите, че това, което казвамъ, е така.

Поземелниятъ данъкъ е единъ прѣкъ данъкъ. Решава се да бѣдатъ освободени отъ този данъкъ всички земледѣлци, които иматъ до 100 декара земя, или, по-право, определя се единъ екзистенцъ-минимумъ отъ 100 декара необлагаеми, и смѣта се, че съ това ще бѣдатъ заблудени селскитѣ маси, че Народниятъ блокъ върши нѣкакво облекчение на данъчната тежестъ на селянина.

Това не е вѣрно, затуй защото и миналата година селянитѣ не сѣ платили тоя данъкъ, защото не могатъ да го платятъ, и вие идвате само да оформите едно съществуващо положение. Обаче селянитѣ не чакатъ това — да оформите вие едно съществуващо положение; тѣ чакатъ облекчение на своя стопански халъ, на своето бедствено положение; тѣ чакатъ да бѣдатъ освободени отъ ония тежести, които вие имъ трупате общо съ бюджета; тѣ накатъ да бѣдатъ освободени отъ всички ония тежести, които имъ стоваря днесъ стопанската криза.

Съ намаляването на поземелния данъкъ вие вършите ли това, което тѣ чакатъ? Не. Че това, което вие вършите, действително е единъ демагогски приѣомъ — само да се залъжатъ маситѣ — показва фактътъ, че тази цифра, която намалявате отъ поземелния данъкъ, вие я хвърляте пакъ изключително върху тѣхния грѣбъ. Кѣде я хвърляте? Вие я хвърляте върху ония произведения, които селскитѣ маси консумиратъ; вие я хвърляте върху тютюна, върху виното, върху ракията, върху всички ония косвени данъци, които селянитѣ, при консумацията, ще трѣбва да платятъ. И понеже селянитѣ ще бѣдатъ принудени ешекъ-гиби да купуватъ, за да се хранятъ, плащането на тия косвени данъци ще стане сигурно, когато иначе тѣ не плащаха поземелния данъкъ, защото не можеха да го платятъ.

Тѣй че приказкитѣ, какво че вие създавате нѣкакво голѣмо облекчение на селянитѣ, като оставате единъ необлагаемъ екзистенцъ минимумъ отъ 100 декара земя, сѣ само приказки за тонковци, тѣй като намаляването отъ поземелния данъкъ вие прехвърляте върху другитѣ приходни пера, които лѣгатъ главно върху работническата класа и селскитѣ трудящи се маси. Защо? Ще ви кажа.

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: Хичъ не ви уйдисва.

П. Стоевъ (раб): Трудовата повинностъ, военниятъ данъкъ, митата, приходитѣ по § 14 отъ магазинажъ, статистическо право, пломби, такси — всичко това сѣ косвени данъци, които се разхвърлятъ и падатъ върху трудящитѣ се маси. И понеже тия маси купуватъ стоки, тѣ ще плащатъ тоя данъкъ ешекъ-гиби, който иначе миналата година не е платенъ.

Азъ изразявамъ мнението на нашата партия, че ние сме за премахване на поземелния данъкъ за всички трудящи се селски маси, които иматъ общъ доходъ до 36.000 л. годишно. Азъ искамъ само да подчертая, че съ това, което вие вършите, съвсемъ не ги освобождавате отъ тоя данъкъ, а го прехвърляте отъ едно перо на друго, и по такъвъ начинъ искате да си направите, така да се каже, рекламата предъ селскитѣ маси, че вършите дѣлото на селскитѣ маси.

По-нататъкъ. Бюджетътъ, който предвижда постѣпления отъ данъци, споредъ нашата парламентарна група, е единъ фиктивенъ бюджетъ: тѣй както е предвиденъ, безъ вие да усилите всичкитѣ си мѣрки на екзекутивно събиране на данъци, последнитѣ нѣма да постѣпятъ, . . .

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: Още по-хубаво за васъ.

П. Стоевъ (раб): ... затуй защото стопанската криза се задълбочава, затуй защото търговията, външна и вътрешна, консомацията, оборотът, гербовите марки, договорните отношения — всичко това е свързано, скъсано от стопанската криза, и вие не можете да се надявате на постъпления даже от тия косвени данъци, които предвиждате. Въ края на краищата вие ще тръгнете по пътя на екзекутивното събиране на всички данъци, защото другъ изходъ нѣма въ това отношение за васъ. Може да има изходъ само тогазъ, когато властта падне въ ръцете на самите работници и селяни, които ще обложатъ капиталистическата класа, която днесъ е необложима, и които ще намѣрятъ начинитѣ и срѣдствата, за да я обложатъ и да освободятъ себе си отъ плащане непоносими данъци.

Но, г. г. народни представители, освенъ поземелния данѣкъ, който вие разхвърлихте като косвенъ данѣкъ, въ бюджетопроекта е предвиденъ и данѣкъ занятию. Единъ отъ преждеговорившиятъ каза, че този данѣкъ засѣга пакъ дребосѣйка и той лѣга пакъ върху трудящитѣ се. Данѣкътъ върху овцетѣ и козитѣ, който е прѣкъ, пада сѣщо върху трудящитѣ се селяни. И той е отъ онѣзи данѣци, чието събиране е сигурно, защото миналата година е било предвидено да постѣпятъ 60 милиона лева, а сѣ постѣпили 55 милиона лева. Тази година се предвиждатъ пакъ 60 милиона лева да постѣпятъ, защото постѣпленията отъ беглика се осигуряватъ винаги. И вие ако бѣхте искрени радатели и защитници на селскитѣ трудови маси, трѣбваше да премахнете този данѣкъ върху дребния добитѣкъ, който се плаща винаги отъ трудящитѣ се селяни, а не отъ капиталистическитѣ елементи въ селото. Бегликътъ се плаща отъ ония селяни, които държатъ овце, кози и т. н., а едритѣ притежатели такѣвъ дребенъ добитѣкъ нѣматъ. Това сѣ все дребни сѣществувания, това сѣ дребнитѣ селяни, това сѣ най-много отъ срѣднитѣ, и този данѣкъ отъ 60 милиона лева пада върху тѣхъ. И освобождавайки ги само отъ около 50 милиона лева поземеленъ данѣкъ, колкото сѣ платили миналата година, вие нищо не мислите за освобождаването имъ отъ беглика, отъ данѣка върху овцитѣ и козитѣ. Вие поставяте сѣщитѣ такси: 11 л. и 8 л., колкото сѣ били миналата година, когато цената, стойността на дребния добитѣкъ тази година въ сравнение съ миналата година е паднала сравнително много. Тѣй че данѣчнитѣ тежести на селскитѣ маси растатъ.

Минавамъ по-нататѣкъ. Всички косвени данѣци, които сте предвидили въ бюджета, сѣщо така падатъ върху трудящитѣ маси, безъ изключение. И тия мѣрки, които финансовиятъ министъръ е предвидѣлъ за осигуряване постѣпленията по тазгодишния бюджетъ, сѣ все по пътя на облаганията съ косвени данѣци. И това, което вие сега предлагате за данѣкъ върху оборота, това е пакъ единъ косвенъ данѣкъ, който, така да се каже, ще осигури реализиране постѣпленията по бюджета. Защото данѣкъ върху оборота значи, че като си купишъ единъ хлѣбъ, че като си купишъ едни царвули, или като си купишъ каквото и да било, ще трѣбва да платишъ известна такса. А тая такса, тоя оборотенъ данѣкъ ще отиде не за смѣтка на тоя, който продава, а за смѣтка на този, който купува. Следователно, този данѣкъ върху оборота, който предлагате вие на мѣстото на поземелния данѣкъ, не е нищо друго, освенъ единъ косвенъ данѣкъ, който пакъ пада върху селскитѣ маси и работническата класа, върху тия, които консомиратъ.

С. Таковъ (з): Така, така е, но хайде стига!

П. Стоевъ (раб): По въпроса за приходитѣ отъ глоби и конфискации. Мене ми е чудно защо искате да твърдите, че има нѣкакъвъ синуръ между Сговора и Народния блокъ. Защо не премахнете тия постѣпления отъ глоби и конфискации? Какъ ще постѣпятъ тѣ? Спрямо кого ще предлагате тия глоби и конфискации? Ясно е, че тѣ ще паднатъ върху тия, които не могатъ да платятъ — а това сѣ трудящитѣ се селяни и работническата класа, тѣ не могатъ да плащатъ. Тия 40 милиона лева, които вие предвиждате отъ глоби за ненавремененъ изплащане по данѣчнитѣ закони, както и конфискациитѣ — всичко пада върху трудящитѣ се маси.

Приходи отъ желѣзницитѣ — предвидени да постѣпятъ 125.000.000 л. Кой ще ги плаща? Пакъ ще ги плащатъ трудящитѣ се. И, следователно, когато вие днесъ говорите и се карате помежду си, когато си правите реклама и вдигате гюрултия, че премахвате поземелния данѣкъ, че освобождавате селянитѣ отъ една малка частъ отъ данѣчното бремене, и когато г. Бешковъ разправя, че притежателитѣ

на 30 декара могатъ по-лесно да платятъ поземелния данѣкъ, защото ще иматъ да плащатъ 120 л., отколкото тия, които притежаватъ 150 декара, които по-малко могатъ да платятъ 450 л., защото тѣхниятъ поземеленъ данѣкъ е повече, съ всичко това вие само разкривате маската си — че Земледѣлскиятъ сѣюзъ защитава само интереситѣ на капиталистическитѣ слоеве въ селото.

С. Таковъ (з): Петко! Тукъ си въ грѣшка, недей разправя тия работи!

П. Стоевъ (раб): Това нѣщо и г. Гичевъ още повече го потвърди съ онзи законъ, който прокарахте за монопола на зърненитѣ храни. Кой се облагодетелствуваха отъ това? Самитѣ селяни долу ви съобщаватъ, че отъ това се облагодетелствуваха тия, които имаха какво да продадатъ — а това сѣ едритѣ селяни. А после загубитѣ на дирекцията вие ги покрихте, като продавахте на вътрешния пазаръ — на тия, които иматъ недостатѣкъ, на тия, които иматъ недоимѣкъ, на тия, които стоятъ безъ работа и тѣнатъ въ мизерия въ градоветѣ и селата — хлѣба и житото на много по-висока цена, за да осигурите едно добро положение и да гарантирате доходитѣ на едритѣ земледѣлци. Вие това много добре го знаете.

И. Василевъ (з): Въ Русия има ли данѣци, и кой плаща тия данѣци?

П. Стоевъ (раб): Ще ви кажа. Вие винаги ни обвинявате, че говоримъ за Съветския сѣюзъ. Азъ сега искамъ да говоря за това, което е тукъ, а не за Съветския сѣюзъ.

И. Василевъ (з): Ние искаме да кажеме: при съветския строй ще има ли данѣци и кой ще ги плаща?

П. Стоевъ (раб): Ще ви кажа.

Д-ръ И. Бешковъ (з): Г. Стоевъ! Искамъ да ми кажешъ, азъ обявихъ ли се за премахването на данѣка до 30—40 декара?

П. Стоевъ (раб): Не.

Д-ръ И. Бешковъ (з): Вината ми е, че поставихъ подъ единъ знаменателъ тия отъ 30—40 декара и тия отъ 100 декара. Защо 100 декара — това е моя работа. Недей да извъртвашъ нѣщата. Но обявихъ ли се противъ 30-тѣ декара? Не съмъ се обявилъ. По този въпросъ сте на тѣсно. Като премахнемъ поземелния данѣкъ, вие сте на тѣсно — ще имате единъ козъ по-малко за агитация срещу насъ.

Л. Станевъ (раб): Защо заплашвате съ даване на оставки?

С. Таковъ (з): То не е твоя работа. Защо се бъркашъ?

П. Стоевъ (раб): Г. Бешковъ! Отговорете, въ името на чии интереси защитавате каузата да се премахне поземелниятъ данѣкъ изцѣло?

Д-ръ И. Бешковъ (з): За дребнитѣ и за срѣднитѣ.

П. Стоевъ (раб): Срѣдни ли сѣ съ 2.000 декара?

Д-ръ И. Бешковъ (з): Кой пледира за 2.000 декара?

П. Стоевъ (раб): Вие пледирате въобще да се премахне поземелниятъ данѣкъ. Това е Вашата теза.

Д-ръ И. Бешковъ (з): Първиятъ нашъ проектъ бѣше да включимъ стопанствата до 250 декара, колкото бѣше по закона за закрила на земледѣла-стопанинъ — максималната площъ, която попада подъ обсега на закона — и отсѣпихме надолу до 100 декара. Но азъ те питамъ: твърдишъ ли, че съмъ се обявилъ противъ 30-тѣ декара на маломотнитѣ и съмъ защитилъ ония, които иматъ 2.000 и 5.000 декара, за каквито бълнувашъ?

П. Стоевъ (раб): Въ дневницитѣ е отбелязано, г. Бешковъ. Азъ Ви моля да отговорите, въ името на каква формула на поземеленъ данѣкъ вашитѣ министри депозираха писмено оставкитѣ си? Не е ли това въ интересъ на едритѣ

капиталисти въ село? Защо не кажете?

Д-ръ И. Бешковъ (з): Единъ козъ по-малко срещу насъ.

П. Стоевъ (раб): Азъ Ви питамъ, когато искате да освободите селскитъ маси отъ единъ съвсемъ нищоженъ данъкъ, за чието унищожение сме и ние, защо не ги освободите отъ голѣмия товаръ на косвенитъ данъци, отъ глобитъ и конфискациитъ? Азъ искамъ да подчертая, че всички аларми, които вдигате, сж само за тонковцитъ.

И. Василевъ (з): Освободихме ги отъ 800.000.000 л. глоби съ малката амнистия.

П. Стоевъ (раб): Я да видимъ колко сж постъпили отъ глоби. Миналата година сж постъпили отъ глоби за не-навременно изплащане на данъцитъ 30.000.000 л., а сега се предвиждатъ 40.000.000 л., г. Василевъ. Миналата година отъ глоби за нарушение на данъчнитъ закони сж постъпили 20.000.000 л., а сега сж предвидени 30.000.000 л.

С. Таковъ (з): Тѣ сж за новитъ нарушения, а старото си е отишло.

П. Стоевъ (раб): Миналата година сж били предвидени 20.000.000 л. отъ глоби, а тая година предвиждате 30.000.000 л.

И. Василевъ (з): Защо приказвашъ глупости? Не може безъ санкции. Нѣма общество, нѣма правовъ редъ безъ санкции.

П. Стоевъ (раб): Вие се изобличавате, защото преди малко казахте, че сте ги освободили отъ глоби.

И. Василевъ (з): Освободихме ги отъ старитъ глоби, които бѣха несправедливи.

Е. Шидерски (з): Ти нѣмашъ понятие отъ земледѣлие. Какво говоришъ?

П. Стоевъ (раб): Азъ съмъ ораля и копалъ, ти не можешъ да ми кажешъ, че нѣмамъ понятие отъ земледѣлие.

Е. Шидерски (з): Ако те пустнатъ всрѣдъ нивата, нѣма да можешъ да различишъ кое е пшеница, кое е ечемикъ.

С. Таковъ (з): Карай нататкъ, Петко, недей се бърка! (Глъчка)

П. Стоевъ (раб): Искамъ да заключа, че днешната ваша гюрултия е демагогия за тонковцитъ.

С. Таковъ (з): Коя днешна гюрултия?

П. Стоевъ (раб): Ей тая, която правихте въ бюджетарната комисиия и въ Министерския съветъ. Даватъ се оставки само за предъ тонковцитъ.

С. Таковъ (з): Какво те интересува това — на въпроса!

И. Василевъ (з): Всичко знаешъ, като-че-ли си билъ въ Министерския съветъ!

П. Стоевъ (раб): Навсѣкжде се знае, по улицитъ говорятъ, че сж депозиранни писмено оставки.

Н. Алексиевъ (з): Вие прочетохте ли ги?

П. Стоевъ (раб): Публична тайна е!

И. Василевъ (з): Значи, Вие говорите това, което говорятъ на улицата!

Н. Алексиевъ (з): Петко! Ако действително има подадени писмени оставки, питамъ се азъ, и ти се запитай, най-напредъ, въ чий интересъ е?

Л. Станевъ (раб): Оттеглени сж, маневра е било.

Г. Костовъ (раб): Единъ фарсъ само!

Н. Алексиевъ (з): Какъвъ фарсъ?

П. Стоевъ (раб): Искамъ да кажа, че това сж само приказки за тонковцитъ, . . .

Е. Шидерски (з): Ти си по-голѣмъ тонковецъ.

П. Стоевъ (раб): . . . защото вие съ нищо не намалихте данъчното бреме на маситъ, а само приказвате. Следователно, това е само една игра, за да забавите борбата на селскитъ маси.

На края ние подчертаваме, че трудящитъ се маси, които днесъ тънатъ въ мизерия и които ги души кризата, могатъ да бждатъ облекчени отъ данъчното бреме само при премахването на сегашната капиталистическа система и изграждането на оная система, която е изградена отъ рускитъ работници и селяни. Но въпрѣки това, нашата парламентарна група, казвайки тая истина на маситъ, не може да не подчертае, че тя днесъ е за прогресивно-подходното облагане, като се махнатъ всички други облагания на тия, които иматъ 36.000 л. годишенъ доходъ. (Ръкоплѣскане отъ работницитъ)

С. Таковъ (з): Петко! Свърши ли? Много малко!

П. Стоевъ (раб): Свършихъ, стига ви толкозъ.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Листата на ораторитъ е изчерпана.

Има думата г. министърътъ на финанситъ.

Министъръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Разглеждаме приходо-разходния бюджетъ на държавата, собствено приходния бюджетъ, тъй като размѣрътъ на разходния бюджетъ се установи съ отдѣлнитъ бюджети, които вече се гласуваха.

Цѣлата тази материя представлява голѣмъ интересъ и тя не може да бжде така леко преценена само съ цифритъ, само съ обикновената аритметика. Не може нито преценитъ, както г. Ляпчевъ тукъ се изрази, че бюджетътъ ще бжде приключенъ съ 500.000.000 или съ 1.000.000.000 л. дефицитъ, нито проститъ аритметически изчисления, каквито сж, отъ една страна, приходитъ и каквито сж, отъ друга страна, разходитъ, да дадатъ картината, която представлява тазгодишниятъ бюджетъ, за да можемъ спокойно и обективно да кажемъ нашето мнение. Много елементи има и специално тази година, и специално по този бюджетъ, по силата на който всички теории и досегашни разбирания трѣбва да отстъпятъ при преценката, която ние правимъ на единъ бюджетъ, когато се произнасяме дали той е балансиранъ или не е балансиранъ. Азъ смѣтамъ, че имамъ случай по отдѣлнитъ бюджети, както и когато направихъ експозето си по бюджета, да дамъ обширни обяснения въ какво се състоятъ именно тѣзи елементи, за които сега говоря, които трѣбва да служатъ като основа за една обективна преценка на единъ бюджетъ. Сега считамъ за излишно да се поврѣщамъ отново върху тѣзи елементи, за да мога. . .

Ц. Цачевъ (д): Г. председателю и г. г. народни представители! Времето е извънредно напреднало. Въпросътъ, който дебатираме, е извънредно важенъ, затова ще по-моля г. министра и г. г. народнитъ представители да се съгласятъ да се отложи заседанието за утре, когато г. министърътъ ще има възможностъ да развие обширно всички тѣзи въпроси, които сж предметъ на нашето обсъждане отъ единъ-два дена.

Министъръ С. Стефановъ: Ако Събранието е съгласно, нѣмамъ нищо противъ.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Който отъ г. г. народнитъ представители е съгласенъ да се вдигне заседанието, като утре ще се изкаже г. министърътъ, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Е. Шидерски (з): Нека се отбележи, че отъ сговоритъ, които най-много говорѣха, нѣма никой тукъ.

Председателстващъ Н. Шоповъ: За утрешното заседание предлагамъ следния дневенъ редъ:

1. Второ четене на бюджетния проект за приходите на държавата за 1932/1933 финансова година — продължение разискванията.

Второ четене на законопроектите:

2. За бюджета на държавата за 1932/1933 финансова година.

3. За бюджета на българските държавни железници за 1932/1933 финансова година — бюджетния проект.

4. За изменение и допълнение на закона за облекчаване работата на Върховния касационен съд.

5. За отстъпване даром на Ортакойската градска община държавно място и пр.

6. Първо четене на законопроекта за допълнение чл. чл. 14 и 36 от закона за Българската земеделска банка.

7. Доклад на комисията по Министерството на правосъдието относно искането за разрешение за затваряне и съждане на народните представители К. Русинов и Ал. Наумов.

Одобрените предложения:

8. За одобрение на конвенцията, декларацията, протоколите и заключителния акт, приети от Междуна-

родната конференция на Обществото на народите в Женева на 17 юни 1925 г. (Вж. прил. Т. I, № 99)

9. За одобрение на подписаната в Женева на 21 май 1931 г. конвенция за създаване на едно Международно дружество за ипотечен земеделски кредит.

10. Второ четене на законопроекта за изменение т. т. 11 и 13 на чл. чл. 88 и 67 от законите за селските и градските общини.

11. Второ четене на предложението за изменение и допълнение на някои членове от правилника за вътрешния ред и пр.

12. Второ четене на законопроекта за пенсиите за изслужено време.

13. Доклад на прощатарната комисия.

Който от г. г. народните представители е съгласен с този дневен ред за утрешното заседание, в 4 часа, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато в 22 ч. и 2 м.)

Подпредседател: **Н. ШОПОВЪ**

Секретар: **Н. ГАВРИЛОВЪ**

Началник на Стенографското отделение: **Д. АНТОНОВЪ**